

Tilburg University

Veldgerichte validering van het Beroepsprofiel voor leraren specifiek NT2-onderwijs

Aarssen, J.; Bongers, F.J.; Kroon, S.; Mayer, I.S.; Kerkhoff, A.

Publication date:
1997

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Aarssen, J., Bongers, F. J., Kroon, S., Mayer, I. S., & Kerkhoff, A. (1997). *Veldgerichte validering van het Beroepsprofiel voor leraren specifiek NT2-onderwijs*. IVA.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

**Veldgerichte validering van het
Beroepsprofiel voor leraren
specifiek NT2-onderwijs**

Tilburg, november 1997

Jeroen Aarssen
Frank Bongers
Anne Kerkhoff
Sjaak Kroon
Igor Mayer

IVA Tilburg

Uitgever: IVA Tilburg
Cobbenhagenlaan 225, Postbus 90153, 5000 LE Tilburg
Telefoonnummer: 013 - 4662443, telefax: 013 - 4662959

Tekstverwerking: Hélène van Diemen

© 1998 IVA Tilburg

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of worden openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het IVA, instituut voor sociaal-wetenschappelijk beleidsonderzoek en advies, Tilburg.

Het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning bij artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Voorwoord

Begin 1995 verscheen de eerste versie van het in opdracht van de Projectgroep NT2 geschreven 'Beroeps- en opleidingsprofiel leraar NT2' (Kerkhoff en Kroon 1995). Het profiel moest dienen als

"inhoudelijk basisdocument (...) voor een opleiding tot leraar NT2 in de drie onderwijssectoren: primair onderwijs, voortgezet onderwijs en de beroeps- en volwasseneneducatie." (Teunissen: 1995:v).

De eerste versie van het beroepsprofiel- en opleidingsprofiel NT2 was achter het bureau tot stand gekomen op grond van literatuurstudie en praktijkanalyse. Zoals door de voorzitter van de Projectgroep NT2, dr. Frans Teunissen, in de inleiding en door de auteurs zelf in het nawoord al wordt aangegeven, kon deze eerste versie van de profielen dan ook geen eindpunt zijn. Mede gezien het duale karakter van de inmiddels gestarte opleidingen voor NT2-docenten was een grondige toetsing van de profielen aan de onderwijspraktijk onontbeerlijk. Een duale opleiding vereist immers een perfecte aansluiting tussen beroepspraktijk van de op te leiden docenten - de praktijkcomponent van de duale opleiding - en de inhoud en werkvormen van de 'theoriecomponent'.

In opdracht van de Projectgroep NT2 is nu dat deel van het beroeps- en opleidingsprofiel dat betrekking heeft op het *beroepsprofiel voor leraren specifiek NT2-onderwijs* gevalideerd tegen de concrete ervaringen van praktijk. In het onderhavige rapport worden het proces en de resultaten van deze validering beschreven. De resultaten hebben uiteindelijk geleid tot een nieuwe, bijgestelde versie van de beroepsprofielen voor leraren specifiek NT2 in het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het volwassenenonderwijs. Deze herziene profielen zijn in een afzonderlijke uitgave gepubliceerd (Kerkhoff en Kroon 1997).

Aan de vervaardiging van de beroepsprofielen leraar NT2 is medewerking verleend door een groot aantal collega's. We bedanken Maaike Hajer (Vakgroep NT2, Hogeschool Utrecht), Anne Vermeer (Werkverband Taal en Minderheden, Katholieke Universiteit Brabant) en Daniëlle Boon (Uitgeverij Malmberg, 's-Hertogenbosch) voor hun bijdragen aan de samenstelling van de eerste versie van de profielen en Jeanne Kurvers (Werkverband Taal en Minderheden, Katholieke Universiteit Brabant) voor haar bijdrage aan het herziene

beroepsprofiel. Wij bedanken Jan Hulstijn (Vakgroep NT2, Vrije Universiteit Amsterdam), Monique van de Laarschot (Vakgroep NT2, Hogeschool van Utrecht) en Anne Vermeer voor hun medewerking aan de valideringsinterviews en Guust Meijers (Talencentrum, Katholieke Universiteit Brabant) voor zijn bijdrage aan de uitvoering van het valideringsonderzoek. Tot slot bedanken we de betrokken NT2-velddeskundigen voor hun deelname aan de elektronische vergadersessies.

Tilburg, november 1997

Jeroen Aarssen
Frank Bongers
Anne Kerkhoff
Sjaak Kroon
Igor Mayer

Inhoudsopgave

	pagina
1 Inleiding	1
2 Beroepsprofielen	3
2.1 Beroepsprofielen en onderwijskwaliteit	3
2.2 Functies van het beroepsprofiel leraar NT2	4
3 Het beroepsprofiel leraar NT2 en het valideringsonderzoek	7
3.1 Het beroepsprofiel leraar NT2	7
3.2 Opzet en uitvoering van het valideringsonderzoek	9
4 De interviews	11
4.1 De informanten en de opzet van de interviews	11
4.2 De uitkomsten van de interviews	12
5 De elektronische vergaderingen	15
5.1 Elektronische vergaderingen	15
5.2 De opzet van de elektronische vergaderingen	17
5.3 De resultaten	19
5.3.1 Reacties op het beroepsprofiel leraar NT2	19
5.3.2 Reacties op de elektronische vergadering	42
5.3.3 Een kleine enquête	43
6 Conclusies	45
Bibliografie	49
Bijlagen:	
Bijlage 1: Beroepsprofiel Leraar NT2 (versie 1995)	55
Bijlage 2: Verslagen van de interviews	73
Bijlage 3: Deelnemers elektronische vergaderingen	79

Bijlage 4: Uitslagen van de stemmingen elektronische vergaderingen	81
Bijlage 5: Evaluatie van de elektronische vergaderruimte-bijeenkomsten	85
Bijlage 6: Beroepsprofiel Leraar NT2 (versie 1997)	89

1 Inleiding

In september 1997 verscheen het 'Beroepsprofiel Leraar NT2' (Kerkhoff en Kroon 1997). Met de publicatie van deze beroepsprofielen voor leraren Nederlands als tweede taal in de sectoren van respectievelijk basisonderwijs, voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs en volwassenen-educatie is een (voorlopig) einde gekomen aan een ontwikkeltraject dat begin 1993 startte met een verzoek van de Projectgroep NT2 aan het Werkverband Taal en Minderheden van de Faculteit der Letteren van de Katholieke Universiteit Brabant 'een beroeps- en opleidingsprofiel voor de opleiding tot leraar NT2' te formuleren.

De in overleg met de Projectgroep NT2 bereikte operationalisering van de verstrekte opdracht leidde tot de samenstelling van een *Beroeps- en opleidingsprofiel voor de opleiding tot 'leraar Nederlands als tweede taal' en 'coördinator taalbeleid'* (Kerkhoff en Kroon 1994). Het gaat hierbij om een profiel dat het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs en de volwassenen-educatie bestrijkt en dat betrekking heeft op drie domeinen: specifiek NT2-onderwijs, geïntegreerd NT2-onderwijs en coördinatie van taalbeleid op schoolniveau. Strategisch-praktische overwegingen hebben ertoe geleid dat de officiële publicatie van de profielen door de Projectgroep NT2 zich beperkte tot een *Beroeps- en opleidingsprofiel leraar NT2* (Kerkhoff en Kroon 1995). Dat het daarbij nadrukkelijk niet de bedoeling was af te dingen op het belang van de 'coördinator taalbeleid' kan worden afgeleid uit het feit dat in 1995 de ontwikkeling werd gestart van een 'profielschets' van de taken en werkzaamheden van een 'coördinator taalbeleid voortgezet onderwijs'. De resultaten van dit ontwikkelproject zijn te vinden in Van der Erve (1997a en b).

Het in 1995 gepubliceerde beroeps- en opleidingsprofiel leraar NT2 heeft als uitgangspunt gediend voor de in opdracht van de Projectgroep NT2 gestarte opleidingen voor docenten Nederlands als tweede taal. In het schooljaar 1994-1995 is begonnen met de uitvoering van de 'Proefscholing leraar NT2-BVE', een experimentele duale post-HBO-opleiding voor 'specifieke' NT2-docenten in de sector van het beroepsonderwijs en de volwassenen-educatie. Met ingang van het schooljaar 1995-1996 zijn daarna de eerste 'reguliere' opleidingen voor NT2-docenten in het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en de BVE-sector gestart.

Eind 1995 heeft de Projectgroep NT2 het initiatief genomen tot een 'veldgerichte validering' van de beroepsprofielen van NT2-leraren, uit te voeren door het Werkverband Taal en Minderheden van de Katholieke Universiteit Brabant en het IVA Tilburg. De validering diende volgens de Projectgroep NT2 uitsluitend betrekking te hebben op de beroepsprofielen van 'leraren specifiek NT2-onderwijs'. Ten aanzien van de in Kerkhoff en Kroon (1995) eveneens geformuleerde beroepsprofielen voor 'leraren geïntegreerd NT2-onderwijs' voor de verschillende onderwijssectoren stelde de Projectgroep NT2 vast dat de opleiding hiertoe integraal deel zou moeten uitmaken van de initiële lerarenopleiding dan wel plaats zou moeten vinden in de sfeer van de nascholing (zie ook Hajer en Meestringa 1995 en Van Helvert en Kroon 1996).

In dit verslag worden het proces en de resultaten van de validering van de profielen van leraren specifiek NT2-onderwijs beschreven. De hier gepresenteerde uitkomsten zijn verwerkt in een nieuwe versie van de beroepsprofielen. Deze profielen zijn afzonderlijk gepubliceerd (Kerkhoff en Kroon 1997).

Hoofdstuk 2 en 3 van dit verslag bevatten een verantwoording van de gekozen werkwijze bij de samenstelling en validering van de beroepsprofielen leraar NT2. In hoofdstuk 2 wordt stilgestaan bij verschillende definities, functies en kenmerken van beroepsprofielen. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het te valideren profiel en van de gekozen onderzoeksmethode: een aantal elektronische vergaderingen voorbereid aan de hand van interviews met drie experts. De opzet en de resultaten van de interviews worden beschreven in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 bevat een beschrijving van de opzet en uitkomsten van de elektronische vergaderingen. Tevens worden hier de resultaten besproken van een korte schriftelijke enquête over aspecten van het beroepsprofiel onder de deelnemers aan de conferentie 'Taalbeleid NT2: laat het zien' op 17 september 1997. In hoofdstuk 6 worden de voornaamste resultaten samengevat.

2 Beroepsprofielen

2.1 Beroepsprofielen en onderwijskwaliteit

De in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen door de Ontwikkelgroep Startbekwaamheden (1995) vervaardigde nota *Startbekwaamheden leraar primair onderwijs* geeft een schets van de context waarin ook de ontwikkeling van beroepsprofielen voor onderwijsgeevenden gezien moet worden. Veranderingen in de samenleving hebben

"een flinke weerslag (...) op de aard van het beroep van leraar. In de nota 'Vitaal leraarschap' staat daarover o.a.: "De maatschappij verandert voortdurend, stelt andere eisen aan het onderwijs en verwacht dat het onderwijs een antwoord heeft op maatschappelijke verschijnselen: toenemende multi-culturele samenstelling van de bevolking, stijgend kennisniveau, trend van individualisering en het losser worden van maatschappelijke verbanden en relaties. In de visie van het kabinet is derhalve een "regelmatige herijking en bijstelling noodzakelijk" (p. 13) van de beroepsuitoefening van leraren." (Ontwikkelgroep Startbekwaamheden 1995:3)

De ontwikkeling van beroepsprofielen is één van de middelen die overheid, besturen en beroepsgroep ten dienste staan om greep te krijgen op de consequenties van de aangeduide veranderingen voor het leraarschap. Met name waar het de overheid betreft lijkt daarbij de formulering en controle van kwaliteitsnormen voor de beroepsuitoefening een belangrijk onderliggend motief te zijn (Stuurgroep Beroepskwaliteit Leraarschap 1997).

In de literatuur beschikbare omschrijvingen van wat een beroepsprofiel is, ontlopen elkaar niet veel. We noemen er enkele.

In de inleiding bij hun *beroepsprofiel voor leraren lichamelijke opvoeding* omschrijven Van der Gugten en Loopstra (1997) een beroepsprofiel als

"een beschrijving van kenmerken waaraan een beroepsbeoefenaar moet voldoen om zijn beroep te kunnen uitoefenen. Deze kenmerken worden omschreven in

kennis en inzichten, vaardigheden en attitudes." (Van der Gugten en Loopstra 1997:7)

Beroep in beweging (1995:12) omschrijft het beroepsprofiel van de leraar primair onderwijs als "een geordende beschrijving van groepen kenmerken van die leraar" die "tijdgebonden" is en vooruitblijkt "naar kenmerken die in de nabije toekomst gevraagd gaan worden omdat het onderwijs zich ontwikkelt". Het *Beroepsprofiel leraar secundair onderwijs op PC, RK en interconfessionale scholen* (1996) ten slotte behelst, blijkens de ondertitel van deze publicatie, een "beschrijving van huidige en zich aftekenende taken van de leraar in vo en bve".

Eensgezindheid van opvatting bestaat er ook ten aanzien van een aantal andere aspecten van het beroepsprofiel. Op de eerste plaats wordt vastgesteld dat beroepsprofielen gezien moeten worden als "ideaal-typische omschrijvingen van het leraarschap" (Van der Gugten en Loopstra 1997:7) waarin gestreefd is "naar het maximum (...) in de beschrijving van kenmerken van de beroepsuitoefening" (*Beroep in beweging* 1995:9) en waarin vooral ook "een streefrichting voor de ontwikkeling van het beroep" (*Beroepsprofiel leraar secundair onderwijs op pc rk en interconfessionele scholen* 1996:5) zichtbaar wordt gemaakt. Een en ander brengt met zich mee dat er "waarschijnlijk nauwelijks leraren bestaan die alle facetten van hun beroep volledig beheersen" (Van der Gugten en Loopstra 1997:7). Verder wordt aangetekend dat de omschreven kenmerken een normatief en tijdgebonden karakter hebben en daarom op gezette tijden dienen te worden bijgesteld, dat het beroepsprofiel een functie heeft in de herkenbaarheid en maatschappelijke profilering van het beroep en als kwaliteitsnorm en dat het een rol moet spelen in de opleiding voor het beroep.

2.2 Functies van het beroepsprofiel leraar NT2

Uit het bovenstaande is af te leiden dat het bij de formulering van een beroepsprofiel van belang is voor ogen te houden wat de beoogde functies van dat profiel zijn. De belangrijkste functie die de Projectgroep NT2 voor ogen had toen ze de opdracht gaf tot het ontwikkelen van een beroepsprofiel leraar NT2, was die van *legitimering*. Het profiel moest dienen als

"inhoudelijk basisdocument (...) voor een opleiding tot leraar NT2 in de drie onderwijssectoren: primair onderwijs, voortgezet onderwijs en de beroeps- en volwasseneneducatie." (Teunissen 1995:v)

Het opsommen van de taken en activiteiten die door een leraar NT2 uitgevoerd worden, is een manier om te laten zien dat het vak van NT2 in de praktijk van het onderwijs bestaat. De ontwikkeling van het beroepsprofiel leraar NT2 past als zodanig in een reeks van activiteiten die de Projectgroep NT2 heeft geïnitieerd ten behoeve van de legitimering - en uiteindelijk de professionalisering - van het vak Nederlands als tweede taal. Zo zijn er naast

het beroepsprofiel inmiddels ook NT2-handboeken voor de verschillende onderwijssectoren (Appel, Kuiken en Vermeer 1995, Van de Laarschot 1997 en Hulstijn e.a. 1995), een duale post-HBO-opleiding leraar NT2 en tal van nascholingscursussen, netwerken en andere activiteiten die bijdragen tot legitimering van het vakgebied.

Die legitimering van het vakgebied Nederlands als tweede taal heeft de wetgever overigens nog niet doen besluiten een afzonderlijke bevoegdheid te vereisen voor het verzorgen van onderwijs in dat vak. Nog steeds is elke onderwijsgevende die bevoegd is om onderwijs te verzorgen, óók bevoegd tot het verzorgen van onderwijs Nederlands als tweede taal. De in 1995 op initiatief van de Projectgroep NT2 gestarte duale post-HBO-opleidingen leraar NT2 voor het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs en de volwasseneducatie kunnen dan ook niet beschouwd worden als reguliere 'initiële' lerarenopleidingen. Het zijn post-initiële opleidingen waarin reeds bevoegde leraren zich kunnen bekwalamen in een voor hen nieuw vakgebied, Nederlands als tweede taal. Deelnemers die deze opleiding met goed gevolg afsluiten ontvangen als regel een certificaat van deelname aan een 'bekwaamheidsopleiding' waaraan geen wettelijk gewaarborgd civiel effect kan worden ontleend.

Bij de ontwikkeling van het beroepsprofiel leraar NT2 is gekozen voor een opzet die aansluit bij de stand van zaken met betrekking tot de wettelijke erkenning van het vakgebied NT2. Aan de basis van het beroepsprofiel leraar NT2 liggen de beschikbare 'algemene' beroepsprofielen voor leraren in de verschillende onderwijssectoren. Het beroepsprofiel van de leraar NT2 beoogt alleen een beschrijving te zijn van die taken die *specifiek* zijn voor een leraar die in een van de onderscheiden onderwijssectoren lessen Nederlands als tweede taal verzorgt. Dat betekent dat alle taken van NT2-leraren die overeenkomen met de reguliere taken van onderwijsgevend in een bepaalde onderwijssector, *niet* in het beroepsprofiel leraar NT2 zijn opgenomen.

Ter bepaling van de gedachten verwijzen we met betrekking tot de aard van deze reguliere taken behalve naar de beschikbare algemene beroepsprofielen voor het primair en secundair onderwijs met 40 respectievelijk 59 verschillende taakprofielen, naar Jansma, Wubbels en Koster (1997:4) die, in het kader van hun ontwerp van een beroepsstandaard voor leraren, het leraarschap typeren als

"een professioneel pedagogisch-didactisch beroep waarvan de essentie ligt bij de vormgeving, de uitvoering en de begeleiding van het onderwijsleerproces"

en vervolgens in het geheel van de beroepsuitoefening van de leraar vier samenhangende en in elkaar overgaande taakgebieden onderscheiden, te weten (1) algemeen professioneel en pedagogisch handelen, (2) handelen in het onderwijsleerproces, (3) handelen in collegiale samenwerking en als deelnemer aan de organisatie en in de beroepsgroep en (4) handelen ten aanzien van de eigen ontwikkeling en van onderwijsverbetering en schoolontwikkeling.

Ten aanzien van deze vier taakgebieden formuleren zij vervolgens 17 verschillende concrete activiteiten.

Het beroepsprofiel leraar NT2 is met andere woorden een beschrijving van de additionele taken waarvoor - eenmaal bevoegde - leraren komen te staan wanneer zij NT2-onderwijs gaan verzorgen voor allochtone leerlingen. Zoals in elk beroepsprofiel, gaat het daarbij om een ideaal-typische leraar NT2. Er zal in de praktijk nauwelijks een leraar bestaan die alle taken en activiteiten in het beroepsprofiel voor zijn rekening neemt. Dat maakt het profiel overigens niet minder zinvol. Wat dat betreft is voor het beroepsprofiel leraar NT2 onverkort van toepassing wat de samenstellers van het *Beroepsprofiel leraar primair onderwijs* in het voorwoord van hun uitgave zeggen:

"Met een beroepsprofiel weet je als leraar waar je voor staat. Je kunt overheidsbeleid eraan toetsen en eventueel tot actie overgaan. Je kunt duidelijk maken waar lerarenopleidingen aan moeten werken. Je kunt veel gericht nascholing en ondersteuning 'kopen'. Je kunt binnen het team de taken beter verdelen. Er ontstaan scherpere mogelijkheden om je te specialiseren. (...) Je kunt met elkaar als team meer trefzeker schoolbeleid ontwikkelen voor de komende jaren. Je kunt ouders duidelijk maken waar je verantwoordelijkheden liggen én waar je grenzen trekt." (*Beroep in beweging* 1995:7)

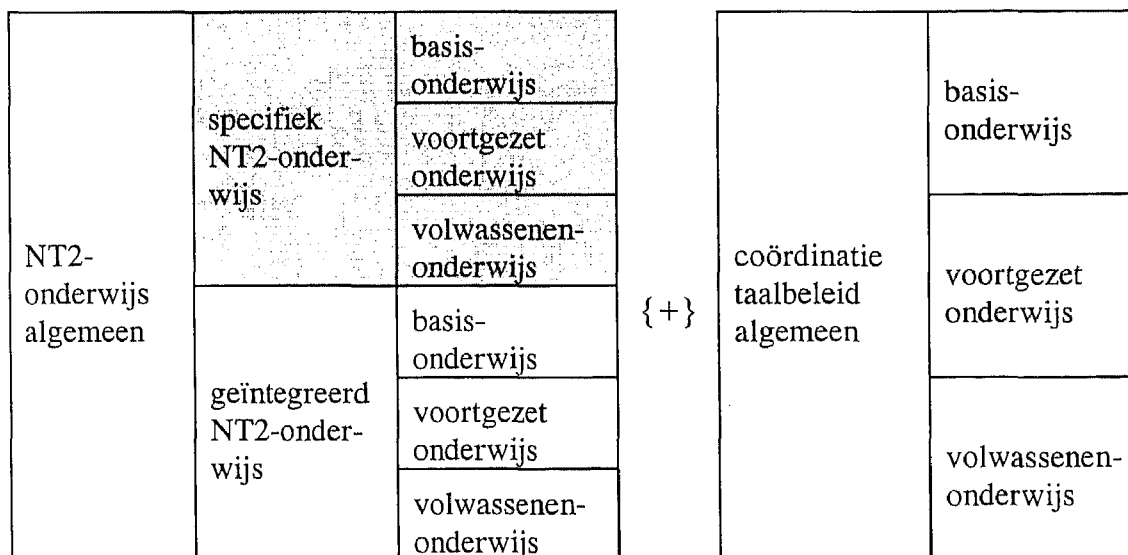
Een beroepsprofiel is per definitie *abstract*. Het profiel kan en mag gebruikers niet in een bepaald keurslijf dwingen. Concreet betekent dat bijvoorbeeld dat het beroepsprofiel geen specifieke methode of werkwijze mag opleggen aan leraren NT2 of aan hun opleiders. Het is de verantwoordelijkheid van leraren en van opleiders en begeleiders om de concrete invulling van de opgesomde activiteiten up-to-date te houden. Er zullen immers steeds nieuwe vakinhoudelijke en didactische inzichten en nieuwe instrumenten en methoden worden ontwikkeld. De eigen verantwoordelijkheid van leraren NT2 om zich op de hoogte te blijven houden van nieuwe ontwikkelingen in het veld, zoals multimedia, COO, taakgericht onderwijs (Van Avermaet en Van den Branden 1996), en daaruit verantwoorde conclusies te trekken voor de eigen praktijk, komt in het beroepsprofiel nadrukkelijk aan de orde. De keuzes die daarbij uiteindelijk gemaakt worden, horen echter niet in het beroepsprofiel thuis.

Tot slot moet worden vastgesteld dat het profiel niet gelijkgesteld mag worden aan de doelstellingen van een opleiding voor NT2-leraren. Uiteraard kan het beroepsprofiel wel een rol spelen bij de formulering van die eindtermen. Dat is in de praktijk ook gebeurd bij de inrichting van de post-HBO-opleiding leraar NT2. Het beroepsprofiel is evenmin een beschrijving van de vereiste 'startbekwaamheden' van een beginnende NT2-leraar. Het stelt immers heel veel eisen waaraan beginnende - en zelfs ervaren - docenten zeker niet in alle gevallen kunnen en hoeven te voldoen. Bij het formuleren van startbekwaamheden zou het beroepsprofiel overigens wel een rol kunnen spelen.

3 Het beroepsprofiel leraar NT2 en het valideringsonderzoek

3.1 Het beroepsprofiel leraar NT2

Het uitgangspunt van het ontwikkeltraject dat leidde tot de publicatie van Kerkhoff en Kroon (1995), was het formuleren van een beroepsprofiel en een opleidingsprofiel voor functionarissen die zich in het onderwijs op enigerlei wijze bezighouden met het onderwerp Nederlands als tweede taal. Het beroepsprofiel werd daarbij in essentie geacht te bestaan uit een volgens welbepaalde categorieën geordende opsomming van concrete activiteiten die zich in de dagelijkse schoolpraktijk op het gebied van NT2 voordoen. Op basis van de uiteenlopende aard van deze activiteiten werd in het beroepsprofiel een onderscheid aangebracht tussen de zogenoemde 'leraar NT2' en de zogenoemde 'coördinator taalbeleid'. Ten aanzien van de 'leraar NT2' werd vervolgens een onderscheid gemaakt tussen leraren die specifiek NT2-onderwijs geven en leraren die in het kader van hun eigen vak op geïntegreerde wijze aandacht besteden aan NT2. Bij deze indeling werd vervolgens aangetekend dat de 'leraar NT2' in beide hoedanigheden in de praktijk vaak ook coördinerende taken heeft ten aanzien van aspecten van taalbeleid op schoolniveau. In dit in de dagelijkse schoolpraktijk soms moeilijk te scheiden geheel van taken en activiteiten werd ten behoeve van de formulering van beroepsprofielen op analytisch niveau een onderscheid aangebracht zoals gevisualiseerd in onderstaande afbeelding.

Figuur 1: Model van het beroeps- en opleidingsprofiel leraar NT2 (Kerkhoff en Kroon 1995)

In dit model heeft het beroepsprofiel een stapsgewijs gedifferentieerde opzet. Het eerste blok bevat een aanduiding van de domeinen die samen het beroepsprofiel van de 'leraar NT2' constitueren. Dit blok vertoont, van links naar rechts, een toenemende mate van specificiteit.

De basis wordt gevormd door een beschrijving van de activiteiten die moeten worden uitgevoerd door alle onderwijsgeevenden, onafhankelijk van onderwijssector of gegeven schoolvak of vormingsgebied, die lesgeven in een multi-etnische, multiculturele en meertalige samenleving en die daarbij in hun lessen te maken krijgen met leerlingen of cursisten met een niet-Nederlandse etnische, culturele en/of talige achtergrond.

Deze in zeer algemene termen beschreven activiteiten worden vervolgens in twee richtingen uitgewerkt. Op de eerste plaats worden de taken omschreven van leraren die 'specifieke NT2-lessen' verzorgen, dat wil zeggen van leraren die afzonderlijke lessen Nederlands als tweede taal verzorgen voor leerlingen voor wie het Nederlands niet de moedertaal is, zulks op zodanige wijze dat bedoelde leerlingen of cursisten in staat worden gesteld met vrucht deel te nemen aan het reguliere curriculum. Daarnaast worden de taken omschreven van leraren die 'geïntegreerd NT2-onderwijs' verzorgen, dat wil zeggen van leraren die lesgeven aan multi-etnisch, multicultureel en meertalig samengestelde klassen of groepen en die daarbij in het kader van hun eigen vak of vormingsgebied aandacht besteden aan leerlingen of cursisten voor wie het Nederlands niet de moedertaal is, zulks op zodanige wijze dat door de klas of groep als geheel en door genoemde individuele leerlingen of cursisten afzonderlijk met vrucht aan het onderwijs kan worden deelgenomen.

De algemene profielen van de 'leraar specifiek NT2-onderwijs' en de 'leraar geïntegreerd NT2-onderwijs' worden vervolgens uitgebreid met een beschrijving van de NT2-activiteiten die kenmerkend zijn voor respectievelijk de sectoren van het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en van het beroepsonderwijs en de volwassenen-educatie.

Het tweede blok in het model betreft de domeinen waarin de 'coördinator taalbeleid' actief is. Ook hier is sprake van een van links naar rechts toenemende mate van specificiteit. Het plusteken tussen accolades tussen beide blokken geeft aan dat het eerste beroepsprofiel facultatief uitbreidbaar is met het tweede, dat wil zeggen dat de 'coördinator taalbeleid' wordt opgevat als 'leraar NT2' met, al dan niet additioneel, speciale taken en verantwoordelijkheden buiten het eigenlijke onderwijsleerproces (op meso- en macro-niveau).

Uiteindelijk is slechts het gearceerde deel van het op de vorige pagina weergegeven profiel van 'functionarissen die zich bezighouden met Nederlands als tweede taal' gevalideerd. Zoals eerder aangegeven is het taakgebied van de 'coördinator taalbeleid' al in Kerkhoff en Kroon (1995) buiten beschouwing gebleven (zie echter Van der Erve 1997a en b). Het beroeps- en opleidingsprofiel leraar NT2 beperkt zich daar derhalve al tot een opsomming van die activiteiten die onlosmakelijk zijn verbonden met het verzorgen van geïntegreerd dan wel specifiek NT2-onderwijs waarbij het laatste de nadruk krijgt. In het kader van het valideringsonderzoek is vervolgens ook dat deel van het profiel dat betrekking heeft op de

taken van docenten die 'geïntegreerd' NT2-onderwijs verzorgen - dat wil zeggen van docenten in het kader van hun eigen schoolvak aandacht besteden aan NT2 voor allochtone leerlingen - terzijde gezet. In een multi-etnische, multiculturele en meertalige samenleving horen taken die samenhangen met het verzorgen van geïntegreerd taalonderwijs thuis in het profiel van elke docent. Dat betekent dat het valideringsonderzoek beperkt is tot het beroepsprofiel van NT2-leraren die zich specifiek richten op het verzorgen van NT2-onderwijs.

3.2 Opzet en uitvoering van het valideringsonderzoek

De 'veldgerichte validering' van het beroepsprofiel leraar NT2 houdt in dat wordt onderzocht of en in hoeverre dit profiel valide is in de onderwijspraktijk waar het betrekking op heeft. Dat wil in dit geval zeggen, dat het in de ogen van praktijkdeskundigen een adequate en geldige weergave is van die praktijk (Hutjes en Van Buuren 1992). Een dergelijke omschrijving van 'veldgerichte validering' impliceert dat er sprake is van een kwalitatieve benadering die niet leidt tot objectieve en in statistische zin generaliseerbare uitkomsten. Wat wordt nagestreefd is een intersubjectief oordeel van en voor 'de gemeenschap van begrijpende gebruikers' (Sturm 1990), concreet: leraren, coördinatoren, directieleden, lerarenopleiders, nascholers, onderwijsbegeleiders, leerplanontwikkelaars, methoden- en handboekenschrijvers, beleidsmedewerkers en onderzoekers die actief zijn op het gebied van NT2.

Het valideringsonderzoek bestond uit twee rondes. In de eerste ronde zijn de schrijvers/samenstellers van recente, mede op instigatie en met steun van de Projectgroep NT2 tot stand gekomen handboeken NT2 gevraagd naar hun reacties op het profiel. De hiertoe uitgevoerde interviews vonden plaats in november 1996. Geïnterviewd werden Anne Vermeer (een van de redacteurs van het NT2-handboek voor het basisonderwijs: Appel, Kuiken en Vermeer 1995; zie ook Appel en Vermeer 1994), Monique van de Laarschot (auteur van het NT2-handboek voor het voortgezet onderwijs: Van de Laarschot 1997; een handboek voor NT2 in de eerste opvang is in voorbereiding) en Jan Hulstijn (een van de auteurs van het NT2-handboek voor de volwassenen-educatie: Hulstijn e.a. 1995).

De uitkomsten van de interviews waren sturend voor de tweede valideringsronde. Deze bestond uit drie elektronische vergaderingen (een voor elk onderwijsniveau) die plaatsvonden in februari en maart 1997 en waaraan werd deelgenomen door 38 velddeskundigen met een breed scala aan praktische achtergronden op het gebied van NT2 (leraren, coördinatoren, opleiders, nascholers, onderwijsbegeleiders, directieleden, beleidsmedewerkers). Ook zij werden bevraagd over het bestaande profiel.

De opzet en de uitkomsten van de interviews en de elektronische vergaderingen worden in de volgende hoofdstukken beschreven. Het onderwerp van onderzoek: het beroepsprofiel

van leraren die zich specifiek bezighouden met het onderwijzen van Nederlands als tweede taal zoals gepubliceerd in Kerkhoff en Kroon (1995) is opgenomen als Bijlage 1.

4 De interviews

4.1 De informanten en de opzet van de interviews

Er zijn interviews gehouden met drie NT2-deskundigen die nauw betrokken waren bij de samenstelling van de in opdracht van de Projectgroep NT2 ontwikkelde handboeken voor NT2-docenten in de drie onderwijssectoren. Respondenten waren dr. Anne Vermeer (handboek basisonderwijs), drs. Monique van de Laarschot (handboek voortgezet onderwijs) en dr. Jan Hulstijn (handboek volwassenenonderwijs).

De bevraagde NT2-deskundigen mogen geacht worden een goed zicht te hebben op de praktijk van het NT2-onderwijs en het beroepsprofiel van NT2-leraren. In hun handboeken richten zij zich immers op "de kern van de NT2-didactiek (...), datgene wat NT2-docenten moeten weten" (Hulstijn e.a. 1996:9), reiken hulpmiddelen aan "om de didactiek van het onderwijs Nederlands als tweede taal in de vingers te krijgen" (Appel, Kuiken en Vermeer 1996:7) en bieden "veel praktische suggesties voor het lesgeven in meertalige onderwijssituaties" en "een leidraad voor alle docenten die met meertalige klassen werken" (Van de Laarschot 1997:achterflap).

De vraaggesprekken verliepen niet volgens een vast stramien, maar de respondenten kregen bij wijze van interviewleidraad vooraf wel een lijst met vragen toegestuurd die aan de orde zouden kunnen komen. De gehanteerde leidraad voor de interviews wordt hieronder in verkorte vorm weergegeven.

Interviewleidraad NT2-deskundigen

Algemeen

- 1 Wat is voor u, als handboeksamensteller, opleider, onderzoeker, de rol van een beroepsprofiel NT2?
- 2 Hoe denkt u over de relatie tussen een beroepsprofiel en een opleidingsprofiel?
- 3 Hoe denkt u over de relatie tussen een beroepsprofiel en startbekwaamheden?

Inhoud van het beroepsprofiel leraar specifiek NT2-onderwijs

- 4 Wat vindt u van de uitwerking van het profiel voor de specifieke NT2-docent:
- Is de gegeven informatie dekkend? Ontbreken er volgens u dingen?
 - Is de gegeven informatie te ideaal of te theoretisch? Worden er overbodige elementen genoemd?
 - Moet er anders geformuleerd worden?
 - Moet er anders geordend worden? Moeten elementen worden samengenomen of nader uitgesplitst?
 - Wat vindt u van het gebruik van het model van didactische analyse als ordeningsprincipe voor de uit te voeren activiteiten?

Vorm, opzet en indeling van het beroepsprofiel leraar specifiek NT2-onderwijs

- 5 Hoe denkt u over de relatie tussen 'algemene' profielen voor leraren, zoals *Beroep in beweging*, *Beroepsprofiel leraar primair onderwijs*, en het NT2-profiel?

Samenhang tussen NT2-handboek en het beroepsprofiel leraar specifiek NT2-onderwijs

- 6 Hoe is de relatie tussen het beroepsprofiel en het door u samengestelde handboek? Is het beschreven profiel voor de specifieke leraar NT2 in het bo/vo/bve ook het profiel van de gebruiker van het handboek, zoals u die voor ogen hebt? Waar zitten eventuele verschillen?

De interviews vonden plaats in het najaar van 1996 en duurden gemiddeld één à anderhalf uur.

4.2 De uitkomsten van de interviews

De - geautoriseerde - verslagen van de interviews zijn opgenomen in Bijlage 2. Hier volstaan we met een aanduiding van de belangrijkste uitkomsten.

Op grond van de uitkomsten van de interviews kan vastgesteld worden dat de drie geraadpleegde deskundigen van mening zijn dat het beroepsprofiel leraar NT2 een nuttig werkdocument is dat gebruikt kan worden als checklist om te bepalen uit welke deelaspecten het beroep van leraar NT2 bestaat. Die informatie is vervolgens voor opleiders bruikbaar in de opleiding en nascholing van NT2-leraren en voor schooldirecties in verband met personeelsmanagement en deskundigheidsbevordering. Daarbij werd aangetekend dat het profiel niet dwingend mag zijn in die zin dat 'gewone' NT2-leraren gekwalificeerd zouden moeten zijn om alle in het profiel opgesomde activiteiten te kunnen uitvoeren.

Daarnaast was er een reeks meer specifieke opmerkingen. Die betroffen de onvolledigheid van het beroepsprofiel - met name ten aanzien van NT2-activiteiten in de eerste opvang, het abstracte, stilistisch soms weinig toegankelijke, nu eens te algemene en te weinig concrete, dan weer te gedetailleerde karakter van de opgenomen activiteiten, en de constatering dat het hier wel een erg ideaal-typische en hoog gegrepen taxonomie betrof.

Met het oog op de elektronische vergaderingen in de tweede valideringsronde zijn met name vier door de geïnterviewde NT2-deskundigen genoemde punten van belang. Het betreft drie punten waarop het profiel aanvulling zou behoeven en één punt dat met de opbouw van het profiel te maken heeft.

Drie volgens één of meer van de geraadpleegde deskundigen in het profiel onvoldoende belichte activiteiten die wellicht wel tot de specifieke taken van een docent NT2 behoren zijn:

- 1 het verzorgen van remedial teaching voor NT2-leerlingen met specifieke leerproblemen in orthopedagogische zin;
- 2 het verzorgen van alfabetiseringsonderwijs in het Nederlands als tweede taal voor leerlingen die analfabeet zijn dan wel niet gealfabetiseerd in het Latijnse schrift;
- 3 het coördineren van taalbeleid in brede zin.

Wat de opbouw van het profiel betreft werd gewezen op een inconsistentie waar het gaat om de activiteiten "met betrekking tot evaluatie en professionalisering van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen" (Kerckhoff en Kroon 1995:10). Hieronder vallen het "beschrijven en analyseren van (taal)didactisch, (taal)onderwijskundig en pedagogisch handelen" en het "bijhouden en vergroten van kennis en vaardigheden op het terrein van NT2". Deze activiteiten zijn alleen opgenomen in het algemene deel van het profiel van de leraar specifiek NT2-onderwijs en keren, anders dan de overige reeksen activiteiten op dit niveau, niet terug in de drie profielen die een verbijzondering zijn van het algemene profiel voor het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs en de volwassenen-educatie. In dit verband werd ook gewezen op het weinig heldere en functionele onderscheid tussen de drie onderscheiden niveaus van specificiteit van de profielen en werd ervoor gepleit te volstaan met de formulering van drie profielen, één voor elk van de onderscheiden onderwijssectoren.

5 De elektronische vergaderingen

5.1 Elektronische vergaderingen

De tweede valideringsronde bestond uit een drietal zogenaamde 'elektronische vergaderingen'. Hierbij werd gebruik gemaakt van de '*electronic meeting room*' (hierna: 'EMR'). Een EMR is een 'Informatietechnologie-omgeving, gericht op de ondersteuning van vergaderingen. De omgeving omvat computer hardware en -software, audio- en videotecnologie, methoden en procedures' (Van Genuchten e.a., 1996). Concreet: een ruimte met daarin een reeks onderling verbonden computers die zodanig centraal worden aangestuurd dat de door de deelnemers aan de vergadering ingevoerde gegevens in ruwe of statistisch gemanipuleerde vorm voor alle deelnemers op een groot scherm zichtbaar kunnen worden gemaakt. Het gebruikte EMR-pakket is *Group Systems for Windows*.

Twee belangrijke voordelen van een EMR zijn parallelle invoer en communicatie en anonimiteit. 'Parallelle invoer' wil zeggen dat deelnemers tijdens een vergadering gelijktijdig ideeën kunnen invoeren in het systeem en gelijktijdig met elkaar kunnen communiceren. Hierdoor wordt de 'spreektijd' per deelnemer verruimd. 'Anonimiteit' wil zeggen dat niet achterhaald kan worden wie een bepaald idee heeft ingevoerd en dat heeft als voordeel dat een idee los van de persoon wordt beoordeeld. Tevens kan anonieme invoer leiden tot meer creativiteit. Een EMR zorgt er ook voor dat dominante en stille deelnemers een meer gelijke bijdrage aan een vergadering leveren. Overigens is het niet zo dat een EMR de vergadering 'overneemt'. Afhankelijk van de doelstellingen van de bijeenkomst, wordt een groot deel van de bijeenkomst besteed aan 'traditionele' mondelinge discussies onder leiding van een groepsfacilitator. De groepsfacilitator is soms de hiërarchische leider van de groep, maar hij of zij kan ook van buiten de groep of organisatie komen. Naast de groepsfacilitator is er vaak ook een technisch facilitator (ook chauffeur genoemd) en deze is verantwoordelijk voor de technische ondersteuning van de EMR.

Een EMR is in principe onafhankelijk van plaats en tijd. De EMR die in het onderhavige onderzoek is gebruikt, is een voorbeeld van een 'zelfde tijd / zelfde plaats' toepassing, maar er zijn ook andere toepassingen denkbaar zoals blijkt uit het onderstaand schema.

	<i>Zelfde plaats</i>	<i>Verschillende plaats</i>
<i>Zelfde tijd</i>	Elektronische Vergaderruimte (EMR)	Videoconferencing
<i>Verschillende tijd</i>	Team room	Internet

Figuur 2: Toepassingen van een EMR (naar: Johansen 1992)

Er zijn verschillende factoren aan te wijzen die bijgedragen hebben aan de opkomst van deze systemen. Ten eerste is er onder veel managers de behoefte minder tijd te spenderen aan vergaderingen. Schattingen over de tijd die managers besteden aan vergaderingen lopen uiteen van 30 tot 80 procent van hun werktijd. EMR's kunnen in veel gevallen helpen bij het reduceren van de vergadertijd, met name als ze in een 'verschillende tijd/verschillende plaats setting' worden gebruikt. Een andere reden voor de opkomst van deze systemen is de snelle ontwikkeling van informatie- en communicatietechnologie (ICT). Computers worden steeds krachtiger en vaak ook gebruikersvriendelijker. Dat maakt de inzet van deze systemen steeds eenvoudiger. Naast deze ontwikkelingen spelen ook nog andere factoren een rol. Te denken valt aan de toenemende mobiliteit van mensen en de daarmee gepaard gaande toename van congestie in de fysieke infrastructuur en de opkomst van nieuwe vormen van arbeid.

Ook de Katholieke Universiteit Brabant en IVA Tilburg beschikken sinds 1995 over een elektronische vergaderruimte die wordt ingezet om allerlei groepsprocessen te ondersteunen, zoals brainstormen en het uitwerken en beoordelen van alternatieven. Tegelijkertijd zijn de mogelijkheden en onmogelijkheden die nieuwe informatie- en communicatietechnologie biedt om groepen te ondersteunen bij het uitvoeren van uiteenlopende taken, binnen verschillende vakgroepen van de Katholieke Universiteit Brabant onderwerp van onderzoek. In 1997 is er een mobiele EMR (met laptops) geïnstalleerd.

Ook in het onderhavige valideringsonderzoek had de EMR een dubbele functie. De EMR werd in de eerste plaats ingezet ter ondersteuning van drie bijeenkomsten waarin het beroepsprofiel leraar NT2 met praktijkdeskundigen werd gevalideerd. De inzet van de EMR maakte het mogelijk om tijdens een bijeenkomst van één dagdeel verschillende soorten reacties op een onderscheiden aspecten van het profiel te verzamelen. De bijeenkomsten kregen daarmee het karakter van een 'Delphi-procedure', waarbij deelnemers de gelegenheid krijgen om in verschillende opeenvolgende 'rondes' hun mening te geven, daarbij steeds reagerend op de opvattingen die in voorafgaande rondes door collega-deelnemers naar voren zijn gebracht.

Een groepsessie in een EMR vergt een gedegen voorbereiding, waarbij kennis van de specifieke kenmerken en mogelijkheden van zo'n elektronische vergaderruimte onontbeerlijk is. In het onderhavige geval werd die expertise geleverd door Igor Mayer en Frank

Bongers, die ten tijde van het valideringsonderzoek promotie-onderzoek verrichtten op het terrein van participatieve beleidsanalyse, groupware en technologiebeleid. Bongers en Mayer zagen in het valideringsonderzoek een interessante mogelijkheid om de effectiviteit van het instrument EMR te evalueren in de context van expert-meetings. Over de uitkomsten van hun evaluatie-onderzoek wordt aan het einde van dit hoofdstuk kort verslag gedaan.

5.2 De opzet van de elektronische vergaderingen

Er zijn in totaal drie elektronische vergaderingen georganiseerd. De eerste sessie had betrekking op het beroepsonderwijs en de volwassenen-educatie (18 februari 1997), de tweede op het basisonderwijs (7 maart 1997) en de laatste sessie op het voortgezet onderwijs (13 maart 1997). De bijeenkomsten duurden een halve dag en hadden steeds dezelfde opzet.

Ter illustratie wordt de agenda van een sessie hieronder weergegeven.

Agenda elektronische vergadering beroepsprofiel leraar NT2

12:30	Ontvangst: koffie, thee, lunch
13:00	Introductie op het onderwerp en uitleg van de methodiek van de EMR
13:30	Toelichting op en discussie over structuur en opbouw van het beroepsprofiel
13:45	Toelichting op en individuele stemming over remedial teaching, alfabetiseringsonderwijs, coördinatie van taalbeleid en professionalisering
14:15	Individuele plenaire stemming over alle activiteiten uit het beroeps- en opleidingsprofiel leraar NT2
15:15	Bespreken van het resultaat van de stemming
15:45	Pauze
16:00	Discussie over en verbetering van 'controversiële' items uit de eerste stemming in subgroepen
16:30	Plenaire bespreking van de resultaten van de vier subgroepen
17:15	Reflectie op het beroepsprofiel
17:25	Nabespreking/rondvraag en schriftelijke evaluatie van de EMR

Globaal bestond elke bijeenkomst uit vier delen. In het eerste deel werd ingegaan op de achtergronden en de ontstaansgeschiedenis van het beroepsprofiel en op de noodzaak het profiel te valideren. Tevens werd de EMR geïntroduceerd. Vervolgens werd er plenair mondeling gediscussieerd over de structuur en opbouw van het beroepsprofiel en over de

vier onderwerpen die uit de vraaggesprekken naar voren waren gekomen. Het ging daarbij om taken en/of taakgebieden die volgens één of meer van de geraadpleegde deskundigen in het beroepsprofiel onvoldoende aandacht krijgen: het verzorgen van alfabetiseringsonderwijs, het verzorgen van remedial teaching en de coördinatie van taalbeleid. Daarnaast werd er van gedachten gewisseld en gestemd over de plaats van activiteiten met betrekking tot de evaluatie en de professionalisering van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen. Aansluitend aan de discussie werd er over deze vier onderwerpen individueel elektronisch gestemd (ja/nee).

Het tweede deel van de vergadering werd gevormd door een individuele elektronische stemming over alle in het beroepsprofiel opgenomen activiteiten waarbij de deelnemers konden aangeven of de activiteiten wel, niet of met een kleine wijziging in het profiel thuishoorden. Het aantal te beoordelen activiteiten lag rond de zestig. De statistisch verwerkte resultaten van deze stemming werden plenair en mondeling besproken met als doel discutabele onderdelen van het beroepsprofiel te achterhalen. Voor het achterhalen van omstreden activiteiten werden twee criteria gebruikt. Het eerste criterium was de standaardafwijking (een statistische maat die aangeeft hoeveel (on)enigheid er bestaat in de groep: hoe hoger de standaardafwijking hoe groter de onenigheid). Het tweede criterium was de gemiddelde score van een activiteit. Een lage score duidde op de wens de activiteit te schrappen en ook dat was een reden om de activiteit in bespreking te nemen.

In het derde deel van de vergadering werden de deelnemers in vier groepen verdeeld. Elke subgroep kreeg een aantal discutabele activiteiten op het scherm en diende die mondeling te bespreken en naar eigen inzicht elektronisch te verbeteren. In het laatste gedeelte werden de geprojecteerde verbeteringen van de vier subgroepen plenair mondeling besproken. De bijeenkomst werd afgesloten met een korte mondelinge nabespreking en elektronische rondvraag over het beroepsprofiel en een schriftelijke vragenlijst over het gebruik van de EMR.

Bij de selectie van de velddeskundigen die werden uitgenodigd om de elektronische vergaderingen bij te wonen, is er naar gestreefd om steeds minstens de helft van de deelnemers uit docenten NT2 in de betreffende onderwijssector te laten bestaan. Daarnaast zijn coördinatoren, trainers, docenten uit de opleiding en beleidsmedewerkers gevraagd om deel te nemen. Bij de selectie van de informanten is in de eerste plaats uitgegaan van de deelnemers aan de door de Projectgroep NT2 geïnitieerde netwerken van NT2-docenten en -deskundigen. In overleg met het Projectmanagement werden personen, scholen en instellingen die op deze lijsten voorkomen telefonisch benaderd met de vraag of zij bereid waren deel te nemen aan één van de drie elektronische vergadersessies. Aansluitend aan het telefoongesprek werd dan aanvullende schriftelijke informatie over het beroepsprofiel en het doel van het valideringsonderzoek toegestuurd.

5.3 De resultaten

Er kunnen twee soorten resultaten onderscheiden worden: resultaten die met de inhoud en doelstelling van de NT2-sessies te maken hebben en resultaten die te maken hebben met het instrument EMR dat gebruikt is om de validering te ondersteunen. Beide soorten resultaten worden hier besproken. Daarbij moet overigens niet vergeten worden dat beide resultaten met elkaar samenhangen.

5.3.1 Reacties op het beroepsprofiel leraar NT2

Basisonderwijs

Aan de vergadering over het beroepsprofiel leraar NT2 basisonderwijs werd deelgenomen door in totaal 13 velddeskundigen (zie Bijlage 3).

De eerste discussieronde

Puntsgewijs worden hierna de opvattingen met betrekking tot de vier discussiepunten weergegeven zoals ze door de deelnemers naar voren werden gebracht.

Met betrekking tot de plaats van de taken met betrekking tot de evaluatie van het eigen didactisch handelen van docenten en professionalisering, werd er door een deel van de informanten voor gepleit om dit taakgebied een plaats te geven in dat deel van het beroepsprofiel dat specifiek betrekking heeft op de taken van de NT2-docenten in het basisonderwijs.

Over taken met betrekking tot 'remedial teaching' waren de meningen meer verdeeld. Sommige deelnemers waren van mening dat het verzorgen van remedial teaching ten behoeve van kinderen met leerproblemen de taak is van daartoe geschoolde specialisten en derhalve niet thuis hoort in het profiel van een NT2-docent. Anderen vonden 'remedial teaching' een taak voor elke NT2-docent. Deze informanten waren doorgaans ook van mening dat het beroepsprofiel voldoende ruimte bood aan de mogelijkheid dat NT2-docenten remedial teaching verzorgen voor allochtone leerlingen. Uit de discussie kwam naar voren dat de verschillende opvattingen voor een belangrijk deel samenhangen met uiteenlopende opvattingen over de betekenis van 'remedial teaching'. Degenen die 'remedial teaching' opvatten als 'het geven van extra aandacht aan individuele leerlingen die problemen hebben met de verwerking van de leerstof' waren van mening dat het beroepsprofiel voldoende aandacht besteedde aan 'remedial teaching'. Degenen die een meer strikte opvatting van 'remedial teaching' hanteerden, betoogden vaker dat dat een taak is die specifieke kennis en vaardigheden vereist die niet van elke NT2-docent kunnen worden verlangd. De opmerking van een informant dat de gecombineerde expertise op de terreinen van NT2 en remedial teaching vooral in de setting van de eerste opvang van allochtone

leerlingen erg nuttig kan zijn, werd overigens breed ondersteund. Elke NT2-docent zou op de hoogte moeten zijn van een aantal 'aspecten' van remedial teaching om te voorkomen dat leerproblemen te vanzelfsprekend aan een gebrekkige beheersing van het Nederlands als tweede taal worden geweten. Aan de andere kant werd betoogd dat remedial teachers in hun opleiding bewust gemaakt zouden moeten worden van het feit dat problemen van NT2-leerders niet al te snel als 'ortho-pedagogisch' beschouwd moeten worden. Remedial teachers zouden in hun opleiding moeten leren dat sommige problemen het beste door NT2-docenten opgelost kunnen worden, omdat het taalproblemen zijn.

Wat betreft de positie van 'alfabetisering' in het profiel van een NT2-docent in het basisonderwijs, werd opgemerkt dat alfabetisering thuishoort in het profiel van elke leraar basisonderwijs.

Over de plaats van taken met betrekking tot de 'coördinatie van taalbeleid' in het beroepsprofiel leraar NT2 waren de meningen opnieuw verdeeld. Sommige deelnemers waren van mening dat NT2-leraren geen specifieke taken hebben met betrekking tot de coördinatie van taalbeleid. Dergelijke taken zouden volgens de betrokkenen thuishoren in het beroepsprofiel van elke leraar. Aan de andere kant waren er informanten die de coördinatie van taalbeleid wel degelijk beschouwden als een specifieke taak van NT2-docenten. Overigens bleken ook hier de opvattingen over de inhoud van 'taalbeleid' uiteen te lopen. Terwijl sommigen nadrukkelijk vaststelden dat bijvoorbeeld het organiseren van ouderavonden voor allochtone ouders géén aspect is van 'coördinatie van taalbeleid', waren anderen van mening dat dat wel zo was.

Na afloop van de discussie werd er gestemd over de volgende vier vragen:

1. Is volgens u het verzorgen van remedial teaching een specifieke taak voor NT2-docenten?
2. Is volgens u het verzorgen van alfabetiseringsonderwijs een specifieke taak voor NT2-docenten?
3. Is volgens u de coördinatie van taalbeleid een specifieke taak voor NT2-docenten?
4. Moet de algemene tekst op p. 10 over evaluatie van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen, en het bijhouden en vergroten van kennis op NT2-gebied gespecificeerd worden en opgenomen in het specifieke gedeelte voor het basisonderwijs?

De uitslag van de stemming is weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 1: Uitslagen eerste stemming basisonderwijs.

	<i>ja</i>	<i>nee</i>	<i>N</i>
remedial teaching	31	69	13
alfabetiseringsonderwijs	69	31	13
coördinatie van taalbeleid	38	62	13
evaluatie eigen handelen/nascho- ling	54	46	13

De tweede discussieronde

In de tweede ronde werd een oordeel uitgesproken over de 65 activiteiten van het beroepsprofiel leraar NT2 basisonderwijs. Bij elk taak uit het beroepsprofiel kregen de individuele deelnemers de volgende vraag voorgelegd:

Kunt u per activiteit aangeven of u vindt of deze activiteit thuishoort in het beroepsprofiel NT2? Mogelijke antwoorden zijn "ja", "ja mits" en "nee". Het antwoord "ja, mits" houdt in dat de deelnemer geen zwaarwegende bezwaren heeft, maar dat er toch enige (inhoudelijke) aanpassing nodig is.

De resultaten van de stemming werden plenair besproken. Controversiële onderdelen werden vervolgens in subgroepen besproken, van argumenten pro en contra voorzien en zonodig geherformuleerd en aangevuld.

Op basis van de gemiddelde score per activiteit kon voor 56 activiteiten worden vastgesteld dat ze volgens de meerderheid van de deelnemers zonder meer in het profiel thuishoren. Op basis van de combinatie van de gegevens over de gemiddelde scores en de standaarddeviaties werd vervolgens vastgesteld dat er over 18 van de 65 activiteiten nadere discussie wenselijk zou zijn. Het gaat daarbij om die activiteiten waar gemiddeld minder dan 8 van de 14 informanten positief op reageerde. De volledige uitslag van de stemming is weergegeven in Bijlage 4.

De deelnemers werden in groepen van 3 of 4 personen verdeeld. Elke groep kreeg via de computer een aantal van de geselecteerde discutabele activiteiten voorgelegd met de volgende opdracht:

Uit de eerste stemming is gebleken dat er een aantal items is dat nadere uitwerking behoeft. U gaat in een subgroep de items uit deze stemming verbeteren. Boven iedere pagina staat het item. U kunt dit item daaronder aanvullen, herformuleren e.d.

Hierna worden de verzamelde commentaren en suggesties van de deelnemers op afzonderlijke activiteiten in het profiel samengevat. De door de deelnemers voorgestelde verbeteringen worden in het profiel opgenomen.

ringen zijn uiteindelijk verwerkt in de aangepaste versie van het beroepsprofiel. Bij het bekijken van de hierna gepresenteerde gegevens is het zinvol om de volledige tekst van het gevalideerde beroepsprofiel (Kerkhoff en Kroon 1995) bij de hand te houden (zie Bijlage 1).

Met betrekking tot het bepalen van de beginsituatie:

Het afnemen van de geselecteerde instrumenten ten behoeve van het beschrijven en diagnostiseren van het taalvaardigheidsniveau in het Nederlands en het analyseren en interpreteren van de gegevens.

Opmerkingen:

'Mits er begeleidings-/afstemmingsmomenten zijn (intern en/of extern) met andere deskundigen voor met name het selecteren van instrumenten en interpreteren van de gegevens.'

De verwijzing van leerlingen naar andere instellingen voor onderwijs (lespuntschool, voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs).

Opmerkingen:

'Wel probleem signaleren en advies geven maar geen beslissing nemen over verwijzing. Hoe een leerkracht op dit punt oordeelt, is afhankelijk van de praktijksituatie.'

Met betrekking tot het formuleren van doelstellingen:

Het verzamelen en analyseren van gegevens over de (schoolse en alledaagse) taalvaardigheden die noodzakelijk en/of wenselijk geacht worden om in de klas goed te kunnen functioneren en om het reguliere curriculum met vrucht te kunnen volgen.

Opmerkingen:

'Bij nader inzien geen.'

Nadere oriëntatie, door middel van literatuurstudie, op aspecten van de eerste taal van de betrokken leerling die de tweede-taalverwerving kunnen beïnvloeden.

Opmerkingen:

'Dit item mag in het profiel, maar deze activiteit is wel een zware belasting voor de docent. Liever herformuleren in termen van "de bereidheid hebben om...". Het is overigens vanzelfsprekend dat een docent NT2 die bereidheid heeft.'

Het formuleren van doelstellingen voor de verschillende taalvaardigheden luisteren/spreken en lezen/schrijven op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek.

Opmerkingen:

'Deze activiteit hoort in het profiel. Er hoort een extra toevoeging bij met betrekking tot de 'regio-specifieke invulling'. Immers, op uitvoeringsniveau zijn er wel verschillen wat de rol van lokale overheden betreft.'

In het geval van methodisch werken hoeven er geen doelstellingen geformuleerd te worden. Wanneer er niet methodisch gewerkt wordt, zal de NT2-docent ze zelf moeten formuleren.'

Met betrekking tot de ordening van leerstof:

Het verzamelen en analyseren van gegevens over de ordening van leerstof voor de verschillende taalvaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek in (delen van) leermiddelen voor het onderwijs Nederlands als tweede taal.

Opmerkingen:

'Geen specifieke opmerkingen, maar zie ook de opmerking bij de activiteiten met betrekking tot de selectie van leermiddelen.'

Het relateren van NT2-leerstof aan de in het reguliere curriculum behandelde leerstof.

Opmerkingen:

'Deze activiteit gaat in de richting van geïntegreerd NT2. Belangrijk is het relateren T2- en T1-onderwijs Nederlands.'

Met betrekking tot de selectie van onderwijsleermiddelen:

Het formuleren van selectiecriteria met betrekking tot de uitgangspunten, doelgroep, doelstellingengebieden, didactische werkvormen, oefeningen, materiaal, evaluatie, organisatie en mogelijkheden tot differentiatie.

Opmerkingen:

'Als de directie deze taak op zich neemt (boeken etc.) dan levert dat minder werk op voor de NT2-docent; anders bestaat het gevaar dat de docent overladen wordt. Deze activiteit is echter wel nodig voor het maken van verantwoorde keuzen. Misschien moet de formulering minder zwaar worden aangezet: niet dagelijks werk maar als het moet dan moet de docent het kunnen.

Een aanvullende opmerking bij dit, en ook een paar andere items:

Moet de NT2-docent een uitvoerend of een scheppend kunstenaar zijn? Anders gezegd, moet hij bijvoorbeeld een compleet NT2-curriculum kunnen ontwikkelen, of is het centrale punt in zijn profiel de uitvoering, overdracht etc.? Ditzelfde speelt evenzeer bij de items over toetsontwikkeling.'

Het beschrijven en evalueren van deze criteria voor de betreffende doelgroep

Opmerkingen:

‘Zie de opmerking bij de activiteiten met betrekking tot het formuleren van selectiecriteria.’

Het inventariseren en selecteren van suggesties voor lesmateriaal in artikelen in vakbladen en het ontwikkelen van werk- en oefenvormen daarbij.

Opmerkingen:

‘Bij nader inzien geen.’

Het verzamelen en aanpassen van oorspronkelijk anders bedoeld materiaal (lotto, memory, kwartet etc.) en/of authentiek materiaal (radio, televisie, krant etc.) en het ontwikkelen van werk- en oefenvormen daarbij.

Opmerkingen:

‘Bij nader inzien geen.’

Met betrekking tot de overdracht van leerstof:

Het stimuleren en ondersteunen van leerlingen bij tweede-taalleeraspecten van buitenschoolse activiteiten zoals boekkeuze bij bibliotheekbezoek en abonnementen op jeugdtijdschriften

Opmerkingen:

‘Mee eens, maar het is ook een taak van een reguliere leerkracht.’

Het binnen en na de les voortdurend vergelijken van lesdoelen en getoonde NT2--vaardigheden van de leerling(en).

Opmerkingen:

‘Moet anders geformuleerd worden, want de tekst is verwarrend. Tekstvoorstel: "het binnen en na de les" weglaten.’

Met betrekking tot de controle, evaluatie en toetsing van de taalvaardigheid in het Nederlands:

Het ontwikkelen/samenstellen van valide en betrouwbare curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke toetsen

Opmerkingen:

‘Curriculum-onafhankelijke toetsen samenstellen/ontwikkelen, hoort niet thuis in het profiel. De term "toets" heeft verduidelijking, want deze activiteit gaat wel op voor curriculum-afhankelijke toetsen.’

Het bepalen van het te behalen minimumniveau in curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke toetsen

Opmerkingen:

'Zie de opmerkingen bij het ontwikkelen en samenstellen van valide toetsen hiervoor.'

Het opsporen van eventuele talige of culturele bias in beschikbare toetsen en toetsvormen.

Opmerkingen:

'Culturele bias kan niet worden opgespoord door een NT2-leerkracht, taalbias wel'.

Tekstvoorstel: "gevoelig zijn voor".'

Het in geval van directe taaldata beschrijven, analyseren, categoriseren en verklaren van taalontwikkelingsverschijnselen ('fouten').

Opmerkingen:

'"Verklaren" te zwaar. "Verklaren" is vaak onmogelijk omdat dit inzicht en kennis van een reeks van moedertalen van de leerlingen vereist.'

Het vertalen van de resultaten in onderwijskundig en/of didactisch remediërend handelen, in relatie tot het toetsdoel.

Opmerkingen:

'Een NT2-docent is geen remedial teacher. Toevoegen: "binnen NT2".'

Overige opmerkingen

Behalve op- en aanmerkingen bij specifieke onderdelen van het beroepsprofiel, werden door een aantal deelnemers meer algemene opmerkingen gemaakt met betrekking tot het beroepsprofiel. De volgende opmerkingen werden gemaakt.

- 'De lokale en regionale afspraken tussen diverse onderwijsinstanties kunnen richting geven aan de invulling van het NT2.'
- Ook de specifieke schoolsituatie heeft een duidelijke stem in het geheel.'
- 'De taak van de NT2-docent bij de vervolgoptvang zou binnen het beroepsprofiel NT2-docent beschreven moeten worden.'
- 'Een probleem is veelal de organisatie van T2-uren. Denk ook aan inspectie en dergelijke.'
- 'Het ontwikkelen van toetsen en curriculum is het werk van onderwijskundigen en behoort niet tot het takenpakket van een NT2-leerkracht.'
- 'Plaats inruimen voor portfolio-ontwikkelingen bij beoordeling van taalvaardigheden (naast toets/test/programma).'

- 'Met betrekking tot een aantal activiteiten onder het kopje "stimuleren, sturen en begeleiden..." staan diverse zaken die gelden voor alle leerkrachten en niet alleen voor NT2-docenten. Te denken valt aan: het geven van positieve feedback, het stimuleren van de zelfwerkzaamheid en het creëren van een onderwijsleersituatie waarin allochtone leerlingen zich geborgen weten en dergelijke.'
- 'Bij de deeltaalvaardigheden staat 'klanken'. Voorstel zet hier 'klankleer' neer ('Klanken' is te beperkt: denk ook aan woordaccent, zinsaccent, intonatie. Bovendien is semantiek niet genoemd bij de deelvaardigheden: juist het belangrijkste onderdeel in NT2-onderwijs. Verder is hier en daar de terminologie wat verwarrend. De kinderen leren toch Nederlands, en niet 'Nederlands als tweede taal'. NT2 is een term die slaat op het proces, en als zodanig ook te gebruiken voor het onderwijs.'
- 'In de profielschets komen meer de kennisdoelen en in mindere mate de houdingsdoelen aan de orde. De houding van de NT2-leerkracht tegenover andere culturen is erg bepalend voor zijn/haar omgang met allochtone leerlingen en ook met hun onderwijsachterstand.'
- 'M.b.t. de profielschets geïntegreerd NT2-onderwijs zouden er nog diverse opmerkingen te maken zijn. Het zou misschien zinnig zijn hiervoor een soortgelijke bijeenkomst te organiseren.'

Voortgezet onderwijs

Aan de vergadering over het beroepsprofiel leraar NT2 basisonderwijs werd deelgenomen door in totaal 11 velddeskundigen (zie Bijlage 3).

De eerste discussieronde

Punsgewijs worden hierna de opvattingen met betrekking tot de vier discussiepunten weergegeven zoals ze door de deelnemers naar voren werden gebracht.

Met betrekking tot de plaats van de activiteiten met betrekking tot de evaluatie en professionalisering van het eigen handelen, werden geen opmerkingen gemaakt.

De meerderheid van de deelnemers is van mening dat remedial teaching een toegevoegd specialisme (naast NT2) zou moeten zijn en als zodanig niet in het beroepsprofiel van een NT2-docent hoeft te worden opgenomen. Opgemerkt wordt dat het idealiter zo zou moeten zijn dat een NT2-docent een probleem signaleert en advies haalt bij de remedial teacher. De remedial teacher stelt vervolgens een diagnose en de docent voert de daarop volgende adviezen van de remedial teacher uit.

Over de plaats van activiteiten met betrekking tot alfabetisering in het profiel zijn de aanwezige VO-deskundigen het eens: alfabetiseringsonderwijs behoort tot het takenpakket van elke NT2-docent in het voortgezet onderwijs.

Alfabetisering is volgens de aanwezigen onlosmakelijk verbonden met NT2, het is eerste stap van het traject. In het voortgezet onderwijs kom je kinderen tegen die niet goed gealfabetiseerd zijn. Het gevaar van specialisme - dat wil zeggen het niet opnemen van alfabetisering in het profiel van een NT2-docent - is dat de school te maken krijgt met (reguliere) docenten die niet zijn voorbereid op een speciale groep (niet-gealfabetiseerde leerlingen). Bovendien wordt aangetekend dat 'overspecialisatie' kan leiden tot verschraling van het totale takenpakket van reguliere NT2-docent. Die zou immers makkelijk ertoe komen om onder het motto "dat doet iemand anders wel" zich van taken als alfabetisering ontheven te voelen. Overigens zijn de meningen wat verdeeld over de 'reikwijdte' die de in het beroepsprofiel op te nemen activiteiten met betrekking tot alfabetisering moeten hebben. Men is het erover eens dat er relatief veel analfabete leerlingen voorkomen en dat iedere NT2-docent in de eerste opvang iets over alfabetisering zou moeten weten. Of alfabetiseringsonderwijs zo algemeen is dat elke NT2-docent dat 'gewoon' moeten kunnen verzorgen, bestaan echter hier en daar twijfels.

Tijdens de discussie blijkt verder dat men van mening is dat taken met betrekking tot de coördinatie van taalbeleid niet per definitie in het beroepsprofiel van een NT2-docent thuishoren. Opnieuw komt naar voren dat er over de definitie van het begrip 'coördinatie taalbeleid' onduidelijkheid bestaat. Er wordt betoogd dat het in de context van het beroepsprofiel alleen kan gaan om 'ouderbeleid', dat wil zeggen het beleid en de activiteiten met betrekking tot de contacten met ouders van NT2-leerders. Het organiseren van ouderavonden is volgens een aantal mensen echter een taak van de directie, en niet van een individuele docent. Het onderhouden van individuele contacten met ouders, waaronder allochtone ouders, behoort tot het profiel van elke docent. Ook voor aspecten van interculturele communicatie geldt dat die niet beperkt kunnen zijn tot NT2-docenten. Als het leggen en onderhouden van dergelijke contacten wordt opgevat als een onderdeel van het beroepsprofiel van een NT2-docent, zouden andere docenten zich ontheven kunnen gaan voelen hun verantwoordelijkheden op dit terrein. En dat zou geen wenselijke ontwikkeling zijn.

Aansluitend aan de discussie werd gestemd over de volgende vier vragen:

1. Is volgens u het verzorgen van remedial teaching een specifieke taak voor NT2-docenten?
2. Is volgens u het verzorgen van alfabetiseringsonderwijs een specifieke taak voor NT2-docenten?
3. Is volgens u de coördinatie van taalbeleid een specifieke taak voor NT2-docenten?
4. Moet de algemene tekst op p. 10 over evaluatie van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen, en het bijhouden en vergroten van kennis op NT2-gebied gespecificeerd worden en opgenomen in het specifieke gedeelte voor het basisonderwijs?

De uitslag van de stemming is weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 2: Uitslag eerste stemming voortgezet onderwijs

	<i>ja</i>	<i>nee</i>	<i>N</i>
remedial teaching	18	82	11
alfabetiseringsonderwijs	100	0	11
coördinatie van taalbeleid	27	73	11
evaluatie eigen handelen/nascholing	0	100	11

De tweede discussieronde

In de tweede ronde werd een oordeel uitgesproken over de 64 activiteiten van het beroepsprofiel leraar NT2 basisonderwijs. Bij elk taak uit het beroepsprofiel kregen de individuele deelnemers de volgende vraag voorgelegd:

Kunt u per activiteit aangeven of u vindt of deze activiteit thuishoort in het beroepsprofiel NT2? Mogelijke antwoorden zijn "ja", "ja mits" en "nee". Het antwoord "ja, mits" houdt in dat de deelnemer geen zwaarwegende bezwaren heeft, maar dat er toch enige (inhoudelijke) aanpassing nodig is.

De resultaten van de stemming werden plenair besproken. Controversiële onderdelen werden vervolgens in subgroepen besproken, van argumenten pro en contra voorzien en zonodig geherformuleerd en aangevuld.

Op basis van de gemiddelde score per activiteit kon voor 55 activiteiten worden vastgesteld dat ze volgens de meerderheid van de deelnemers inderdaad in het profiel thuishoren. Op basis van de combinatie van de gegevens over de gemiddelde scores en de standaarddeviaties werd vervolgens vastgesteld dat er over 21 van de 65 activiteiten nadere discussie wenselijk werd geacht. Het gaat daarbij om die activiteiten waar gemiddeld minder dan 8 van de 11 informanten positief op reageerde. Er werden geen activiteiten weggestemd. De volledige uitslag van de stemming is weergegeven in Bijlage 4.

De deelnemers werden in groepen van drie of vier personen verdeeld. Elke groep kreeg via de computer een aantal van de geselecteerde discutabele activiteiten voorgelegd met de volgende opdracht:

Uit de eerste stemming is gebleken dat er een aantal items is dat nadere uitwerking behoeft. U gaat in een subgroep de items uit deze stemming verbeteren. Boven iedere pagina staat het item. U kunt dit item daaronder aanvullen, herformuleren e.d.

Hierna worden de verzamelde commentaren en suggesties van de deelnemers op afzonderlijke activiteiten in het profiel samengevat. De door de deelnemers voorgestelde verbeteringen zijn uiteindelijk verwerkt in de aangepaste versie van het beroepsprofiel. Bij het bekijken van de hierna gepresenteerde gegevens is het zinvol om de volledige tekst van het gevalideerde beroepsprofiel (Kerkhoff en Kroon 1995) bij de hand te houden (zie Bijlage 1).

Met betrekking tot het bepalen van de beginsituatie:

Het selecteren van (delen van) instrumenten ten behoeve van het beschrijven en diagnostiseren van het taalvaardigheidsniveau in het Nederlands, rekening houdend met de leeftijd van de leerling.

Opmerkingen:

'Reactie op "delen van": of je kiest voor het hele instrument, of je kiest een zelfstandig te gebruiken deel: geen beunhazerij!

Houd niet alleen rekening met de leeftijd van de leerling, maar ook met andere kenmerken zoals vooropleiding, capaciteiten, etc.

Tekstvoorstel: kies voor een van de twee volgende formuleringen:

1 het selecteren van relevante instrumenten... etc.

2 het selecteren van zelfstandig te gebruiken delen van... etc.'

Het (laten) selecteren en afnemen van (delen van) relevante instrumenten ten behoeve van het beschrijven en diagnostiseren van het taalvaardigheidsniveau in het Nederlands, en het interpreteren van de gegevens.

Opmerkingen:

'Selecteren moet docent zelf kunnen (dus "laten" moet weg); afnemen kan eventueel aan een ander worden gedelegeerd. Immers: selecteren vereist kennis over wat je wil toetsen. De vraag is dan wie bepaalt wat je wilt weten door middel van die toetsen? Wat is taalbeleid van de school en wat is de verantwoordelijkheid van de docent?

Van de andere kant: bij dit item gaat het om de intake. Een bijkomend probleem zou dan kunnen zijn dat een NT2-docent niet altijd de T1 van de leerling beheerst. Hiervoor zou je extra een T1-spreker kunnen inhuren. Dus in het geval van intake: wel "laten" erbij.'

De verwijzing van zij-instromende (en desgewenst onderinstromende) leerlingen naar andere onderwijsinstellingen.

Opmerkingen:

'Dit is een taak die niet specifiek onder NT2 valt.

Een docent moet signaleren dat er met bepaalde leerling iets aan de hand is, moet kunnen nagaan of een ingetakete leerling in de groep past. Verwijzen is een specifieke taak en bekwaamheid en gebeurt door een verwijzingscommissie.

Verder blijft het de vraag hoe gedegen de kennis van andere schooltypen moet zijn: moet een docent alleen weten: "op dit schooltype niet", of ook: "in dat schooltype

wel". Dus: moet een docent alleen de leerlinggegevens kunnen aanleveren of deze ook kunnen relateren aan een bepaald schooltype?'

Met betrekking tot het formuleren van doelstellingen:

Het verzamelen en analyseren van gegevens over de (schoolse en alledaagse) taalvaardigheden die noodzakelijk en/of wenselijk geacht worden om in de klas goed te kunnen functioneren en om het reguliere curriculum met vrucht te kunnen volgen.

Opmerkingen:

'Geldt ook voor de activiteit hiervoor: als je van een docent verwacht dat hij/zij kan verwijzen, dan moet je het hebben over de vraag wanneer een docent kan concluderen dat een probleem niet meer door hem/haar kan worden opgelost.'

Nadere oriëntatie, door middel van literatuurstudie, op aspecten van de eerste taal van de betrokken leerling die de tweede-taalverwerving kunnen beïnvloeden.

Opmerkingen:

'Dit element valt niet alleen onder 'doelstellingen', maar vooral ook onder 'diagnostiseren' etc.: een docent moet gevoelig zijn voor de achtergronden en gaan zoeken wanneer er een taalprobleem is (in plaats van een nadere oriëntatie vooraf). Maar een probleem is dat een docent nooit van alle talen op de hoogte kan zijn.

Of een docent dit doet of niet, is meer een zaak van attitude dan van kennis.

Tekstvoorstel: "algemene oriëntatie" in plaats van "nadere oriëntatie".'

Het formuleren van doelstellingen voor de verschillende taalvaardigheden luisteren/spreken en lezen/schrijven op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek.

Opmerkingen:

'Een individuele docent moet dat op lesniveau wel kunnen. Op het niveau van cursus en leerplan werken docenten in teams.

Tekstvoorstel: "bijdrage leveren aan leerplan en cursusplan".'

Het verzamelen en analyseren van beschikbare materialen voor het NT2-onderwijs, zoals leerplannen, leerdoelomschrijvingen, onderwijsleermiddelen en toetsinstrumenten.

Opmerkingen:

'Bij nader inzien geen.'

Met betrekking tot de selectie van leerstof:

Het verzamelen en analyseren op taalvaardigheidsaspecten van teksten, vragen en opdrachten uit onderwijsleermiddelen van vakken uit het reguliere curriculum.

Opmerkingen:

‘Beter overlaten aan professionele deskundigen.

De formulering geeft aanleiding tot verschillende interpretaties. Het is niet duidelijk wat het doel is van het verzamelen en analyseren etc.. Belangrijk is de samenwerking tussen NT2-docenten en vakdocenten. De laatsten geven aan bij welke teksten en opdrachten de leerlingen problemen hebben. NT2-docenten besteden hier in hun lessen aandacht aan. Anderzijds bespreken zij met de vakdocenten waar de problemen liggen bij de leerlingen zodat deze daar rekening mee kunnen houden.’

Het selecteren van de leerstof op basis van de geformuleerde criteria, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de leerlingen; en deze op leerplan-, cursus- en lesniveau onderbrengen in een cursorische leerlijn in de vorm van een raamplan of een anderszins geordend schema, met verwijzing naar de materialen waar ze in voorkomen.

Opmerkingen:

‘Tevens rekening houden met de beschikbare leertijd (leerlingen blijven niet eeuwig).

Dit is mede afhankelijk van de leeftijd waarop de leerling instroomt.

Ook rekening houden met het vervolgtraject: of leerling doorstroomt naar VBO, MAVO of HAVO heeft consequenties voor het lesmateriaal.’

Met betrekking tot de ordening van leerstof:

Het verzamelen en analyseren van gegevens over de ordening van leerstof voor de verschillende taalvaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek in (delen van) leermiddelen voor het onderwijs Nederlands als tweede taal.

Opmerkingen:

‘Hoog gegrepen: docent hoeft niet alles te kunnen (geen leerplannen te schrijven), maar moet het wel kunnen beoordelen (zie ook opmerkingen met betrekking tot de selectie van leerstof). Een NT2-docent moet inderdaad wel criteria kunnen aanleggen voor een gefundeerde keuze. Duidelijk moet zijn dat een docent de leerstof niet zelf hoeft te selecteren.

Tekstvoorstel: "het verzamelen en beoordelen van..." in plaats van "het verzamelen en analyseren van..."’

Het analyseren van theoretische opvattingen over en het formuleren van een eigen visie op de structuur van tweede-taalverwervingsprocessen bij leerlingen in het voortgezet onderwijs en de factoren die daarop van invloed zijn.

Opmerkingen:

‘Geen commentaar, maar let op stijl: niet te zwaar/hoogdravend

Tekstvoorstel: "op de structuur" moet zijn "op het verloop".'

Het ordenen van leerstof op basis van de opgestelde criteria en deze, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de leerlingen, op leerplan-, cursus- en lesniveau onderbrengen in een cursorische leerlijn (in de vorm van een raamplan of een anderszins geordend schema) met verwijzing naar de materialen waar deze in voorkomt.

Opmerkingen:

'Let op de stijl: niet te zwaar/hoogdravend

Verder: benadrukken dat het gaat om "ordenen".'

Met betrekking tot de selectie van leermiddelen:

Nadere oriëntatie, op basis van literatuurstudie, op selectiecriteria, rekening houdend met inhoudelijke (inclusief tekstuele en contextuele) en vormgevingsaspecten (inclusief visuele aspecten).

Opmerkingen:

'Kijk vooral naar de formulering.

Tekstvoorstel: nadere oriëntatie op selectiecriteria op basis van literatuurstudie'.

Het beschrijven en evalueren van deze criteria voor de betreffende doelgroep

Opmerkingen:

'Geen commentaar.'

Met betrekking tot de overdracht van leerstof:

Het ontwikkelen van leer- en compensatiestrategieën.

Opmerkingen:

'Als met "ontwikkelen" het aanbrengen en aanleren wordt bedoeld, dan mag deze taak op deze manier in het beroepsprofiel blijven. Als daarmee bedoeld wordt dat de leraar het moet schrijven, dan niet. Vandaar het volgende voorstel: vervang "ontwikkelen" door "aanleren".'

Met betrekking tot de controle, evaluatie en toetsing van de taalvaardigheid in het Nederlands:

Het binnen en na de les voortdurend vergelijken van lesdoelen en getoonde NT2-vaardigheden van de leerling(en).

Opmerkingen:

'Vervang "getoonde NT2-vaardigheid" liever door "taalvaardigheid".'

Het op gezette tijden ter evaluatie herhalen van de leerstof, al dan niet in een andere context of werkvorm aangeboden.

Opmerkingen:

'Bij nadere beschouwing: geen.'

Het bepalen van relevante toetsdoelen in relatie tot het verdere onderwijskundig en/of didactisch handelen.

Opmerkingen:

'Deels doet de docent dat zelfstandig, voor een deel doet hij/zij dat in teamverband (algemener geformuleerd: in het kader van taalbeleid). Deze formulering roept verwarring op. Welk soort toetsen wordt er bedoeld? Diagnostische toetsen?

Tekstvoorstel: "je moet als docent weten wat je toetst".'

Inventariseren en selecteren van in het NT2-onderwijs beschikbare en relevante toetsen en toetsvormen (direct/indirect, integratief/discreet) voor de verschillende taalvaardigheden luisteren/spreken en lezen/schrijven, op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek, en in relatie tot de toetsdoelen.

Opmerkingen:

'Vervang deze tekst door: "Een NT2-docent moet ervan op de hoogte zijn welke toetsen er voor het NT2-onderwijs beschikbaar en relevant zijn".

Met de voorgestelde tekst doe je meer recht aan de toetsmakers. In het woordje "relevant" zit selectie.'

Het bepalen van het te behalen minimumniveau in curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke toetsen.

Opmerkingen:

'Het minimumniveau kun je aanpassen aan eigen toetsdoel. Een docent moet hier zelfstandig mee omgaan.

We stellen voor de tekst aan te vullen met: "als die minimumniveaus niet bij de toetsen gegeven zijn".'

Het vertalen van de resultaten in onderwijskundig en/of didactisch remediërend handelen, in relatie tot het toetsdoel.

Opmerkingen:

'Geen commentaar.'

Overige opmerkingen

Behalve op- en aanmerkingen bij specifieke onderdelen van het beroepsprofiel, werden door een aantal deelnemers meer algemene opmerkingen gemaakt met betrekking tot het beroepsprofiel. De volgende opmerkingen werden gemaakt.

- 'Is er een extra opleiding "NT2 in VSO" nodig? Er wordt in het beroepsprofiel geen aandacht besteed aan VSO/IVBO leerlingen. Het onderwijs aan deze leerlingen hoort om een aantal redenen in het beroepsprofiel thuis:
 - a) in de eerste opvang krijgen alle NT2-docenten met deze leerlingen te maken (net als met de analfabete leerlingen). Daarnaast hebben de docenten in het IVBO/VSO ermee te maken.
 - b) VSO/IVBO-leerlingen vragen een specifieke combinatie van bekwaamheden op het gebied van NT2 én orthodidactiek.
 - c) Deze bekwaamheden komen ook niet terug in de post-HBO opleiding voor NT2-docenten. Dat komt doordat er geen materiaal over/voor deze groep bestaat.'
- 'NT2-docenten in het VO hebben vaak geen of erg weinig zicht op vervolgtrajecten. Een NT2-docent moet echter zicht hebben op de taalvaardigheidseisen die de vervolgtrajecten stellen en de ontwikkelingen daarin volgen. De vraag wordt gesteld of het hier geen taak betreft die in het profiel van elke docent thuishoort. Een aantal deelnemers is van mening dat deze taak een specifieke plaats moet krijgen in het profiel van de NT2-docent in het VO. In het VO doet een NT2-docent met betrekking tot dit punt immers andere dingen dan in BO of BVE.'
- 'Voor veel activiteiten geldt dat de docent de genoemde vaardigheden niet zozeer zelfstandig uit hoeft te kunnen voeren, maar in teamverband. Bij de taken met betrekking tot het formuleren van doelstellingen geldt bijvoorbeeld dat het niet nodig is dan een docent zelfstandig doelstellingen op leerplanniveau kan formuleren, maar wél dat hij/zij dat in teamverband kan.'
- 'De lay-out behoeft verbetering.'
- 'De formulering is soms erg ingewikkeld en de leesbaarheid klein.'
- 'Op een aantal punten is het de vraag of we hier te maken hebben met taalbeleid van de school of met de verantwoordelijkheid van de NT2-docent voor zijn lessen.'
- 'In het profiel moet tot uitdrukking komen dat een NT2-docent vooral maatschappelijk relevant materiaal dient te gebruiken.'

- 'Uit het beroepsprofiel worden de eindtermen voor de NT2-opleidingen afgeleid. Is het mogelijk een voorstel te doen voor die eindtermen? Hoe is de relatie tussen het beroepsprofiel en de voorlopige (?) eindtermen voor BO en BVE, ontwikkeld door het KPC?'
- 'NT2-docenten moeten zeer communicatief ingesteld zijn.'
- 'In de eerste opvang in het VO is het helaas nog niet gebruikelijk dat NT2-docenten standaard een bevoegdheid halen/hebben. Komen hierover in het kader van bevoegdheids- en bekwaamheidseisen nog aanbevelingen of eisen vanuit Projectgroep NT2? Of is dit al gebeurd?'

Beroepsonderwijs en volwassenen-educatie

Aan de vergadering over het beroepsprofiel leraar NT2 in de BVE-sector werd deelgenomen door in totaal 14 velddeskundigen (zie Bijlage 2).

De eerste discussieronde

Puntsgewijs worden hierna de opvattingen met betrekking tot de vier discussiepunten weergegeven zoals ze door de deelnemers naar voren werden gebracht.

Over de positie van de taken met betrekking tot de evaluatie van het eigen handelen en professionalisering is in de elektronische vergadering over het profiel van een NT2-docent in de BVE niet gestemd. De vragen van deelnemers aan deze elektronische vergadering hebben ertoe geleid het onderwerp tijdens de andere elektronische vergaderingen aan de orde te stellen. Tijdens de bijeenkomst van de BVE-deskundigen kwam overigens wel naar voren dat de meerderheid van de aanwezigen van mening was dat taken met betrekking tot evaluatie en professionalisering in ieder beroepsprofiel afzonderlijk aan de orde moeten komen.

Over de plaats van de taken van NT2-docenten met betrekking tot 'remedial teaching' werd opgemerkt dat er ook in de praktijk veel onduidelijkheid bestaat over wat er onder remedial teaching verstaan moet worden. Is er sprake van 'Remedial teaching' als er een orthopedagogisch probleem is geconstateerd dat moet worden opgelost door een specialist of gaat het om alle activiteiten waarbij leerlingen individuele aandacht krijgen. Uit de nabespreking van de uitslag van de stemming blijkt dat de aanwezigen nog steeds verschillende opvattingen hanteren. Vastgesteld wordt dat er meer 'nee-stemmers' zouden zijn geweest, wanneer de eerste, strikte definitie was gehanteerd. De tweede, veel ruimers opvatting over remedial teaching zou meer 'ja-stemmers' hebben opgeleverd. Remedial teaching in de betekenis van 'het kiezen van adequate werkvormen' behoort volgens elke deelnemers tot de taken van een NT2-docent in de BVE.

Tijdens de discussie over de plaats van taken met betrekking tot alfabetisering vindt de opmerking dat taken met betrekking tot 'alfabetisering' zich in de praktijk van de BVE-sector zó vaak aandienen, dat ze zeker onderdeel moeten zijn van het beroepsprofiel, veel bijval.

Met betrekking tot de plaats van taken met betrekking tot de coördinatie van taalbeleid wordt opgemerkt dat de ROC-vorming ertoe leidt dat NT2-docenten steeds meer taken krijgen. Zo leidt alleen al de uitbreiding van het vroegere werkveld 'educatie' met beroeps- onderwijs ertoe dat de taak van veel NT2-docenten is uitgebreid en verzwaard.

Na afloop van de discussie werd er over de volgende 3 vragen gestemd:

1. Is volgens u het verzorgen van alfabetiseringsonderwijs een specifieke taak voor NT2-docenten?
2. Is volgens u het verzorgen van 'remedial teaching' een specifieke taak voor NT2-docenten?
3. Is volgens u de coördinatie van taalbeleid een specifieke taak voor NT2-docenten?

De uitslag van de stemming is weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 3: Uitslagen eerste stemming beroeps- en volwassenen-educatie.

	<i>ja</i>	<i>nee</i>	<i>N</i>
remedial teaching	57	43	14
alfabetiseringsonderwijs	100	0	14
coördinatie van taalbeleid	36	64	14

De tweede discussieronde

In de tweede ronde werd een oordeel uitgesproken over de 73 activiteiten van het beroeps- profiel leraar NT2 basisonderwijs. Bij elk taak uit het beroepsprofiel kregen de individuele deelnemers de volgende vraag voorgelegd:

Kunt u per activiteit aangeven of u vindt of deze activiteit thuishoort in het beroepsprofiel NT2? Mogelijke antwoorden zijn "ja", "ja mits" en "nee". Het antwoord "ja, mits" houdt in dat de deelnemer geen zwaarwegende bezwaren heeft, maar dat er toch enige (inhoudelijke) aanpassing nodig is.

De resultaten van de stemming werden plenair besproken. Controversiële onderdelen werden vervolgens in subgroepen besproken, van argumenten pro en contra voorzien en zonodig geherformuleerd en aangevuld.

Op basis van de gemiddelde score per activiteit kon voor 60 activiteiten worden vastgesteld dat ze volgens de meerderheid van de deelnemers zonder meer in het profiel thuishoren. Op basis van de combinatie van de gegevens over de gemiddelde scores en de standaarddeviaties werd vervolgens vastgesteld dat er over 23 van de 65 activiteiten nadere discussie wenselijk zou zijn. Het gaat daarbij meestal om die activiteiten waar gemiddeld minder dan 8 van de 14 informanten positief op reageerde. De preciese uitslag van de stemming is weergegeven in Bijlage 4.

De deelnemers werden in groepen van drie of vier personen verdeeld. Elke groep kreeg via de computer een aantal van de geselecteerde discutabele activiteiten voorgelegd met de volgende opdracht:

Uit de eerste stemming is gebleken dat er een aantal items is dat nadere uitwerking behoeft. U gaat in een subgroep de items uit deze stemming verbeteren. Boven iedere pagina staat het item. U kunt dit item daaronder aanvullen, herformuleren e.d.

Hierna worden de verzamelde commentaren en suggesties van de deelnemers op afzonderlijke activiteiten in het profiel samengevat. De door de deelnemers voorgestelde verbeteringen zijn uiteindelijk verwerkt in de aangepaste versie van het beroepsprofiel. Bij het bekijken van de hierna gepresenteerde gegevens is het zinvol om de volledige tekst van het gevalideerde beroepsprofiel (Kerkhoff en Kroon 1995) bij de hand te houden (zie Bijlage 1).

Met betrekking tot het bepalen van de beginsituatie:

Het ontwikkelen van vragenlijsten en andere instrumenten ten behoeve van het verzamelen van aanvullende gegevens.

Opmerkingen:

‘Als de vorige taak (het analyseren gegevens die uit de intake naar voren zijn gekomen) op de juiste wijze is uitgevoerd, moet het ontwikkelen van aanvullende vragenlijsten etc. niet nodig zijn. Het gebruik van te veel vragenlijsten maakt de werkwijze bovendien snel onoverzichtelijk en omslachtig. Wel zou het kennismakingsgesprek zo gestructureerd moeten worden dat op basis daarvan de gegevens uit de intake gevalideerd kunnen worden.’

Het begeleiden van cursisten bij het invullen van bovengenoemde vragenlijsten en andere instrumenten.

Opmerkingen:

‘Hier geldt hetzelfde als bij de voorafgaande taak: deze activiteit zou overbodig moeten zijn.’

Een nadere oriëntatie op de achtergronden van de betrokken cursisten door middel van literatuurstudie.

Opmerkingen:

'"Literatuurstudie"' klinkt wel erg zwaar. NT2-docenten worden uiteraard wel geacht iets te weten over de achtergrondsituatie van de cursisten.'

Het ontwikkelen van vragenlijsten en andere instrumenten ten behoeve van het vaststellen van leerstijlen.

Opmerkingen:

'Wij zien wel iets in het observeren van cursisten met behulp van observatiepunten (bijvoorbeeld tijdens een verlengde intake), maar niets in het hanteren van speciale vragenlijsten.

Vervang "vragenlijsten" dan ook liever door "observatielijsten".'

Het begeleiden van cursisten bij het invullen van de bovengenoemde vragenlijsten en andere instrumenten.

Opmerkingen:

'Zie de opmerkingen bij de vorige taak.'

Het observeren van het taalleergedrag van de cursisten tijdens en buiten de eerste lessen Nederlands als tweede taal.

Opmerkingen:

'De keuze voor het woord "buiten" roept te veel associaties op met de docent als "detective". Je zou deze term moeten specificeren door aan te geven dat het gaat om situaties buiten de les die wel een relatie hebben met het curriculum (bijvoorbeeld het observeren van buitenschoolse opdrachten en het observeren tijdens een taalstage).'

Het analyseren en vastleggen van de bovengenoemde aanvullende gegevens

Opmerkingen:

'Eigenlijk geen opmerkingen.'

Met betrekking tot het formuleren van doelstellingen:

Het verzamelen en analyseren van gegevens over de taalvaardigheden die noodzakelijk zijn om in de door cursisten geambieerde functioneringsgebieden te functioneren.

Opmerkingen:

'Naar onze mening is dit een taak van specialisten. De docent moet wel toegang hebben tot deze gegevens en deze kunnen vertalen naar de eigen lessituatie. Als je ervan uitgaat dat verzamelen en analyseren van dit soort gegevens niet de taak van de docent is, dan moet er wel een ander zijn die dit doet. Binnen een ROC zou ernaar gestreefd moeten worden een aantal mensen faciliteiten te geven voor de ontwikkeling

van dit soort taken (en de daarvoor nodige deskundigheden). De vraag die dan rijst is overigens of degene die die taak krijgt de NT2-docent moet zijn. Wij denken van wel, omdat anders "het Nederlands in de vergetelheid raakt". Het is overigens wel een specialistische uitwerking van de taken van een NT2-docent.'

Het formuleren van doelstellingen voor de verschillende mondelinge (luisteren en spreken) en schriftelijke taalvaardigheden (lezen en schrijven) op het niveau van de deelvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek.

Opmerkingen:

'Geen.'

Het inventariseren, analyseren en indien wenselijk verzamelen van beschikbare en voor het NT2-onderwijs aan volwassenen relevante materialen, zoals leerplannen, leerdoelomschrijvingen, leermiddelen, toetsinstrumenten en literatuur betreffende het formuleren van eisen en doelen voor NT2-vaardigheden.

Opmerkingen:

'De termen "leerdoelomschrijvingen" en "leerplannen" moeten worden geschrapt. Dit is werk voor specialisten (leerplanontwikkelaars bijvoorbeeld). Uiteraard dient een docent NT2 wel kennis te hebben van beschikbare leerdoelomschrijvingen en leerplannen.'

Met betrekking tot de selectie van leerstof:

Het verzamelen en analyseren van leerstof voor de verschillende taalvaardigheden op het niveau van de deeltaalvaardigheden m.b.t. klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek uit (delen van) leermiddelen voor het onderwijs Nederlands als eerste en/of tweede taal.

Opmerkingen:

'De omschrijving van dit item is erg complex. Het gaat erom dat een docent criteria moet formuleren om leerstof te selecteren. Voorstel voor nieuwe formulering: "Het formuleren en/of selecteren van aan de doelstellingen gerelateerde criteria ten behoeve van de beschrijving, evaluatie en selectie van leerstof uitgaande van de specifieke kenmerken van de cursisten".

Deze taak kan dan in plaats komen van beide activiteiten in dit taakgebied.'

Met betrekking tot de ordening van leerstof:

Het verzamelen en analyseren van gegevens over de ordening van leerstof voor de verschillende taalvaardigheden op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek in (delen van) leermiddelen voor het onderwijs Nederlands als eerste en/of tweede taal.

Opmerkingen:

‘We stellen voor de activiteiten met betrekking tot het taakgebied ‘ordenen van leerstof’ te verwijderen en taken met betrekking tot de ordening van leerstof toe te voegen aan de taken met betrekking tot het selecteren van onderwijsleermiddelen.’

Het analyseren van theoretische opvattingen over en het formuleren van een eigen visie op de structuur van tweede-taalverwervingsprocessen bij volwassenen en de factoren die daarop van invloed zijn.

Opmerkingen:

‘Zie de voorafgaande suggestie.’

Met betrekking tot de selectie van onderwijsleermiddelen:

Nadere oriëntatie op selectiecriteria op basis van literatuurstudie, rekening houdend met inhoudelijke (inclusief tekstuele en contextuele) en vormgevingsaspecten (inclusief visuele aspecten), op basis van literatuurstudie.

Opmerkingen:

‘Hier staat twee keer "op basis van literatuurstudie". Tekstvoorstel: "Nadere (...) selectiecriteria op basis van vakbladen (...)".’

Met betrekking tot de overdracht van leerstof:

Het geven van een positieve feedback.

Opmerkingen:

‘Het is beter te spreken over "opbouwende" of "constructieve" feedback. "Positief" klinkt alsof een NT2-docent nooit mag zeggen dat iets fout is. Tekstvoorstel: "Het geven van relevante feedback".’

Met betrekking tot de controle, evaluatie en toetsing van de taalvaardigheid in het Nederlands:

Het binnen en na de les voortdurend vergelijken van de lesdoelen en de getoonde taalvaardigheid in het Nederlands van de cursist.

Opmerkingen:

'Geen.'

Het op gezette tijden ter evaluatie herhalen van de leerstof, al dan niet in een andere context of werkvorm aangeboden.

Opmerkingen:

'De formulering is niet eenduidig. Gaat het om herhaling ten behoeve van evaluatie? Wat zijn gezette tijden? "Op gezette tijden" is te vrijblijvend. Misschien een betere formulering: "Bepalen of de leerstof geïntegreerd is".'

Het bepalen van relevante toetsdoelen in relatie tot het verdere onderwijskundig en/of didactisch handelen.

Het bepalen van relevante toetsmomenten en tijdsperiode tussen toetsen

Het selecteren van per moment relevante toetsen (intake-, formatieve en summatieve toetsen) en toetsvormen (direct/indirect, integratief/discreet) voor de verschillende taalvaardigheden

Het bepalen van het te behalen minimumniveau in curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke toetsinstrumenten

Opmerking bij de voorafgaande vier activiteiten samen:

'Tekstvoorstel: "Het ontwikkelen en/of selecteren van curriculum-afhankelijke en het selecteren van curriculum-onafhankelijke toetsinstrumenten." Immers, wat curriculum-onafhankelijk is wordt vaak bepaald door externe eisen. Bovendien worden curriculum-onafhankelijke toetsen niet door docenten ontwikkeld.

Activiteiten met betrekking tot curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke toetsen moeten onderscheiden worden. De algemene tendens is dat activiteiten met betrekking tot toetsen uit de tweede categorie moeilijker zullen zijn voor de NT2-docent. Ze liggen ook buiten het taakgebied van de docent.'

Het opsporen van eventuele bias in beschikbare toetsinstrumenten.

Opmerkingen:

'Voor curriculum-afhankelijke toetsen gelden heel andere dingen dan voor curriculum-onafhankelijke. Antwoord is niet goed mogelijk in verband met dubbele probleemstelling.'

In het geval van 'spontane' directe taaldata beschrijven, analyseren, categoriseren en verklaren van T2-ontwikkelingsverschijnselen ('fouten').

Opmerkingen:

'We hebben geen problemen met de formulering, met uitzondering van "verklaren" omdat dit een behoorlijke kennis van de moedertaal van de cursisten veronderstelt.'

Tekstvoorstel: "zoeken naar verklaringen".

"Verklaren" is overigens niet alleen het constateren van interferentiefouten. NT2-docenten zoeken bijvoorbeeld ook naar verklaringen in de geboden leerstof.'

Het vastleggen van de verzamelde gegevens in een cursistenvolgsysteem.

Opmerkingen:

'Docenten leveren gegevens aan ten behoeve van het cursistenvolgsysteem. Het vastleggen van die gegevens is een administratieve handeling. Maar er is bedoeld "bijhouden wat je van iemand hebt gezien".'

Overige opmerkingen

Behalve op- en aanmerkingen bij specifieke onderdelen van het beroepsprofiel, werden door een aantal deelnemers meer algemene opmerkingen gemaakt met betrekking tot het beroepsprofiel. De volgende opmerkingen werden gemaakt.

- 'In het profiel zou meer aandacht moeten worden besteed aan de taaldidactische aspecten van NT2-onderwijs (modern taalonderwijs gericht op functionele taalvaardigheid). Je kunt er niet van uitgaan dat docenten dat elders al geleerd hebben. Andere deelnemers zijn van mening dat algemene taaldidactische aspecten van NT2-onderwijs thuishoren in het profiel van elke docent.'
- 'Bij een aantal activiteiten worden taken genoemd waarvan je je afvraagt of dit zaken zijn die een docent alleen moet kunnen. Een toevoeging op het algemene gedeelte van het beroepsprofiel zou wellicht kunnen zijn:
"De docent weet van het bestaan van bronnen van deskundigheid bij zaken die hij/zij niet alleen kan oplossen en maakt hier gebruik van (bijv. overleg met collega's, handboek, vakbladen, literatuurstudie, bijscholing etc.)".'
- 'Komen de nieuwe taken van de toekomstige T2-docent functionerend in bijv. een Open Leercentrum voldoende tot uiting? Taken met betrekking tot leren leren bijvoorbeeld en het overdragen van verantwoordelijkheden.'
- 'Het element van 'zelfstandig leren' wordt gemist in de tekst van het profiel. Hoe gaat een docent om met de rol van coach? Dit is belangrijk in verband met het bepalen van toetsmomenten en manieren door de cursist *zelf*.'
- 'Asielzoekers brengen specifieke problemen met zich mee. Het beroepsprofiel zou specifieke taken met betrekking tot het onderwijs aan deze groep moeten bevatten. De problematiek van vluchtelingen komt steeds meer de klas in, ook ten gevolge van het inburgeringsbeleid waardoor ze veel sneller moeten leren.'

- 'Hetzelfde geldt voor het VO, maar nog veel sterker. Wellicht horen taken met betrekking tot dergelijke doelgroepen thuis in het profiel van elke leraar.'
- 'Soms is het profiel niet duidelijk. De vraag is bijvoorbeeld waar de grens ligt tussen geïntegreerd en specifiek NT2? Er komt niet tot uiting hoe de aansluiting daartussen verloopt, evenmin als de aansluiting tussen NT2 en het vervolg (functioneringsgebieden).'
- 'Toneelspelactiviteiten' van docenten komen onvoldoende aan de orde. Vooral in het onderwijs aan beginners wordt er op dat gebied veel van NT2-docenten verwacht. Misschien kan er bij de taken met betrekking tot de "overdracht van leerstof" iets worden gezegd over het hanteren van een tweede taal als instructietaal.'

5.3.2 Reacties op de elektronische vergadering

Na afloop van de drie bijeenkomsten hebben de deelnemers een aantal schriftelijke vragen met betrekking hebben op het gebruik van de EMR ingevuld. De vragenlijst is opgenomen in Bijlage 5.

Uit de reacties blijkt dat de deelnemers tevreden waren over de opzet en organisatie van de sessies. Men gaf te kennen dat er voldoende tijd was geweest om meningen in te brengen en met elkaar te discussiëren. Uit ander onderzoek blijkt dat juist dat laatste een moeilijk punt is in elektronische vergaderingen. Een EMR is in principe bedoeld ter ondersteuning van de interactie tussen deelnemers, maar wordt daar niet altijd goed voor gebruikt. In veel gevallen wordt een relatief groot deel van de beschikbare tijd besteed aan het gebruik van de aanwezige computers, waardoor er voor mondelinge interactie slechts weinig tijd resteert. Hier ligt een belangrijke taak voor de groepsfacilitator om de interactie tussen de deelnemers te stimuleren. In het onderhavige geval is blijkens het gebruik van het nieuwe medium voor elektronische interactie en de meer 'traditionele' mondelinge interactie in een voor de deelnemers acceptabele verhouding te zijn geweest.

De twee eerder genoemde voordelen van een EMR, de anonimiteit en de parallelle invoer en communicatie, worden door de resultaten van dit valideringsonderzoek bevestigd. De deelnemers beamen dat de anonimiteit bij het invoeren van gegevens en stemmen, een open en meer gelijke discussie stimuleert. Bovendien blijkt de mogelijkheid van parallelle invoer een gelijke inbreng van verschillende deelnemers te bevorderen. Hierbij moet benadrukt worden dat het gebruik van een EMR niet automatisch betekent dat de ideeën die verzameld worden ook creatiever zijn. Uit de onderhavige enquête blijkt dat de deelnemers wel verwachten dat een EMR een bijdrage levert aan een hogere productiviteit van de groep, maar niet aan een hogere creativiteit. Dit is een beeld dat bevestigd wordt in veel gelijks-oortige enquêtes.

Een ander vaak genoemd voordeel van een EMR is de snelle verzameling, ordening en uitwisseling van informatie. Dat beeld wordt ook in de resultaten van de vragenlijst bevestigd. Tijdens EMR-bijeenkomsten bestaat altijd het gevaar dat de deelnemers in een erg korte tijd zoveel informatie verzamelen dat ze ondergesneeuwd raken. Daar was hier geen sprake van. Waarschijnlijk heeft het feit dat de deelnemers het te valideren beroepsprofiel van te voren hadden ontvangen en bekeken, daaraan bijgedragen.

5.3.3 Een kleine enquête

De op basis van de uitkomsten van het valideringsonderzoek herziene beroepsprofielen zijn gepresenteerd tijdens de conferentie 'Taalbeleid NT2: laat het zien', die op 17 september 1997 georganiseerd werd ter gelegenheid van de opheffing van de Projectgroep NT2. De 300 boekjes vonden gretig aftrek en waren aan het einde van de dag allemaal uitgereikt. Bij de boekjes kregen de deelnemers een korte enquête uitgereikt met 5 vragen en het verzoek hun antwoorden op die vragen met behulp van een daartoe opgestelde computer door te geven. Helaas was er voor de enquête minder belangstelling dan voor de beroepsprofielen zelf: slechts 21 van de 300 personen die een beroepsprofiel in ontvangst hadden genomen, hebben de enquête al dan niet via de computer ingevuld.

Onder de 21 respondenten waren 7 leraren 'specifiek' NT2 en 2 leraren 'geïntegreerd' NT2. De overige respondenten waren 'onderzoekers' (7), 'coördinatoren taalbeleid' (3) en 'overigen' (2).

Van deze 21 respondenten waren 16 respondenten het eens met de stelling dat er een apart beroepsprofiel ontwikkeld moet worden voor NT2-leraren die lesgeven aan leerlingen met leerproblemen in orthopedagogische zin. Alle respondenten waren van mening dat bestaande beroepsprofielen van leraren in de verschillende onderwijssectoren moeten worden uitgebreid met taken in het kader van geïntegreerd taalonderwijs. Over de frequentie waarmee het beroepsprofiel leraar NT2 aangepast moet worden om de ontwikkelingen in het NT2-onderwijs bij te houden, waren de meningen verdeeld. Drie respondenten gaven aan dat er maandelijks zou moeten worden bijgesteld en vijf respondenten kozen voor een jaarlijkse herziening. De grootste groep - 12 respondenten - was van mening dat het profiel elke vijf jaar herzien zou moeten worden. Slechts één respondent gaf aan dat een vijfjaarlijkse aanpassing niet nodig zou zijn door de antwoordmogelijkheid 'Nou, zo hard gaan doe ontwikkelingen nou ook weer niet' aan te kruisen.

Eén vraag had niet zo zeer betrekking op het beroepsprofiel leraar NT2 als op de opleiding van leraren NT2. Vijf informanten gaven aan dat zij instemmen met de huidige stand van zaken waarin er een post-initiële opleiding bestaat die leidt tot een bekwaamheid in plaats van een bevoegdheid. Acht respondenten zijn van mening dat een post-initiële opleiding volstaat, maar wel zou moeten leiden tot een afzonderlijke bevoegdheid voor het verzorgen van NT2-onderwijs. Acht andere respondenten tot slot gaven aan dat zij opteren voor een aparte initiële lerarenopleiding NT2 die leidt tot een aparte bevoegdheid.

6. Conclusies

De eerste conclusie die uit het valideringsonderzoek kan worden getrokken is dat de informanten -geïnterviewden en deelnemers aan de elektronische vergaderingen - het eens zijn over het nut van het in opdracht van de Projectgroep NT2 ontwikkelde beroepsprofiel leraar NT2. Het profiel bevordert de noodzakelijke legitimering van het vakgebied NT2 en het is voor docenten, directies en opleiders een handige opsomming.

Ook de inhoud van het beroepsprofiel wordt door de geraadpleegde deskundigen in grote lijnen ondersteund. Dat betekent overigens niet dat de uitkomsten van het valideringsonderzoek geen aanleiding vormen om het beroepsprofiel te verbeteren. De belangrijkste wijzigingen betreffen de structuur van de profielen, de toevoeging van een aantal activiteiten en de herformulering van een aantal activiteiten naar aanleiding van kritiek betreffende de inhoud en/of de formulering van een activiteit.

De doorgevoerde structuurwijziging heeft betrekking op het laten vervallen van de in Kerkhoff en Kroon (1995) gehanteerde verdeling in niveaus van specificatie, waarbij eerst algemene taken worden geformuleerd die voor alle onderwijsgevenden in een multi-etnische, multiculturele en meertalige samenleving gelden, vervolgens de algemene taken van docenten die specifiek NT2-onderwijs geven en tot slot de specifieke taken per onderscheiden onderwijssector. Naar aanleiding van de uitkomsten van het valideringsonderzoek wordt in de tweede gepubliceerde versie van het beroepsprofiel volstaan mer de formulering van drie zelfstandige beroepsprofielen: één voor de leraar NT2 in het basisonderwijs, één voor de leraar NT2 in het voortgezet onderwijs en één voor de leraar NT2 in de BVE-sector.

De drie beroepsprofielen, die als afzonderlijke publicatie worden gepresenteerd in Kerkhoff en Kroon (1997), hebben een identieke structuur. Steeds worden eerst de doelgroep gespecificeerd, dat wil zeggen de groep leraren op wie het geschetste profiel van toepassing is. Daarna volgt een omschrijving in algemeen zin van de taak van de gespecificeerde doelgroep en tot slot worden de activiteiten opgesomd die de doelgroep conform haar taakomschrijving dient uit te voeren.

Het valideringsonderzoek heeft geen enkele aanleiding gegeven om af te wijken van het in de eerste versie van het beroepsprofiel gekozen ordeningsprincipe van de opgesomde activiteiten. Er blijft uitgegaan worden van het model van didactische analyse (De Corte

e.a. 1981). Aan de onderdelen van dat model zijn naar aanleiding van de uitkomsten van het valideringsonderzoek drie taakgebieden toegevoegd. Dat betekent dat in de tweede versie van de beroepsprofielen achtereenvolgens de volgende ‘taakgebieden’ aan de orde komen:

- 1 het bepalen van de beginsituatie;
- 2 het formuleren van doelstellingen;
- 3 de selectie van leerstof;
- 4 de ordening van leerstof;
- 5 de selectie van onderwijsleermiddelen;
- 6 de overdracht van leerstof;
- 7 de controle, evaluatie en toetsing van taalvaardigheid;
- 8 de opvang van allochtone leerlingen/cursisten die niet gealfabetiseerd zijn dan wel niet gealfabetiseerd in het Latijnse schrift;
- 9 de evaluatie van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen;
- 10 de professionalisering van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen.

Per taakgebied wordt vervolgens een aantal activiteiten en sub-activiteiten beschreven. Bij die beschrijving zijn de op- en aanmerkingen verwerkt van de informanten die hebben meegewerkt aan het valideringsonderzoek. Daarbij is ernaar gestreefd de layout en vooral de leesbaarheid van de tekst te verbeteren. De toevoeging van enkele citaten van ‘NT2-deskundigen’ moet ook in dat kader worden beschouwd: zij moeten dienen om de tekst van de profielen wat aantrekkelijker te maken. De profielen zijn volledigheidshalve opgenomen in Bijlage 6.

Omdat de door de Projectgroep NT2 gegeven valideringsopdracht alleen betrekking had op de beroepsprofielen van docenten die specifiek NT2-onderwijs geven, blijven de profielen van leraren die in het kader van een ander vak volgens een of andere variant van de ‘Content Based Approach’ (Hajer 1996 en Brinton en Masters 1997) aandacht besteden aan NT2-onderwijs buiten beschouwing. Dat geldt ook voor activiteiten die liggen op het terrein van de coördinatie van taalbeleid. Hoewel de meningen verdeeld bleken, kunnen de uitkomsten van het valideringsonderzoek toch beschouwd worden als een ondersteuning voor het besluit om taken die worden verricht in het kader van de coördinatie van taalbeleid, niet in het profiel van de NT2-docent op te nemen.

Hetzelfde geldt voor taken met betrekking tot het NT2-onderwijs in verschillende vormen van speciaal onderwijs. Deze worden weliswaar in aanzienlijke mate bezocht door allochtone leerlingen, maar de problematiek van deze leerlingen is zo specifiek dat niet verondersteld kan worden dat de profielen van de ‘reguliere’ NT2-docent daarvoor dekkend zijn. De formulering van specifieke profielen van NT2-leraren in het speciaal onderwijs zou daarvoor noodzakelijk zijn. De meerderheid van de in het kader van het valideringsonderzoek geraadpleegde deskundigen is het erover eens dat ook specifieke taken met betrekking tot ‘remedial teaching’ niet thuishoren in het profiel van een NT2-docent.

Algemeen kan gesteld worden dat remedial teaching (in orthopedagogische betekenis) door de meeste deelnemers niet als een specifieke taak van NT2-docenten gezien wordt. Anders ligt dit voor alfabetiseringsonderwijs. De verwachting vooraf was dat de deelnemers aan de elektronische vergadering over het basisonderwijsprofiel dit niet als NT2-specifiek zouden aanmerken (dus 'nee' zouden stemmen). Immers, alfabetiseren moet een docent kunnen na afronding van een PABO-opleiding. Echter, ruim tweederde was van mening dat alfabetisering van niet-Nederlandstalige leerlingen dusdanig speciale kwaliteiten vereist, dat deze taak wel zou moeten worden opgenomen in het profiel. Dat in het geval van NT2-docenten VO en BVE (bij wie in de vooropleiding het verzorgen van alfabetiseringsonderwijs ontbreekt) alle deelnemers vonden dat het wel in het profiel thuishoort, is minder opvallend.

Tot slot kan vastgesteld worden dat de inzet van de elektronische vergaderruimte in dit onderzoek waardevol is geweest. Met behulp van de EMR is het mogelijk gebleken om tijdens drie sessies die niet langer dan één dagdeel hebben geduurd, relevante informatie te verzamelen onder groepen deskundigen. De reacties van de deelnemers waren doorgaans positief. Het ziet er naar uit dat de inzet van de EMR niet alleen heeft geresulteerd in een aantal effectieve bijeenkomsten, maar dat dit hulpmiddel ook heeft bijgedragen aan de bewustwording dat *groupware* als interactief onderwijsleermiddel een nuttig hulpmiddel kan zijn om verschillende onderwijsvormen in de (virtuele) klas te ondersteunen.

Bibliografie

- Appel, R. (1996), *'Zonder taal ben je nergens'*. Nederlands als tweede taal op de basisschool. Amsterdam, IFOTT.
- Appel, R. en A. Vermeer (1994), *Tweede-taalverwerving en tweede-taalonderwijs*. Bussum, Coutinho.
- Appel, R. en A. Vermeer (1996), Van oude methodes en verschillen die nog niet voorbij zijn: over NT1 en NT2 in het basisonderwijs. In: S. Kroon en T. Vallen (red.), *Het verschil voorbij. Onderwijs Nederlands als eerste en tweede taal in Nederland en Vlaanderen*. 's-Gravenhage, Sdu Uitgevers/Stichting Bibliographica Neerlandica, 75-92.
- Appel, R., F. Kuiken en A. Vermeer (red.) (1995), *Nederlands als tweede taal in het basisonderwijs*. Amsterdam, Meulenhoff Educatief.
- Avermaet, P. van & K. van den Branden (1996), Taakgericht onderwijs: theoretische uitgangspunten. In: VON-werkgroep NT2 (red.), *Taakgericht taalonderwijs: een onmogelijke taak?* Antwerpen/Deurne, Plantyn, 9-20.
- Bakker-Ringeling, T., A.M. Janssen-van Dieten en M. van Neerven (1996), Intensieve NT2-alfabetisering en Nederlands als tweede taal voor hoogopgeleiden. Praktijkbeschrijvingen uit de volwasseneneducatie in Nederland. In: S. Kroon en T. Vallen (red.), *Nederlands als tweede taal in het onderwijs. Praktijkbeschrijvingen uit Nederland en Vlaanderen*. 's-Gravenhage, Sdu Uitgeverij Koninginnegracht/Stichting Bibliographica Neerlandica, 85-129.
- Bemelmans, Th., M. van Genuchten, F. Heemstra en D. Vogel (1996), Elektronische Vergadersystemen. In: *Informatie*, 38, 30-36.
- Beroep in beweging. Beroepsprofiel leraar primair onderwijs* (1995), Utrecht, Forum Vitaal Leraarschap.
- Beroepsprofiel leraar secundair onderwijs op pc, rk en interconfessionele scholen. Beschrijving van huidige en zich aftekenende taken van de leraar in vo en bve* (1996), Utrecht, VSLPC/CIBB.
- Biemond, H., M. Verhallen en R. Walst (1993), *Leerkrachtvaardigheden Nederlands als tweede taal* (3 delen). 's-Hertogenbosch, KPC.
- Biemond, H., M. Verhallen en R. Walst (1993), Vaardigheid leraren Nederlands als tweede taal in het basisonderwijs. In: *Samenwijs*, 13, 9, 418-419.
- Brinton, D. en P. Masters (eds.) (1997), *New ways in Content-Based Instruction*. Alexandria, TESOL.

- Corte, E. de, C.T. Geerligs, N.A.J. Lagerwijn, J.J. Peters en R. Vandenberghe (1981), *Beknopte didaxologie*. Groningen, Wolters-Noordhoff.
- Coumou, W. (1997), Voorwoord. In: K. Galema (eindred.), *De Les gelezen. Vernieuwingen in de NT2-praktijk*. Utrecht/Amsterdam, NCB, Educatief Centrum Amsterdam, 7-9.
- Coumou, W., G. van Hugte en A. Speijers (1995), *Nieuwe leerders, nieuwe wegen? Leertrajecten voor nieuwkomers*. Utrecht, NCB.
- Erve, E. van der (1997a), *Takenpakket Coördinatie Taalbeleid Voortgezet Onderwijs*. Studie en onderzoek binnen het project Nederlands VO 25. Enschedé, SLO.
- Erve, E. van der (1997b), *Coördinatiepunten. Handreiking voor de plaatsbepaling van de taalcoördinator*. 's-Hertogenbosch, KPC.
- Geest, T. van der (1994), *Taalbeleid in het VO*. 's-Hertogenbosch, KPC.
- Gugten, G.W. van der en O. Loopstra (1997), *Beroepsprofiel en beroepscode voor leraren lichamelijke opvoeding*. Zeist, Jan Luiting Fonds.
- Gurp, J. van (1989), *Nederlands als tweede taal in het voortgezet onderwijs*. Enschede, VALO Moedertaal.
- Hajer, M. (1996), *Leren in een tweede taal. Interactie in vaklessen aan een meertalige Mavo-klas*. Groningen, Wolters-Noordhoff.
- Hajer, M. en T. Meestringa (1995), *Schooltaal als struikelblok. Didactische suggesties voor alle docenten*. Bussum, Coutinho.
- Helvert, K. van en S. Kroon (1996), Content-Based Dutch as a Second language Teaching: Developments in Teacher Training for Multilingual Schools. In: F.W. Spliethoff (ed.), *Second Language Acquisition in Europe*. 's-Hertogenbosch, KPC, 87-100.
- Hulstijn, J., R. Stumpel, B. Bossers en Chr. van Veen (1995), *Nederlands als tweede taal in de volwasseneneducatie. Handboek voor docenten*. Amsterdam, Meulenhoff Educatief.
- Hutjes, J.M. en J.A. van Buuren (1992), *De gevalsstudie. Strategie van kwalitatief onderzoek*. Meppel/Amsterdam/Heerlen, Boom/Open Universiteit.
- Jansma, F., T. Wubbels en B. Koster (1997), *Naar een beroepsstandaard voor leraren*. Utrecht, IVLOS.
- Kerkhoff, A. en S. Kroon (1994), *Beroeps- en opleidingsprofiel voor de opleiding tot 'leraar Nederlands als tweede taal' en 'coördinator taalbeleid'*. Tilburg, Werkverband Taal en Minderheden (ongepubliceerd).
- Kerkhoff, A. en S. Kroon (1995), *Beroeps- en opleidingsprofiel leraar NT2*. 's-Hertogenbosch, KPC.
- Laarschot, M. van de (1997), *Lesgeven in meertalige klassen. Handboek Nederlands als tweede taal in het voortgezet onderwijs*. Groningen, Wolters-Noordhoff.
- Leenders, E. (1997), Het nieuwe handboek NT2. Overzicht van kernpunten uit de NT2-didactiek. In: *Moer*, 3, 122-127.
- Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen (1993), *'Ik moest kopen met gebaar taal'. Nederlands als tweede taal op school*. 's-Gravenhage, DOP.
- Ontwikkelgroep Startbekwaamheden (1995), *Startbekwaamheden leraar primair onderwijs*. zp, VSLPC/CIBB (2e versie).

- Teunissen, F. (1990), Onderwijs. In: H.B. Entzinger en P.J.J. Stijnen, *Etnische minderheden in Nederland*. Amsterdam/Heerlen, Boom/Open Universiteit, 141-167.
- Teunissen, F. (1995), Ten geleide. In: A. Kerkhoff en S. Kroon (1995), *Beroeps- en opleidingsprofiel leraar NT2*. 's-Hertogenbosch, KPC, v.
- Timmermans, R. (1995), *Resultaten en evaluatie Proefopleiding leraar NT2-VE*. 's-Hertogenbosch, KPC.
- Sturm, J. (1990), Over leerplanontwikkeling, onderzoek en de ontwikkeling van een gemeenschap van begrijpende gebruikers. In: H. Bonset en B. van der Leeuw, *Vernieuwing in het moedertaalonderwijs. Een vergelijking van zeven case-studies in het perspectief van leerplanontwikkeling*. Enschede, SLO, 145-206.
- Stuurgroep Beroepskwaliteit Leraarschap (1997), *Leraar moet je willen blijven worden. Advies aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij inzake een beroepsstandaard, register en beroepsgroep van leraren*. Concept advies versie 7.0 d.d. 26-8-97.
- Verhoeven, L. en A. Vermeer (1986), *Taaltoets Allochtone Kinderen*. Diagnostische toets voor mondelinge vaardigheid Nederlands bij allochtone kinderen van 5-9 jaar. Tilburg, Zwijssen.
- Zandbergen, E. (1996), Cursisten post HBO-opleiding leraar NT2 voelen zich missionaris op eigen school. In: *Samenwijs*, 16, 10, 41-43.

BIJLAGEN

De in de bijlagen genoemde publicaties zijn opgenomen in de Bibliografie.

Bijlage 1: Beroepsprofiel leraar specifiek NT2-onderwijs (versie 1995) (Kerckhoff en Kroon 1995:8-25)

2 BEROEPSPROFIEL LERAAR NT2-ONDERWIJS

Doelgroep

Onderwijsgeevenden die lesgeven in een multi-etnische, multiculturele en meertalige samenleving en daarbij in hun lessen te maken hebben of krijgen met allochtone leerlingen/cursisten.

Taak

In het kader van regulier onderwijs lesgeven aan multi-etnisch, multicultureel en meertalig samengestelde klassen/groepen en daarbij speciale aandacht geven aan individuele allochtone leerlingen/cursisten, en wel op een zodanige wijze dat de klas/groep als geheel en genoemde individuele leerlingen/cursisten afzonderlijk met vrucht aan het onderwijs kunnen deelnemen en mede daardoor in staat worden gesteld tot volwaardig functioneren en participeren in de verschillende sectoren van de Nederlandse samenleving.

Activiteiten

- Inhoudelijk, didactisch, onderwijskundig en pedagogisch verantwoord omgaan met feiten en omstandigheden die samenhangen met het gegeven dat Nederland een multi-etnische, multiculturele en meertalige samenleving is.
- Inhoudelijk, didactisch, onderwijskundig en pedagogisch verantwoord omgaan met het gegeven dat taalverwerving, taalleren en taalonderwijs in het Nederlands voor allochtone leerlingen feitelijk taalverwerving, taalleren en taalonderwijs in het Nederlands als tweede taal zijn.
- Inhoudelijk, didactisch, onderwijskundig en pedagogisch verantwoord omgaan met het gegeven dat leren in het Nederlands, dat wil zeggen met het Nederlands als instructietaal en vaktaal, voor allochtone leerlingen feitelijk leren in het Nederlands als tweede taal is.
- Overleggen en samenwerken terzake van voor het onderwijs in een multi-etnische, multiculturele en meertalige samenleving relevante aspecten met andere betrokkenen in het onderwijsveld (onder andere bevoegd gezag, directie, decanen, coördinator taalbeleid, collega-docenten, leraar NT2, schoolbegeleiders, speciaal onderwijs, vervolgonderwijs, andere onderwijssectoren) en daarbuiten (ouders, sociaal-cultureel en maatschappelijk werk).

2.1 Beroepsprofiel leraar specifiek NT2-onderwijs

Doelgroep

Onderwijsgeevenden die lesgeven in een multi-etnische, multiculturele en meertalige samenleving en zich daarbij specifiek richten op het verzorgen van specifieke NT2-lessen aan allochtone leerlingen/cursisten.

Taak

Het verzorgen van specifieke NT2-lessen voor allochtone leerlingen/cursisten, zulks op zodanige wijze dat bedoelde leerlingen/cursisten een zodanig niveau van taalvaardigheid in het Nederlands verwerven dat zij in staat zijn tot volwaardige participatie in de reguliere klas/groep en volwaardige deelname aan het daarin gevolgde curriculum en mede daardoor in staat worden gesteld tot volwaardig

functioneren en participeren in de verschillende sectoren van de Nederlandse samenleving.

Activiteiten

Met betrekking tot het bepalen van de beginsituatie:

- overleg voeren met de coördinator taalbeleid over voor het NT2-onderwijs relevante persoonlijke gegevens van de leerlingen/cursisten zoals hun etnische, culturele en talige achtergrond, hun schoolervaring, schoolse kennis en vaardigheden en hun taalvaardigheidsniveau in het Nederlands;
- desgewenst de voor het NT2-onderwijs relevante persoonlijke gegevens van leerlingen/cursisten zelf in kaart brengen;
- de voor het NT2-onderwijs relevante persoonlijke gegevens van leerlingen/cursisten valideren en interpreteren;
- beschrijven en diagnostiseren van het taalvaardigheidsniveau in het Nederlands van individuele leerlingen/cursisten.

Met betrekking tot het formuleren van doelstellingen:

- formuleren van doelstellingen voor NT2-onderwijs op drie niveaus (leerplandoelen, cursusdoelen, lesdoelen) op basis van vastgestelde behoeften (leerwensen en feitelijk en wenselijk taalvaardigheidsniveau in het Nederlands), rekening houdend met haalbaarheidsfactoren (waaronder leerderskenmerken en technisch/organisatorische mogelijkheden).

Met betrekking tot de selectie van leerstof:

- aan de doelstellingen gerelateerde criteria formuleren en/of selecteren ten behoeve van de beschrijving, evaluatie en selectie van leerstof;
- selecteren van leerstof op basis van de opgestelde criterialijst.

Met betrekking tot de ordening van leerstof:

- criteria formuleren en/of selecteren ten behoeve van de ordening van leerstof, uitgaande van theoretische opvattingen over en een eigen visie op de structuur van tweede-taalverwervingsprocessen en factoren die daarop van invloed zijn;
- ordenen van leerstof op basis van de opgestelde criterialijst.

Met betrekking tot de selectie van onderwijsleermiddelen:

- aan de doelstellingen gerelateerde criteria formuleren en/of selecteren ten behoeve van de beschrijving, evaluatie en selectie van onderwijsleermiddelen;
- selecteren van onderwijsleermiddelen op basis van de opgestelde criterialijst;
- desgewenst ontwikkelen van aanvullend lesmateriaal ter opvulling van in beschikbare en/of gebruikte onderwijsleermiddelen aanwezige leemten.

Met betrekking tot de overdracht van leerstof:

- het selecteren en toepassen van organisatie- en groeperingsvormen die in de gegeven omstandigheden op school- en klas/groepsniveau voor de betreffende leerlingen/cursisten het meest passend zijn;
- het selecteren en toepassen van verschillende werkvormen en oefeningen die voor de betreffende leerlingen/cursisten passend zijn voor de overdracht van de geselecteerde NT2-leerstof;
- het stimuleren, sturen en begeleiden van het tweede-taalverwervingsproces bij de uitvoering van de geselecteerde organisatie- en werkvormen door het creëren van daartoe geschikte onderwijsleersituaties;
- een relatie te leggen tussen de inhoud van en de activiteiten binnen de onderwijsleersituatie in het algemeen, het NT2-curriculum en de dagelijkse leef- en ervaringswereld van de leerlingen/cursisten.

Met betrekking tot controle, evaluatie en toetsing:

- bepalen van relevante momenten voor controle, evaluatie en toetsing van taalvaardigheid in het Nederlands en selecteren c.q. ontwikkelen van per moment relevante procedures/toetsen (curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke toetsen) en toetsvormen (direct/indirect, integratief/discreet);
- verantwoord gebruiken van verschillende procedures/toetsen en toetsvormen in relatie tot de te toetsen schriftelijke en mondelinge vaardigheden;
- verantwoord interpreteren van verzamelde toetsresultaten in relatie tot het gestelde toetsdoel en trekken en implementeren van conclusies voor de inrichting van het onderwijsaanbod.

Met betrekking tot evaluatie en professionalisering van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen:

- beschrijven en analyseren van (taal)didactisch, (taal)onderwijskundig en pedagogisch handelen door middel van:
 - het maken van lesopzetten voor de te geven lessen;
 - het maken van aantekeningen en verslagen van de verzorgde lessen;
 - het voeren van evaluatiegesprekken met de betrokken leerlingen/cursisten;
 - het opnemen en afluisteren van (delen van) eigen lessen op audio-cassette;
 - het laten observeren van eigen lessen door collega's en/of andere deskundigen;
 - het analyseren van leerlingprestaties alsmede van longitudinale gegevens in het leerlingen/cursistendossier en/of leerling/cursistvolgsysteem;
- bijhouden en vergroten van kennis en vaardigheden op het terrein van NT2 door middel van:
 - het bijhouden van relevante vakbladen en tijdschriften op het gebied van NT2;
 - het deelnemen aan relevante scholingsbijeenkomsten, workshops en symposia op het gebied van NT2;
 - het inwinnen van informatie bij relevante NT2-expertisecentra.

2.1.1 Beroepsprofiel leraar specifiek NT2-onderwijs in het basisonderwijs

Doelgroep

Onderwijsgeevenden in het basisonderwijs die lesgeven in multi-etnische, multiculturele en meertalige klassen en zich daarbij specifiek richten op het verzorgen van aparte NT2-lessen voor allochtone leerlingen.

Taak

Het verzorgen van specifieke NT2-lessen voor zowel onder- als zij-instromende allochtone leerlingen, zulks op zodanige wijze dat bedoelde leerlingen een zodanig niveau van taalvaardigheid in het Nederlands verwerven dat zij in staat zijn tot volwaardige participatie in de reguliere klas/groep en volwaardige deelname aan het daarin gevolgde curriculum en mede daardoor in staat worden gesteld tot volwaardig functioneren en participeren in de verschillende sectoren van de Nederlandse samenleving.

Activiteiten

Met betrekking tot het bepalen van de beginsituatie:

- overleg voeren met de coördinator taalbeleid (indien aanwezig) over voor het NT2-onderwijs relevante persoonlijke intake-gegevens van onder- en zij-instromende leerlingen zoals hun etnische, culturele en talige achtergrond, hun leeftijd en gezinssituatie, hun schoolervaring, schoolse kennis en vaardigheden, alfabetisering, talenkennis en hun taalvaardigheidsniveau in het Nederlands;
- desgewenst de voor het NT2-onderwijs relevante persoonlijke gegevens van de leerlingen zelf in kaart brengen;
- de voor het NT2-onderwijs relevante persoonlijke gegevens van de leerlingen valideren en interpreteren;
- bij onder- en zij-instromende leerlingen het beschrijven en diagnostiseren van het taalvaardigheidsniveau in het Nederlands met behulp van relevante instrumenten door middel van:
 - het selecteren van (delen van) relevante instrumenten, rekening houdend met de leeftijd van de leerling;
 - het afnemen van de geselecteerde instrumenten en het analyseren en interpreteren van de gegevens;
 - het opnemen, analyseren en interpreteren van spontane taaldata;
 - het vastleggen en samenvatten van de verzamelde gegevens over de taalvaardigheid in het Nederlands van de leerling;
- bij zij-instromende leerlingen het beschrijven en diagnostiseren van de mate van alfabetisering en andere relevante schoolse vaardigheden met behulp van relevante instrumenten door middel van:
 - het (laten) selecteren en afnemen van (delen van) relevante instrumenten en het interpreteren van de gegevens;
 - het vastleggen van de verzamelde gegevens;
- het op basis van de uitkomsten van bovenstaande activiteiten formuleren van conclusies c.q. voorstellen betreffende:
 - de plaatsing van leerlingen in een bepaalde niveaugroep;
 - de verwijzing van leerlingen naar andere instellingen voor onderwijs (lespuntschool, voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs).

Met betrekking tot het formuleren van doelstellingen ten behoeve van het inhoudelijk en methodisch plannen van het NT2-curriculum:

- het formuleren van doelstellingen op drie niveaus (leerplandoelen, cursusdoelen en lesdoelen), rekening houdend met de vastgestelde kennis en vaardigheden, leerderskenmerken en andere haalbaarheidsfactoren, door middel van:
 - het verzamelen en analyseren van gegevens over de (schoolse en alledaagse) taalvaardigheden die noodzakelijk en/of wenselijk geacht worden om in de klas goed te kunnen functioneren en om het reguliere curriculum met vrucht te kunnen volgen;
 - nadere oriëntatie, door middel van literatuurstudie, op aspecten van de eerste taal van de betrokken leerling die de tweede-taalverwerving kunnen beïnvloeden;
 - het formuleren van doelstellingen voor de verschillende taalvaardigheden luisteren/spreken en lezen/schrijven op het niveau van de

- deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek;
- het verzamelen en analyseren van beschikbare materialen voor het NT2-onderwijs, zoals leerplannen, leerdoelomschrijvingen, onderwijsleermiddelen en toetsinstrumenten;
- kennis nemen van literatuur betreffende het formuleren van eisen en doelen voor NT2-vaardigheden.

Met betrekking tot de selectie van leerstof:

- het formuleren en/of selecteren van criteria voor de selectie van leerstof op leerplan-, cursus- en lesniveau die voortvloeien uit de boven genoemde doelstellingen, rekening houdend met leeftijd en eerste taal van de leerlingen en de vastgestelde kennis en vaardigheden, door middel van:
 - het verzamelen en analyseren van leerstof voor de verschillende taalvaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis, en pragmatiek uit (delen van) eerste- en/of tweede-taalmethodes, werkbladen, prentenboeken, cassettes, vertelplaten, strips, spelletjes enzovoort;
 - nadere oriëntatie, op basis van literatuurstudie, op structurele en temporele aspecten van tweede-taalverwervingsprocessen bij kinderen die voor selectie van leerstof van belang zijn;
 - het verzamelen en analyseren op taalvaardigheidsaspecten van teksten, vragen en opdrachten uit onderwijsleermiddelen van vakken uit het reguliere curriculum;
- het selecteren van de leerstof op basis van de geformuleerde criteria, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de leerlingen; en deze op leerplan-, cursus- en lesniveau onderbrengen in een cursorische leerlijn in de vorm van een raamplan of een anderszins geordend schema, met verwijzing naar de materialen waar ze in voorkomen.

Met betrekking tot de ordening van leerstof:

- het formuleren en/of selecteren van criteria ten behoeve van de ordening van leerstof, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de leerlingen, door middel van:
 - het verzamelen en analyseren van gegevens over de ordening van leerstof voor de verschillende taalvaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek in (delen van) leermiddelen voor het onderwijs Nederlands als tweede taal;
 - het relateren van NT2-leerstof aan de in het reguliere curriculum behandelde leerstof;
 - nadere oriëntatie, op basis van literatuurstudie, op structurele en temporele aspecten van tweede-taalverwervingsprocessen bij leerlingen in het basisonderwijs die voor de ordening van leerstof van belang zijn;
- het ordenen van leerstof op basis van de opgestelde criteria en deze, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de leerlingen, op leerplan-, cursus- en lesniveau onderbrengen in een cursorische leerlijn (in de vorm van een raamplan of een anderszins geordend schema) met verwijzing naar de materialen waar deze in voorkomt.

Met betrekking tot de selectie van onderwijsleermiddelen voor het NT2-curriculum:

- het formuleren van aan de doelstellingen gerelateerde criteria voor de beschrijving, evaluatie en selectie van onderwijsleermiddelen, rekening houdend met de achtergronden, kennis en vaardigheden van de betrokken leerlingen, door middel van:
 - het formuleren van selectiecriteria met betrekking tot de uitgangspunten, doelgroep, doelstellingengebieden, didactische werkvormen, oefeningen, materiaal, evaluatie, organisatie en mogelijkheden tot differentiatie;
 - nadere oriëntatie, op basis van literatuurstudie, op selectiecriteria, rekening houdend met inhoudelijke (inclusief tekstuele en contextuele) en vormgevingsaspecten (inclusief visuele aspecten);
 - het beschrijven en evalueren van deze criteria voor de betreffende doelgroep;

- het selecteren van bestaande onderwijsleermiddelen op basis van de opgestelde criteria, door middel van:
 - het inventariseren, bestuderen en analyseren van voor het NT2-onderwijs aan leerlingen in het basisonderwijs relevante onderwijsleermiddelen en leermiddelenoverzichten;
 - kennisnemen van besprekingen van voor het NT2-onderwijs aan leerlingen in het basisonderwijs relevante onderwijsleermiddelen in vaktijdschriften;
 - kennisnemen van gegevens over ervaringen van gebruikers van voor het NT2-onderwijs aan leerlingen in het basisonderwijs relevante onderwijsleermiddelen;

- het desgewenst ontwikkelen van lesmateriaal ter opvulling van leemten in beschikbare onderwijsleermiddelen, dan wel aanpassing van bestaand lesmateriaal voor het NT2-onderwijs aan leerlingen in het basisonderwijs, door middel van:
 - het inventariseren, vergelijken en selecteren van onderdelen van beschikbare onderwijsleermiddelen;
 - het inventariseren en selecteren van suggesties voor lesmateriaal in artikelen in vakbladen en het ontwikkelen van werk- en oefenvormen daarbij;
 - het verzamelen en aanpassen van oorspronkelijk anders bedoeld materiaal (lotto, memory, kwartet et cetera) en/of authentiek materiaal (radio, televisie, krant et cetera) en het ontwikkelen van werk- en oefenvormen daarbij.

Met betrekking tot de overdracht van leerstof in het NT2-curriculum:

- het selecteren en toepassen van organisatie- en groeperingsvormen die in de gegeven omstandigheden op school- en klas/groepsniveau voor de betreffende leerlingen het meest passend zijn, door middel van:
 - het, indien aanwezig in overleg met de coördinator taalbeleid en NT2-collega's, bepalen van wenselijke groeperingsvormen (heterogene of homogene groepen) voor de overdracht van bepaalde leerstof;
 - nadere oriëntatie, op basis van literatuurstudie en ervaringen uit vakbladen, op organisatie en differentiatie van (onderdelen uit) het NT2-curriculum;
 - het uitvoeren van verschillende organisatie- en groeperingsvormen bij de leerstofoverdracht;

- het selecteren en toepassen van verschillende werkvormen en oefeningen die passend zijn voor de overdracht van de betreffende NT2-leerstof, door middel van:
 - het op basis van eerste- en tweede-taalmethodes en suggesties in vakbladen inventariseren en selecteren van voor het NT2-onderwijs beschikbare en relevante werkvormen en oefeningen voor de verschillende taalvaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven, op het niveau van de

- deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek;
- het uitvoeren van genoemde werkvormen en oefeningen bij verschillende doelgroepen;
 - het stimuleren, sturen en begeleiden van het tweede-taalverwervingsproces van de leerling bij de uitvoering van de genoemde organisatie- en werkvormen door:
 - het creëren van onderwijsleersituaties waarin sprake is van een rijk en gevarieerd mondeling en schriftelijk taalaanbod;
 - het creëren van onderwijsleersituaties waarin allochtone leerlingen zich geborgen weten en 'fouten' (in de zin van taalontwikkelingsverschijnselen) durven te maken;
 - het stimuleren van intensieve interactie tussen leerlingen en leraar en leerlingen onderling;
 - het creëren van onderwijsleersituaties waarin allochtone leerlingen gestimuleerd worden ook buiten de context van het (NT2-)onderwijs hun taalvaardigheid in het Nederlands uit te breiden;
 - het stimuleren van de zelfwerkzaamheid van de leerling;
 - het geven van een positieve feedback;
 - de geselecteerde leerstof op voor tweede-taalleerders relevante wijze te presenteren, repeteren en exploiteren;
 - verantwoord gebruik te maken van de geselecteerde leermiddelen en audiovisuele media;
 - een relatie te leggen tussen de inhoud van en de activiteiten binnen de onderwijsleersituatie in het algemeen, het NT2-curriculum en de dagelijkse leef- en ervaringswereld van de leerlingen door:
 - aan te sluiten bij de kennis en ervaring die allochtone leerlingen al in de eigen taal en leefwereld hebben;
 - het stimuleren en ondersteunen van de leerling bij tweede-taalleeraspecten van binnenschoolse activiteiten zoals (toneel)uitvoeringen op klas- en schoolniveau en werkstukken en verslagen voor zaakvakken;
 - het stimuleren en ondersteunen van leerlingen bij tweede-taalleeraspecten van buitenschoolse activiteiten zoals boekkeuze bij bibliotheekbezoek en abonnementen op jeugdtijdschriften.

Met betrekking tot de controle, evaluatie en toetsing van de taalvaardigheid in het Nederlands:

- het controleren en evalueren van de vorderingen van de leerlingen door middel van:
 - het binnen en na de les voortdurend vergelijken van lesdoelen en getoonde NT2-vaardigheden van de leerling(en);
 - het op gezette tijden ter evaluatie herhalen van de leerstof, al dan niet in een andere context of werkvorm aangeboden;
 - het noteren van observaties tijdens de lessen van aspecten van taalvaardigheid in het Nederlands die later verdere aandacht verdienen;
- het selecteren dan wel ontwikkelen van curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke NT2-toetsen, door middel van:
 - het bepalen van relevante toetsmomenten en tijdspanne tussen toetsen;
 - het bepalen van relevante toetsdoelen in relatie tot het verdere onderwijskundig en/of didactisch handelen;
 - het ontwikkelen/samenstellen van valide en betrouwbare curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke toetsen ;

- het bepalen van het te behalen minimumniveau in curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke toetsen;
 - inventariseren en selecteren van in het NT2-onderwijs beschikbare en relevante toetsen en toetsvormen (direct/indirect, integratief/discreet) voor de verschillende taalvaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven, op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek, en in relatie tot de toetsdoelen;
 - opsporen van eventuele talige of culturele bias in beschikbare toetsen en toetsvormen;
- het verantwoord afnemen van verschillende NT2-toetsen en toetsvormen, door middel van:
 - het creëren van adequate condities wat betreft tijd, plaats, setting, afname, medium, toetsleider, et cetera;
 - het geven van adequate instructie (verbaal en/of non-verbaal) en ondersteuning;
- het verantwoord interpreteren van de verzamelde toetsresultaten in relatie tot het gestelde toetsdoel, door middel van:
 - het analyseren, beschrijven en verklaren van de toetsresultaten met behulp van de in de handleiding bij de toets gegeven en/of zelf eerst bepaalde aanwijzingen en referentiepunten;
 - het in geval van directe taaldata beschrijven, analyseren, categoriseren en verklaren van taalontwikkelingsverschijnselen ('fouten');
 - het vertalen van de resultaten in onderwijskundig en/of didactisch remediërend handelen, in relatie tot het toetsdoel;
 - het vastleggen van de verzamelde gegevens in een leerlingdossier;
 - het rapporteren van de bevindingen aan de betrokken leerling en/of de klasseleerkracht.

2.1.2 Beroepsprofiel leraar specifiek NT2-onderwijs in het voortgezet onderwijs

Doelgroep

Onderwijsgeevenden die lesgeven in het voortgezet onderwijs in een multi-etnische en/of multiculturele en/of meertalige samenleving en zich daarbij specifiek richten op het verzorgen van aparte lessen NT2 aan allochtone leerlingen.

Taak

Het verzorgen van specifieke NT2-lessen voor zowel onder- als zij-instromende allochtone leerlingen, zulks op zodanige wijze dat bedoelde leerlingen een zodanig niveau van taalvaardigheid in het Nederlands verwerven dat zij in staat zijn tot volwaardige participatie in de reguliere klas en volwaardige deelname aan het daarin gevolgde curriculum en mede daardoor in staat worden gesteld tot volwaardig functioneren en participeren in de verschillende sectoren van de Nederlandse samenleving.

Activiteiten

Met betrekking tot het bepalen van de beginsituatie:

- overleg voeren met de coördinator taalbeleid (indien aanwezig) over voor het NT2-onderwijs relevante persoonlijke intake-gegevens van zij-instromende

leerlingen zoals hun etnische, culturele en talige achtergrond, hun leeftijd en gezinssituatie, hun schoolervaring, schoolse kennis en vaardigheden, alfabetisering, talenkennis en taalvaardigheidsniveau in het Nederlands;

- desgewenst de voor het NT2-onderwijs relevante persoonlijke gegevens van zij-instromende leerlingen zelf in kaart brengen;
- de voor het NT2-onderwijs relevante persoonlijke gegevens van de zij-instromende leerlingen valideren en interpreteren;
- bij zij-instromende leerlingen (en op instigatie van de coördinator taalbeleid en/of leraren in andere vakken desgewenst ook bij onderinstromende leerlingen) het beschrijven en diagnostiseren van het taalvaardigheidsniveau in het Nederlands met behulp van relevante instrumenten door middel van:
 - het selecteren van (delen van) relevante instrumenten, rekening houdend met de leeftijd van de leerling;
 - het afnemen van de geselecteerde instrumenten en het analyseren en interpreteren van de gegevens;
 - het vastleggen en samenvatten van de verzamelde gegevens over de taalvaardigheid in het Nederlands van de leerling;
- bij zij-instromende leerlingen het beschrijven en diagnostiseren van de mate van alfabetisering en andere relevante schoolse vaardigheden met behulp van relevante instrumenten door middel van:
 - het (laten) selecteren en afnemen van (delen van) relevante instrumenten en het interpreteren van de gegevens;
 - het vastleggen van de verzamelde gegevens;
- het op basis van de uitkomsten van bovenstaande activiteiten formuleren van conclusies c.q. voorstellen betreffende:
 - de plaatsing van zij-instromende (en desgewenst onderinstromende) leerlingen in een bepaalde NT2-niveaugroep;
 - de verwijzing van zij-instromende (en desgewenst onderinstromende) leerlingen naar andere onderwijsinstellingen.

Met betrekking tot het formuleren van doelstellingen ten behoeve van het inhoudelijk en methodisch plannen van het NT2-curriculum:

- het formuleren van doelstellingen op drie niveaus (leerplandoelen, cursusdoelen en lesdoelen), rekening houdend met de vastgestelde kennis en vaardigheden, leerderskenmerken en andere haalbaarheidsfactoren, door middel van:
 - het verzamelen en analyseren van gegevens over de (schoolse en alledaagse) taalvaardigheden die noodzakelijk en/of wenselijk geacht worden om in de klas goed te kunnen functioneren en om het reguliere curriculum met vrucht te kunnen volgen;
 - nadere oriëntatie, door middel van literatuurstudie, op aspecten van de eerste taal van de betrokken leerling die de tweede-taalverwerving kunnen beïnvloeden;
 - het formuleren van doelstellingen voor de verschillende taalvaardigheden luisteren/spreken en lezen/schrijven op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek;
 - het verzamelen en analyseren van beschikbare materialen voor het NT2-onderwijs, zoals leerplannen, leerdoelomschrijvingen, onderwijsleermiddelen en toetsinstrumenten;

- kennismaken van literatuur betreffende het formuleren van eisen en doelen voor NT2-vaardigheden.

Met betrekking tot de selectie van leerstof:

- het formuleren en/of selecteren van criteria voor de selectie van leerstof op leerplan-, cursus- en lesniveau die voortvloeien uit de bovengenoemde doelstellingen, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de leerlingen, door middel van:
 - het verzamelen en analyseren van leerstof voor de verschillende taalvaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven, op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis, en pragmatiek uit (delen van) eerste- en/of tweede-taalmethodes;
 - het verzamelen en analyseren op taalvaardigheidsaspecten van teksten, vragen en opdrachten uit onderwijsleermiddelen van vakken uit het reguliere curriculum;
- het selecteren van de leerstof op basis van de geformuleerde criteria, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de leerlingen; en deze op leerplan-, cursus- en lesniveau onderbrengen in een cursorische leerlijn in de vorm van een raamplan of een anderszins geordend schema, met verwijzing naar de materialen waar ze in voorkomen.

Met betrekking tot de ordening van leerstof:

- het formuleren en/of selecteren van criteria ten behoeve van de ordening van leerstof, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de leerlingen, door middel van:
 - het verzamelen en analyseren van gegevens over de ordening van leerstof voor de verschillende taalvaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek in (delen van) leermiddelen voor het onderwijs Nederlands als tweede taal;
 - het relateren van NT2-leerstof aan de in de reguliere klas behandelde leerstof;
 - het analyseren van theoretische opvattingen over en het formuleren van een eigen visie op de structuur van tweede-taalverwervingsprocessen bij leerlingen in het voortgezet onderwijs en de factoren die daarop van invloed zijn;
- het ordenen van leerstof op basis van de opgestelde criteria en deze, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de leerlingen, op leerplan-, cursus- en lesniveau onderbrengen in een cursorische leerlijn (in de vorm van een raamplan of een anderszins geordend schema) met verwijzing naar de materialen waar deze in voorkomt.

Met betrekking tot de selectie van onderwijsleermiddelen voor het NT2-curriculum:

- het formuleren van aan de doelstellingen gerelateerde criteria voor de beschrijving, evaluatie en selectie van onderwijsleermiddelen, rekening houdend met de achtergronden, kennis en vaardigheden van de betrokken leerlingen, door middel van:
 - het formuleren van selectiecriteria met betrekking tot de uitgangspunten, doelgroep, doelstellingengebieden, didactische werkvormen, oefeningen, materiaal, evaluatie, organisatie en mogelijkheden tot differentiatie;

- nadere oriëntatie, op basis van literatuurstudie, op selectiecriteria, rekening houdend met inhoudelijke (inclusief tekstuele en contextuele) en vormgevingsaspecten (inclusief visuele aspecten);
- het beschrijven en evalueren van deze criteria voor de betreffende doelgroep;
- het selecteren van bestaande onderwijsleermiddelen op basis van de opgestelde criteria, door middel van:
 - het inventariseren, bestuderen en analyseren van voor het NT2-onderwijs aan leerlingen in het voortgezet onderwijs relevante onderwijsleermiddelen en leermiddelenoverzichten;
 - kennismaken van besprekingen van voor het NT2-onderwijs aan leerlingen in het voortgezet onderwijs relevante onderwijsleermiddelen in vaktijdschriften;
 - kennismaken van gegevens over ervaringen van gebruikers van voor het NT2-onderwijs aan leerlingen in het voortgezet onderwijs relevante onderwijsleermiddelen;
- het desgewenst ontwikkelen van lesmateriaal ter opvulling van leemten in beschikbare onderwijsleermiddelen, dan wel aanpassing van bestaand lesmateriaal voor het NT2-onderwijs aan leerlingen in het voortgezet onderwijs, door middel van:
 - het inventariseren, vergelijken en selecteren van onderdelen van beschikbare onderwijsleermiddelen;
 - het inventariseren en selecteren van suggesties voor lesmateriaal in artikelen in vakbladen en het ontwikkelen van werk- en oefenvormen daarbij;
 - het verzamelen en aanpassen van oorspronkelijk anders bedoeld materiaal (lotto, memory, kwartet et cetera) en/of authentiek materiaal (radio, televisie, krant et cetera) en het ontwikkelen van werk- en oefenvormen daarbij.

Met betrekking tot de overdracht van leerstof:

- het selecteren en toepassen van organisatie- en groeperingsvormen die in de gegeven omstandigheden op school- en klas/groepsniveau voor de betreffende leerlingen het meest passend zijn, door middel van:
 - het, indien aanwezig in overleg met de coördinator taalbeleid en NT2-collega's, bepalen van wenselijke groeperingsvormen (heterogene of homogene groepen) voor de overdracht van bepaalde leerstof;
 - nadere oriëntatie, op basis van literatuurstudie en ervaringen uit vakbladen, op organisatie en differentiatie van (onderdelen uit) het NT2-curriculum;
 - het uitvoeren van verschillende organisatie- en groeperingsvormen bij de leerstofoverdracht;
- het selecteren en toepassen van verschillende werkvormen en oefeningen die passend zijn voor de overdracht van de betreffende NT2-leerstof, door middel van:
 - het op basis van eerste- en tweede-taalmethodes en suggesties in vakbladen inventariseren en selecteren van voor het NT2-onderwijs beschikbare en relevante werkvormen en oefeningen voor de verschillende taalvaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven, op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek;
 - het uitvoeren van genoemde werkvormen en oefeningen bij verschillende doelgroepen;
- het stimuleren, sturen en begeleiden van het T2-verwervingsproces van de leerling bij de uitvoering van de genoemde organisatie- en werkvormen door:
 - het creëren van onderwijsleersituaties waarin sprake is van een rijk en gevarieerd mondeling en schriftelijk taalaanbod;

- het creëren van onderwijsleersituaties waarin allochtone leerlingen zich geborgen weten en 'fouten' (in de zin van taalontwikkelingsverschijnselen) durven te maken;
 - door middel van differentiatie rekening te houden met eventuele heterogeniteit binnen de doelgroep;
 - de geselecteerde leerstof op een voor leerlingen in het voortgezet onderwijs relevante wijze te presenteren, repeteren en exploiteren;
 - verantwoord en gevarieerd gebruik te maken van de geselecteerde onderwijsleermiddelen;
 - het ontwikkelen van leer- en compensatiestrategieën;
 - het creëren van onderwijsleersituaties waarin allochtone leerlingen gestimuleerd worden ook buiten de context van het (NT2-)onderwijs hun taalvaardigheid in het Nederlands uit te breiden;
 - het stimuleren van intensieve interactie tussen leerlingen en leraar en leerlingen onderling;
 - het stimuleren van de zelfwerkzaamheid van de leerling;
 - het geven van een positieve feedback;
- een relatie te leggen tussen de inhoud van en de activiteiten binnen de onderwijsleersituatie in het algemeen, het NT2-curriculum en de dagelijkse leef- en ervaringswereld van de leerlingen door:
 - aan te sluiten bij de kennis en ervaring die allochtone leerlingen al in de eigen taal en leefwereld hebben;
 - het stimuleren en ondersteunen van de leerling bij tweede-taalleeraspecten van binnenschoolse activiteiten zoals (toneel)uitvoeringen op klas- en schoolniveau en werkstukken en verslagen voor zaakvakken;
 - het stimuleren en ondersteunen van leerlingen bij tweede-taalleeraspecten van buitenschoolse activiteiten zoals boekkeuze bij bibliotheekbezoek en abonnementen op jeugdtijdschriften.

Met betrekking tot de controle, evaluatie en toetsing van de taalvaardigheid in het Nederlands:

- het controleren en evalueren van de vorderingen van de leerlingen door middel van:
 - het binnen en na de les voortdurend vergelijken van lesdoelen en getoonde NT2-vaardigheden van de leerling(en);
 - het op gezette tijden ter evaluatie herhalen van de leerstof, al dan niet in een andere context of werkvorm aangeboden;
 - het noteren van observaties tijdens de lessen van aspecten van de taalvaardigheid in het Nederlands die later verdere aandacht verdienen;
- het selecteren dan wel ontwikkelen van curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke toetsinstrumenten, door middel van:
 - het bepalen van relevante toetsdoelen in relatie tot het verdere onderwijskundig en/of didactisch handelen;
 - het bepalen van relevante toetsmomenten en tijdspanne tussen toetsen;
 - inventariseren en selecteren van in het NT2-onderwijs beschikbare en relevante toetsen en toetsvormen (direct/indirect, integratief/discreet) voor de verschillende taalvaardigheden luisteren/spreken en lezen/schrijven, op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek, en in relatie tot de toetsdoelen;
 - het bepalen van het te behalen minimumniveau in curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke toetsen;
 - opsporen van eventuele talige of culturele bias in beschikbare toetsen en toetsvormen;

- het verantwoord gebruiken van verschillende NT2-toetsen en toetsvormen, door middel van:
 - het creëren van adequate condities ten behoeve van de afname van de toets wat betreft tijd, plaats, setting, afname, medium, toetsleider et cetera;
 - het geven van adequate instructie (verbaal en/of non-verbaal) en ondersteuning aan de te toetsen leerlingen;
- het verantwoord interpreteren van de verzamelde toetsresultaten in relatie tot het gestelde toetsdoel, door middel van:
 - het analyseren, beschrijven en verklaren van de toetsresultaten met behulp van de in de handleiding bij de toets gegeven en/of zelf eerst bepaalde aanwijzingen en referentiepunten;
 - het in geval van directe taaldata beschrijven, analyseren, categoriseren en verklaren van taalontwikkelingsverschijnselen ('fouten');
 - het vertalen van de resultaten in onderwijskundig en/of didactisch remediërend handelen, in relatie tot het toetsdoel;
 - het vastleggen van de verzamelde gegevens in een leerlingdossier of leerlingvolgsysteem;
 - het rapporteren van de bevindingen aan de betrokken leerling(en) en/of de klasseleerkracht.

2.1.3 Beroepsprofiel leraar specifiek NT2-onderwijs in het volwassenenonderwijs

Doelgroep

Onderwijsgeevenden die lesgeven in het volwassenenonderwijs in een multi-etnische, multi-culturele en/of meertalige samenleving en die zich daarbij specifiek richten op het verzorgen van aparte lessen NT2 aan allochtone volwassenen.

Taak

Het verzorgen van specifieke NT2-lessen voor volwassenen in de verschillende vormen van volwassenenonderwijs, zulks op zodanige wijze dat bedoelde volwassenen in staat worden gesteld tot volwaardig functioneren en participeren in de verschillende sectoren van de Nederlandse samenleving, waaronder onderwijs en arbeidsmarkt, daarbij rekening houdend met latente en manifeste leerbehoeften van de individuele leerders en met voor het NT2-onderwijs relevante kenmerken van specifieke doelgroepen zoals analfabeten, anders-alphabeten, (zeer) laag- en (zeer) hooggeschoolden, vluchtelingen en asielzoekers.

Activiteiten

Met betrekking tot het bepalen van de beginsituatie:

- overleg voeren met de (voor intake verantwoordelijke) coördinator taalbeleid (indien aanwezig) over voor het NT2-onderwijs relevante persoonlijke intakegegevens van cursisten zoals hun etnische, culturele en talige achtergrond, hun leeftijd en gezinssituatie, hun schoolervaring, schoolse kennis en vaardigheden, alfabetisering, talenkennis, taalvaardigheidsniveau in het Nederlands en latente en manifeste leerwensen, -verwachtingen en -behoeften;
- het analyseren van de gegevens die uit de intake van de cursisten naar voren zijn gekomen en waarop de plaatsing gebaseerd is met betrekking tot de

leerwensen van de cursisten, hun voor het NT2-onderwijs relevante persoonlijke gegevens en hun taalvaardigheidsniveau in het Nederlands;

- het verzamelen van additionele gegevens met betrekking tot achtergrondkenmerken en specifieke leerwensen van de cursisten ten behoeve van de validering en verdieping/nuancering van de gegevens die uit de intake naar voren zijn gekomen door middel van:
 - het ontwikkelen van vragenlijsten en andere instrumenten ten behoeve van het verzamelen van bovengenoemde aanvullende gegevens;
 - het begeleiden van de cursisten bij het invullen van de bovengenoemde vragenlijsten en andere instrumenten;
 - het voeren van kennismakingsgesprekken met de cursisten;
 - een nadere oriëntatie op de achtergronden van de betrokken cursisten door middel van literatuurstudie;
 - het voeren van gesprekken met collega's en anderen die bekend zijn met de betrokken cursisten;
 - het observeren van de cursisten tijdens de eerste lessen Nederlands als tweede taal;
 - het analyseren en vastleggen van de bovengenoemde aanvullende gegevens;
- het verzamelen van gegevens omtrent de leerstijl van de cursisten door middel van:
 - het ontwikkelen van vragenlijsten en andere instrumenten ten behoeve van het vaststellen van leerstijlen;
 - het begeleiden van de cursisten bij het invullen van de bovengenoemde vragenlijsten en andere instrumenten;
 - het voeren van gerichte gesprekken met de cursisten;
 - het voeren van gesprekken met collega's en anderen die bekend zijn met de betrokken cursisten;
 - het observeren van het taalleergedrag van de cursisten tijdens en buiten de eerste lessen Nederlands als tweede taal;
 - het analyseren en vastleggen van de bovengenoemde aanvullende gegevens;
- het verzamelen van additionele gegevens over het taalvaardigheidsniveau in het Nederlands van de cursisten ten behoeve van de validering en verdieping-/nuancering van de gegevens die uit de intake naar voren zijn gekomen door middel van:
 - het selecteren van (delen van) relevante diagnostische instrumenten;
 - het afnemen, analyseren en interpreteren van de geselecteerde instrumenten;
 - het verzamelen, analyseren en interpreteren van spontane mondelinge en schriftelijke taaldata;
 - het vastleggen en samenvatten van de verzamelde gegevens over de taalvaardigheid in het Nederlands van de cursisten;
- bij ongeschoolde of zeer laaggeschoolde cursisten het beschrijven en diagnostiseren van de mate van alfabetisering in de eigen taal met behulp van relevante instrumenten door middel van:
 - het selecteren, afnemen en interpreteren van (delen van) relevante instrumenten;
 - het vastleggen van de verzamelde gegevens.

Met betrekking tot het formuleren van doelstellingen ten behoeve van het inhoudelijk en methodisch plannen van een cursus, dan wel een serie van bijeenkomsten waar het leren van het Nederlands als tweede taal doel is:

- het formuleren van concrete doelstellingen op drie niveaus (leerplandoelen, cursusdoelen, lesdoelen) op basis van vastgestelde behoeften/leerwensen, rekening houdend met de vastgestelde leerderskenmerken, leerstijlen en andere haalbaarheidsfactoren door middel van:

- het verzamelen en analyseren van gegevens over de taalvaardigheden die noodzakelijk zijn om in de door de cursisten geambieerde functioneringsgebieden te functioneren;
- het formuleren van doelstellingen voor de verschillende mondelinge (luisteren en spreken) en schriftelijke taalvaardigheden (lezen en schrijven) op het niveau van de deelvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek;
- het inventariseren, analyseren en indien wenselijk verzamelen van beschikbare en voor het NT2-onderwijs aan volwassenen relevante materialen, zoals leerplannen, leerdoelomschrijvingen, leermiddelen, toetsinstrumenten en literatuur betreffende het formuleren van eisen en doelen voor NT2-vaardigheden.

Met betrekking tot de selectie van leerstof:

- het formuleren en/of selecteren van aan de doelstellingen gerelateerde criteria ten behoeve van de beschrijving, evaluatie en selectie van leerstof, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de cursisten door middel van:

- het verzamelen en analyseren van leerstof voor de verschillende taalvaardigheden op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek uit (delen van) leermiddelen voor het onderwijs Nederlands als eerste en/of tweede taal;
- het verzamelen en analyseren van mondelinge en schriftelijke authentieke teksten relevant voor de door de cursisten geambieerde functioneringsgebieden;

- het selecteren van leerstof op basis van de opgestelde criteria, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de cursisten.

Met betrekking tot de ordening van leerstof:

- het formuleren en/of selecteren van aan de doelstellingen gerelateerde criteria ten behoeve van de ordening van leerstof, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de cursisten door middel van:

- het verzamelen en analyseren van gegevens over de ordening van leerstof voor de verschillende taalvaardigheden op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek in (delen van) leermiddelen voor het onderwijs Nederlands als eerste en/of tweede taal;
- het analyseren van theoretische opvattingen over en het formuleren van een eigen visie op de structuur van tweede-taalverwervingsprocessen bij volwassenen en de factoren die daarop van invloed zijn;

- het ordenen van leerstof op basis van de opgestelde criteria, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de cursisten.

Met betrekking tot de selectie van onderwijsleermiddelen voor het NT2-curriculum:

- het formuleren en/of selecteren van aan de doelstellingen gerelateerde criteria ten behoeve van de beschrijving, evaluatie en selectie van onderwijsleermiddelen ten behoeve van het onderwijs aan volwassen NT2-leerders door middel van:

- het formuleren van selectiecriteria met betrekking tot de uitgangspunten, doelgroep, doelstellingengebieden, didactische werkvormen, oefeningen, materiaal, evaluatie, organisatie en mogelijkheden tot differentiatie;
 - nadere oriëntatie op selectiecriteria op basis van literatuurstudie, rekening houdend met inhoudelijke (inclusief tekstuele en contextuele) en vormgevingsaspecten (inclusief visuele aspecten), op basis van literatuurstudie;
 - het beschrijven en evalueren van de relevantie van de verzamelde criteria voor de specifieke doelgroep;
- het selecteren van bestaande onderwijsleermiddelen op basis van de opgestelde criteria door middel van:
 - het verzamelen, bestuderen en analyseren van voor het NT2-onderwijs aan volwassenen relevante onderwijsleermiddelen;
 - het verzamelen, bestuderen en analyseren van besprekingen in vaktijdschriften van voor het NT2-onderwijs aan volwassenen relevante onderwijsleermiddelen;
 - het verzamelen, bestuderen en analyseren van gegevens over ervaringen van gebruikers (docenten en leerders) van voor het NT2-onderwijs aan volwassenen relevante onderwijsleermiddelen;
 - het ontwikkelen van lesmateriaal ter aanvulling van leemten in beschikbare onderwijsleermiddelen, dan wel aanpassing van bestaand lesmateriaal aan de specifieke leerwensen en kenmerken van de cursisten door middel van:
 - het inventariseren, vergelijken en selecteren van onderdelen van beschikbare onderwijsleermiddelen;
 - het verzamelen, beoordelen en aanpassen van authentieke materialen (radio, televisie, dag- en weekbladen, opnames van gesprekken in de dagelijkse omgeving van de NT2-leerder, et cetera) en het ontwikkelen van werk- en oefenvormen daarbij.

Met betrekking tot de overdracht van leerstof:

- het selecteren en toepassen van organisatie- en groepeeringsvormen die in de gegeven omstandigheden wel voor de betreffende cursisten het meest passend zijn, door middel van:
 - het, indien aanwezig in overleg met de coördinator taalbeleid en NT2-collega's, bepalen van wenselijke groepeeringsvormen (heterogene of homogene groepen) voor de overdracht van bepaalde leerstof;
 - nadere oriëntatie, op basis van literatuurstudie en ervaringen uit vakbladen, op organisatie en differentiatie van (onderdelen uit) het NT2-curriculum;
 - het uitvoeren van verschillende organisatie- en groepeeringsvormen bij de leerstofoverdracht;
- het selecteren en toepassen van verschillende werkvormen en oefeningen die passend zijn voor de overdracht van de betreffende NT2-leerstof, door middel van:
 - het op basis van eerste- en tweede-taalmethodes en suggesties in vakbladen inventariseren en selecteren van voor het NT2-onderwijs beschikbare en relevante werkvormen en oefeningen voor de verschillende taalvaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven, op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek;
 - het uitvoeren van genoemde werkvormen en oefeningen bij verschillende doelgroepen;
- het stimuleren, sturen en begeleiden van het tweede-taalverwervingsproces van de cursisten bij de uitvoering van de genoemde organisatie- en werkvormen door:

- het creëren van onderwijsleersituaties waarin sprake is van een rijk en gevarieerd mondeling en schriftelijk taalaanbod;
 - het creëren van onderwijsleersituaties waarin allochtone cursisten zich geborgen weten en 'fouten' (in de zin van taalontwikkelingsverschijnselen) durven te maken;
 - door middel van differentiatie rekening te houden met eventuele heterogeniteit binnen de doelgroep;
 - de geselecteerde leerstof op een voor cursisten in de verschillende sectoren van het volwassenenonderwijs relevante wijze te presenteren, repeteren en exploiteren;
 - verantwoord en gevarieerd gebruik te maken van de geselecteerde onderwijsleermiddelen;
 - het ontwikkelen van leer- en compensatiestrategieën;
 - het creëren van onderwijsleersituaties waarin allochtone cursisten gestimuleerd worden ook buiten de context van het (NT2-)onderwijs hun taalvaardigheid in het Nederlands uit te breiden;
 - het stimuleren van intensieve interactie tussen cursisten en leraar en cursisten onderling;
 - het stimuleren van de zelfwerkzaamheid van de cursisten;
 - het geven van een positieve feedback;
- een relatie te leggen tussen de inhoud van en de activiteiten binnen de onderwijsleersituatie in het algemeen, het NT2-curriculum en de dagelijkse leef- en ervaringswereld van de cursisten door:
 - aan te sluiten bij de kennis en ervaring die allochtone cursisten al in de eigen taal en leefwereld hebben;
 - aan te sluiten bij de leef- en werksituatie van de cursisten in Nederland;
 - de cursisten te stimuleren in de eigen leef- en werksituatie buiten de context van het NT2-onderwijs hun taalvaardigheid in het Nederlands uit te breiden;
 - het, indien van toepassing, stimuleren en ondersteunen van de cursisten bij tweede-taalleeraspecten van andere dan NT2-cursussen;
 - het, indien van toepassing, stimuleren en ondersteunen van cursisten bij tweede-taalleeraspecten van activiteiten buiten de instelling voor volwassenenonderwijs.

Met betrekking tot de controle, evaluatie en toetsing van de taalvaardigheid in het Nederlands:

- het controleren en evalueren van de vorderingen van de cursist door middel van:
 - het binnen en na de les voortdurend vergelijken van de lesdoelen en de getoonde taalvaardigheid in het Nederlands van de cursist;
 - het op gezette tijden ter evaluatie herhalen van de leerstof, al dan niet in een andere context of werkvorm aangeboden;
 - het noteren van observaties tijdens de lessen van aspecten van de taalvaardigheid in het Nederlands die verdere aandacht behoeven;
- het selecteren en ontwikkelen van curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke toetsinstrumenten door middel van:
 - het bepalen van relevante toetsdoelen in relatie tot het verdere onderwijskundig en/of didactisch handelen;
 - het bepalen van relevante toetsmomenten en tijdspanne tussen toetsen;
 - het selecteren van per moment relevante toetsen (intake-, formatieve en summatieve toetsen) en toetsvormen (direct/indirect, integratief/discreet) voor de verschillende taalvaardigheden;

- het bepalen van het te behalen minimumniveau in curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke toetsinstrumenten;
- het opsporen van eventuele bias in beschikbare toetsinstrumenten;
- het verantwoord gebruiken van verschillende toetsen en toetsvormen door middel van:
 - het creëren van adequate condities ten behoeve van de afname van de toets wat betreft tijd, plaats, toetsleider, et cetera;
 - het geven van adequate instructie en ondersteuning aan de te toetsen cursisten;
- het verantwoord interpreteren van verzamelde toetsresultaten in relatie tot het gestelde toetsdoel en het trekken en implementeren van conclusies voor de inrichting van het onderwijsaanbod door middel van:
 - het analyseren, beschrijven en verklaren van de verzamelde gegevens met behulp van de in de handleiding bij de toets gegeven en/of eerst zelf bepaalde aanwijzingen en referentiepunten;
 - in het geval van 'spontane' directe taaldata beschrijven, analyseren, categoriseren en verklaren van T2-ontwikkelingsverschijnselen ('fouten');
 - het vertalen van de toetsresultaten in onderwijskundig en/of remediërend didactisch handelen, in relatie tot het toetsdoel;
 - het bespreken van de toetsresultaten en de conclusies die daaruit worden getrokken met de betrokken cursist(en);
 - het vastleggen van de verzamelde gegevens in een cursistenvolgsysteem.

2.2 Beroepsprofiel leraar geïntegreerd NT2-onderwijs

Doelgroep

Onderwijsgegenden die lesgeven in een multi-etnische, multiculturele en meertalige samenleving en die daarbij in het kader van het/de gegeven schoolvak(ken), inclusief Nederlands als eerste taal, aandacht besteden aan NT2 voor allochtone leerlingen/cursisten.

Taak

In het kader van regulier onderwijs lesgeven aan multi-etnisch, multicultureel en meertalig samengestelde klassen/groepen en daarbij in het kader van het/de gegeven vak(ken) aandacht geven aan NT2 voor allochtone leerlingen/cursisten, zulks op zodanige wijze dat de klas/groep als geheel en genoemde individuele leerlingen/cursisten afzonderlijk met vrucht aan het onderwijs kunnen deelnemen en mede daardoor in staat worden gesteld tot volwaardig functioneren en participeren in de verschillende sectoren van de Nederlandse samenleving.

Activiteiten

Met betrekking tot het bepalen van de beginsituatie:

- overleg voeren met de coördinator taalbeleid en/of leraar NT2 (indien aanwezig) over voor het lesgeven in het/de gegeven schoolvak(ken) relevante persoonlijke kenmerken van allochtone leerlingen/cursisten zoals hun etnische, culturele en talige achtergrond, hun schoolse voorkennis en hun taalvaardigheidsniveau in het Nederlands;
- de voor het lesgeven in het/de gegeven schoolvak(ken) relevante persoonlijke gegevens van allochtone leerlingen/cursisten valideren en interpreteren;

Bijlage 2 Verslagen van de interviews

Basisonderwijs

Informant: Anne Vermeer
Interviewer en verslag: Jeroen Aarssen
Plaats: Katholieke Universiteit Brabant, Faculteit der Letteren, Werkverband
Taal en Minderheden.
Datum: 8 november 1996

Het gesprek begint met een discussie over wat er onder validering verstaan moet worden. De centrale vraag in het valideringsonderzoek luidt: 'Is deze opsomming van doelgroep, taak en activiteiten compleet, of misschien overcompleet?' of 'Wat moet er bij, wat moet er weg of wat moet er anders?'

Anne Vermeer heeft een andere opvatting over de betekenis van 'valideren'. Volgens hem valideer je een dergelijke lijst juist door de opgesomde activiteiten te operationaliseren naar kennis, vaardigheden en attitudes. Het probleem dat een lijst met activiteiten met zich meebrengt is nu juist de vertaling, de invulling die de verschillende onderdelen krijgen. Als dat niet duidelijk wordt, blijft het op abstract niveau. Een lijst zoals het beroepsprofiel is nu eenmaal heel weinig concreet. Toch is concretisering nodig om het profiel te valideren, aldus Anne Vermeer. Concretiseren doe je door bij elk aspect, elke activiteit een boek, een artikel, een opdracht te noemen, aan te geven dat men de map Leerkraftvaardigheden (Biamond, Verhallen en Walst 1993) moet doorwerken, etc. Dat is een operationalisering van het profiel: het betreft een soort inhoudsvaliditeit. Kortom, volgens Anne Vermeer is een beroepsprofiel een werkdocument, een taxonomie met mooie woorden, en alleen de inhoud die eraan gegeven wordt kun je beoordelen op validiteit.

In het NT2-handboek voor het basisonderwijs (Appel, Kuiken en Vermeer 1995) heeft de redactie doelbewust wel geconcretiseerd, maar er is tegelijkertijd een poging gedaan om de informatie 'tijdloos' te maken. Een leermiddel dat je nu zou beschrijven, is over drie jaar oud en gedateerd. Maar om het beroep van leerkracht NT2 te kunnen uitoefenen moet je natuurlijk wel weten hoe de Taaltoets Allochtone Kinderen (TAK) (Verhoeven en Vermeer 1986) in elkaar zit, moet je een keer getoetst hebben, gescoord hebben, een groep bekeken hebben en vergeleken met de normering. Je moet leermiddelen bekeken hebben, de doelstellingen daarvan kennen, ermee gewerkt hebben, de sterke en zwakke punten eruit gehaald hebben. Maar datgene wat het handboek doet, is alleen maar het apparaat aanleveren dat studenten nodig hebben om al die dingen in een opleiding, samen met een leraar te kunnen leren/doen.

Anne Vermeer kan het profiel pas echt beoordelen wanneer die abstracte beschrijving van vaardigheden handen en voeten gekregen heeft. Het beroepsprofiel heeft volgens Vermeer geen bestaansrecht zolang niet geconcretiseerd is wat men precies moet kunnen en kennen aan inhoud, kennis, attitudes en vaardigheden.

Het bovenstaande neemt volgens Vermeer overigens niet weg dat de taxonomie goed is. De rol van een beroepsprofiel is nu eenmaal die van checklist of taxonomie. Dat wil zeggen dat volgens Anne Vermeer aan het profiel zoals het nu is opgeschreven niets veranderd of toegevoegd hoeft te worden. Met betrekking tot één aspect in de huidige versie van het beroepsprofiel is er sprake van een lacune. Vermeer denkt daarbij aan de relatie en verschillen tussen NT1 en NT2, met name de geïntegreerde aspecten van taalonderwijs. Een NT2-docent heeft óók de taak om de huidige

zittende garde leerkrachten 'op te voeden' en te begeleiden. Moedertaaldocenten hebben bijvoorbeeld vaak nog niet door dat je in het onderwijs aan NT2-leerders niet van 'native oordelen' gebruik kunt maken. Vermeer verwijst hier naar de oratie van René Appel (1996) en naar het artikel over de relatie tussen geïntegreerd en specifiek NT2-onderwijs van Appel en Vermeer (1996) in Voorzetten 51.

Het opleidingsprofiel zou een vertaling moeten zijn van de abstracte opsomming die in het beroepsprofiel staat. Wat de relatie tussen het beroepsprofiel en de startbekwaamheden (in dit geval van beginnende leraren in het basisonderwijs) is, is een vraagteken. Bij het handboek is wel gediscussieerd over de vraag in hoeverre je er dingen in moet zetten die niet specifiek voor NT2 gelden (bijv. het gebruik maken van intuïtie, kennis, vaardigheden die kinderen al hebben en het elaboreren van wat kinderen al kunnen en kennen). Maar de redactie kwam tot de conclusie dat je geen compleet didactiekboek kunt maken. Daarom wordt in het handboek voornamelijk een theoretisch kader aangereikt voor zover dat betrekking heeft op NT2. Daarom vindt Anne Vermeer de hierboven gemaakte aanvulling nuttig: de overeenkomsten en verschillen tussen NT1- en NT2-didactiek.

In het handboek staat bewust ook bepaalde belangrijke informatie niet vermeld. Bijvoorbeeld de leerkrachtvaardigheden (daarvoor bestaat al een driedelige map): de praktische toepassing van de theorie zoals die in het handboek staat. Er staan ook geen methodes in; wel voorbeelden waarin methoden of leermiddelen voorkomen. Het handboek heeft een theoretische karakter: het biedt de theoretische kennis om je vak uit te kunnen oefenen.

Vergeleken met het Forum-profiel voor leraar primair onderwijs zit de leraar NT2 overal, op alle niveaus. Ook een leraar NT2 moet een goede opvoeder, didacticus etc. zijn om goed te kunnen functioneren. Alles staat in relatie tot elkaar. Je zou je kunnen voorstellen dat iemand een goede didacticus is en heel goed kan uitleggen, maar die persoon kan dat misschien nooit op verschillende niveaus van taalvaardigheid tegelijkertijd. Dus: het profiel is een nuttige taxonomie waarmee je vervolgens kunt kijken uit wat voor deelaspecten een goede onderwijzer bestaat, wat hij in huis moet hebben. Maar je mag het niet omdraaien: als iemand niet voldoet aan één aspect, aan één onderdeel uit een profiel, is het dan een slechte onderwijzer? Dat kun je nooit zeggen, omdat alle onderdelen samenhangen.

Voortgezet onderwijs

Informant: Monique van de Laarschot
Interviewer en verslag: Jeroen Aarssen
Plaats: Hogeschool van Utrecht, Faculteit Educatieve Opleidingen, Vakgroep NT2
Datum: 13 november 1996

Het handboek NT2 in het voortgezet onderwijs is op dit moment nog niet op de markt. Het zal uit twee delen bestaan: het eerste over NT2 in het reguliere onderwijs (Van de Laarschot 1997), het tweede over NT2 in de eerste opvang.

De tekst van het profiel in zijn geheel is vaag en algemeen, aldus Monique van de Laarschot. Vooral de beslissing om eerst een algemeen gedeelte te schrijven en vervolgens per onderwijssector uit te splitsen is niet erg gelukkig. De verschillen tussen de drie onderwijssectoren komen te weinig tot hun recht. De vraag is dus wat dat algemene gedeelte toevoegt, behalve dan dat activiteit nr. 8 met betrekking tot evaluatie en professionalisering van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen niet meer terugkomt bij de afzonderlijke sectoren. Monique van de Laarschot onderkent overigens wel dat je bij het samenstellen van een beroepsprofiel moeilijk aan een dergelijke algemene opsomming zult ontkomen. Als een profiel te specifiek wordt, dan is het immers erg snel verouderd.

Daarnaast is een verdere concretisering naar docentvaardigheden nodig. Daar waar wel iets is gespecificeerd (bijv. bij "een leraar NT2 moet kunnen overleggen") wordt niet duidelijk gemaakt wat "overleggen" dan precies is. Misschien is dit alleen een kwestie van formulering, dat je meer moet uitgaan van de activiteiten van docenten, en minder op een abstract niveau moet blijven.

Verder worden sommige activiteiten uit het beroepsprofiel in de praktijk niet door individuele docenten uitgevoerd (en zouden dat ook niet moeten worden): een individuele docent maakt geen leerplan, maakt geen rationale voor een lesmethode. Net zo min kan een individuele docent een leermethode ontwikkelen en die in een leerlijn plaatsen. Hij hoeft dat ook niet te kunnen. Wel zou hij inzicht moeten hebben in deze vaardigheden en methoden en leerplannen moeten kunnen beoordelen en ermee moeten kunnen werken. Dus: soms is het profiel te hoog gegrepen en te algemeen.

Maar aan de andere kant is de tekst opeens weer (te) specifiek: punt 8 op blz. 10 (bij "algemeen") staat heel specifiek opgesomd hoe een leraar zijn eigen handelen kan evalueren (bijvoorbeeld door een les op te nemen op audiocassette en af te luisteren, door aantekeningen). In de opleiding is het wel nodig studenten elkaars lessen te laten observeren en feedback te geven. In de praktijk hoeft dit niet meer; bovendien heeft een leraar daar ook geen tijd meer voor. In lijn met de rest van het stuk zou een algemenere formulering beter passen, bijvoorbeeld: "kan reflecteren op eigen lesgeven en dat van anderen".

Wat volgens Monique van de Laarschot vooral ontbreekt zijn specifieke activiteiten voor de eerste opvang. Sommige punten die zij noemt, staan misschien wel in de tekst, maar niet duidelijk genoeg:

- alfabetiseren van leerlingen die niet gealfabetiseerd zijn;
- alfabetiseren van leerlingen die niet in het Latijnse schrift gealfabetiseerd zijn (beide worden wel genoemd onder "bepalen beginsituatie", maar er staat nergens wat een leraar vervolgens moet doen met leerlingen die niet kunnen lezen en schrijven, noch hoe te handelen bij leerlingen die problemen hebben met ruimtelijk inzicht en fijne motoriek);
- in schakelfase leren in tweede taal van schoolse taalvaardigheden (is niet hetzelfde als geïntegreerd NT2-onderwijs);
- contact onderhouden met ouders, zelforganisaties en tolken (dit punt wordt niet genoemd als activiteit. Een leraar NT2 moet weten hoe hij een gesprek moet voeren, dat hij een tolk kan inschakelen etc.);
- het organiseren van ouderavonden en huisbezoeken voor deze specifieke groep leerlingen en hun ouders: zoiets heeft toch een ander karakter dan een "gewone" ouderavond;

- zich op de hoogte stellen van culturele achtergrond van leerlingen;
- overleggen met taalcoördinator over gegevens leerling;
- weten wat taalbeleid inhoudt, en wat het taalbeleid op de eigen school is en zou moeten zijn;
- op de hoogte zijn van lokaal/gemeentelijk taal- en onderwijsbeleid t.a.v. specifieke doelgroep;
- op de hoogte zijn (via de taalcoördinator) van mogelijkheden tot samenwerking met andere scholen in de regio (en weten dat dit soort zaken door een taalcoördinator geregeld worden);
- op de hoogte zijn van programma's en taalbeleid op andere scholen;
- op de hoogte zijn van de rol die eigen-taaldocenten kunnen spelen in het onderwijsproces (bijv. extra begeleiding);
- kunnen rapporteren naar het regulier onderwijs van vorderingen/problemen etc. (deze activiteit wordt bijv. wel geleerd en geoefend in de huidige opleiding);
- het kunnen diagnosticeren van specifieke taalproblemen en in staat zijn tot remedial teaching
- inzicht in mogelijke cognitieve beperkingen en hoe deze getoetst of op een andere manier gesignaleerd kunnen worden en welke consequenties hieraan verbonden moeten worden met betrekking tot het leertraject, de leerstof en didactiek (dit staat wellicht genoemd op p.16 onder schoolse kennis, maar is belangrijk genoeg om prominenter vermeld te worden);
- op de hoogte zijn van COO en multi-media.

Beroepsonderwijs en volwassenen-educatie

Informant: Jan Hulstijn
 Interviewer en verslag: Jeroen Aarssen
 Plaats: Vrije Universiteit Amsterdam, Vakgroep NT2
 Datum: 20 november 1996

Jan Hulstijn noemt het beroepsprofiel een nuttig document, zeker als erbij staat "in opdracht van projectgroep NT2". Een duidelijke tekortkoming is de geringe bekendheid in het veld. Hij toonde het beroepsprofiel tijdens een bijeenkomst van coördinatoren VE (30 aanwezigen) en vrijwel niemand bleek het stuk te kennen.

Dit is jammer, want voor velen in het veld is het beroepsprofiel een handige checklist. Het is in die zin praktisch voor degenen die de NT2-opleiding verzorgen. Het is ook voor schooldirecties belangrijk in verband met personeelsmanagement en deskundigheidsbevordering. Dus: het is een prima opsomming van mogelijke activiteiten die door docenten NT2 kunnen worden uitgevoerd, zolang die maar niet al te zeer dicterend is.

Jan Hulstijn noemt het vanzelfsprekend dat de concrete invulling van de opgesomde activiteiten up-to-date wordt gehouden, aangezien er steeds nieuwe instrumenten en methoden worden ontwikkeld etc. Maar eigenlijk is dat de verantwoordelijkheid van opleiders en begeleiders.

Over de relatie met startbekwaamheden zegt Jan Hulstijn dat het beroepsprofiel wel heel veel eisen stelt, en zeker niet als algemene eis gesteld moet worden aan beginnende docenten. Het doel van een opleiding of een intern deskundigheidsbevorderingstraject moet dan ook niet te pretentius zijn. Men moet bij het belangrijkste beginnen en vervolgens kijken of die doelen gehaald zijn. Het profiel bevat hier en daar zoveel aan vaardigheden en kennis; een gewone docent hoeft dat niet

allemaal te weten of te kunnen. Het aardige van de duale opleiding is nu juist dat die probeert het gat op te vullen tussen wat mensen kennen en kunnen en wat mensen geacht worden te kennen en kunnen.

In het algemeen heeft Jan Hulstijn niet zoveel nadere aanvullingen bij de taxonomie zoals hij er nu staat. Wellicht zouden wat details ergens een plaats kunnen vinden. Een docent NT2 zou bijvoorbeeld op de hoogte moeten zijn van ontwikkelingen op multimedia-gebied, hij moet weten wat dat betekent voor didactiek en organisatie van het NT2-onderwijs. Ook moet een docent op de hoogte zijn van nieuwe ontwikkelingen, zoals:

- nieuw model van volwassenen-educatie;
- tweede concept referentiekader NT2 in volwassenen-educatie;
- verschillende opvangtrajecten voor nieuwkomers;
- onderscheid tussen maatschappelijke, educatieve en professionele redzaamheid;
- aantal verschillende profielen van anderstalige leerders (zie 'Nieuwe leerders, nieuwe wegen' van Coumou, Van Hugte en Speijers 1995);
- inburgeringstoets (profiel-assessment).

Van de andere kant blijf je vanzelf wel op de hoogte van dit soort ontwikkelingen door gesprekken in de lerarenkamer. Eigenlijk zitten deze punten wel in het huidige profiel. Deze punten vormen voor Jan Hulstijn ook geen reden om de tekst van het beroepsprofiel te veranderen. Het is alleen aan opleiders of begeleiders om daaraan concreet inhoud te geven.

Op de vraag of alle mogelijke soorten docenten NT2 in het volwassenenonderwijs aan bod komen in het profiel (naar aanleiding van de opmerking over NT2 in de eerste opvang van Monique van de Laarschot in het vorige gesprek) zegt Jan Hulstijn: Ja eigenlijk wel. Mogelijk zou binnen de volwassenen-educatie enigszins hetzelfde kunnen gelden voor de begeleiding van verder gevorderde leerders (na staatsexamen), maar hij ziet geen reden om daarvoor een apart profiel te maken. Het is de vraag of je als docent voor allerlei doelgroepen in allerlei soorten trajecten deskundig moet zijn. Moet je nou werkelijk alfabetiseringsonderwijs kunnen geven aan Marokkaanse huisvrouwen; moet je daarnaast beginonderwijs kunnen geven aan vluchtelingen van laag en hoog niveau, en moet je tegelijkertijd gevorderd onderwijs kunnen geven aan mensen die vlak voor Staatsexamen 1 zitten; moet je dan ook nog onderwijs kunnen geven aan mensen die Staatsexamen 2 al hebben gehad en nu op een MBO-opleiding volgen zodat je als steundocent NT2 nog even wat rimpels moet gladstrijken? Het is tamelijk onrealistisch om dat allemaal gaan eisen.

Maar: op scholen in basiseducatie worden docenten vaak voor zowel alfabetiserings- als NT2-onderwijs ingeschakeld, en deze combinatie is ook heel nuttig en zinnig. Een dergelijke situatie komt niet voor op een hogeschool. Het is dan ook eigenlijk overbodig om daarvoor eisen te gaan stellen. Het is goed als het profiel een mooi compleet beeld geeft zolang er maar niet de suggestie van uitgaat dat iedereen op al die terreinen deskundig moet zijn. Dat is onrealistisch. Bovendien zou dat het potentiële gevaar opleveren dat het personeelsmanagement van scholen vervelende beslissingen gaat nemen op basis van zo'n document over wie ontslagen zou moeten worden. Dergelijke ingrijpende besluiten op het gebied van personeelsbeleid kan een landelijk document niet dicteren voor een educatieve organisatie.

Samenvattend: het profiel is een prettig lijstje, waar Jan Hulstijn af en toe naar kijkt en dankbaar gebruik van maakt. Hij heeft op de opsomming van activiteiten geen kritiek of specifieke wensen voor aanvulling.

Wat betreft de samenhang met een algemeen profiel: een beroepsprofiel NT2 valt onder vakspecifieke kennis: eigenlijk zou je (in aanvulling op de drie rubrieken uit 'Beroepsprofiel leraar primair onderwijs' (1995) voor elk schoolvak een vierde rubriek kunnen maken.

Over het profiel en het handboek 'Nederlands als tweede taal in de Volwasseneneducatie' (Hulstijn e.a. 1995): het profiel is veel breder; in het handboek is er gekozen voor een beperking tot de kern. Het is geen handboek voor de opleiding. Het is een *lees*boek en geen *leer*boek dat je in de opleiding of bij deskundigheidsbevordering kunt gebruiken. Met opzet heeft de redactie zich gericht op wat zij beschouwt als de kern van vak kennis en -didactiek, waarvan zij hoopt dat dat over vijf jaar ook nog wel geldt. Er blijven natuurlijk voortdurend nieuwe ontwikkelingen in volwasseneneducatie waar je van op de hoogte moet zijn (ROC-vorming, staatsexamens, inburgering, referentiekader etc.). En verder, ook al heb je het over bijv. luistervaardigheden, er moet nog steeds een vertaalslag gemaakt worden tussen het handboek en datgene wat er in de klas en op school gebeurt. Dus: wat in de duale opleiding gedaan wordt (en wat Jan Hulstijn en tal van collega's in het land doen op het moment dat ze een school binnenstappen om het personeel bij te scholen), dat is iedere keer weer (meestal op maat voor de school) die vertaalslag maken. De relatie is er wel, maar tamelijk indirect. Hopelijk kan het handboek een goede functie vervullen. Uit de praktijk worden goede reacties gehoord, maar het grote kritiekpunt is steeds dat de brug nog wel geslagen moet worden. Dat komt ook naar voren in een recente bespreking van het handboek in Les: het handboek is te weinig praktijkgericht. Bijvoorbeeld, in het boek staat ergens dat de docent zo onderwijs moet geven dat de activiteit en betrokkenheid van cursist moeten worden vergroot. Dat is een van de uitgangspunten in het hoofdstuk didactiek. Maar de recensent had dat graag toegepast gezien en uitgewerkt gezien in alle andere hoofdstukken van het handboek. Maar dat was niet de insteek van de samenstellers. Doel was anders. Zo staat er in het hoofdstuk luisteren wat luisteren is in psycholinguïstisch opzicht en verder wat het voor leren en onderwijzen betekent, maar dan nog moet de brug geslagen worden (en daar kan je het element van vergroten activiteit en betrokkenheid van de cursist invoeren). Maar dat was niet de bedoeling van het boek.

Wat professionalisering van het NT2-veld betreft gaat het de goede kant op, niet in de laatste plaats door activiteiten van de projectgroep. Allerlei documenten zijn er nu: er zijn handboeken, een beroepsprofiel, een duale opleiding. Al deze initiatieven en documenten dragen bij tot legitiemering van het vakgebied NT2.

Bijlage 3 Deelnemers elektronische vergaderingen

Basisonderwijs

M. Yanik	onderwijskundige, schoolbegeleider
M. Kuiper	coördinator/leerkracht NT2 Jan Ligthartschool, Arnhem
W. van Haren	leerkracht NT2 basisschool 'De Bartjes', 's-Hertogenbosch
J. Schellen	O.V.B. coördinator MLK-school Eindhoven
H. Knijpstra	trainer NT2, ABC Vakgroep Taal, Amsterdam
A. Stieber	leerkracht Centrale Opvang Neveninstromers, Deventer
J. Kurvers	universitair docent Letterenfaculteit KUB Tilburg (nascholing alfabetisering en post-HBO-opleiding NT2)
L. Morre	directeur H.Hartbasisschool Roosendaal
K. Monteban	coördinator/groepsleerkracht basisschool De Fontein, Breda, afdeling eerste opvang anderstaligen
I. van Kemenade	coördinator Opvangproject Eindhoven, Centrale opvang voor 5 t/m 12 jarigen
A. Barten	groepsleerkracht Opvangproject Neveninstromers Eindhoven
J. Coenen	docent NT2 aan de PABO van de Hogeschool van Utrecht, tevens coördinator/docent van de post-HBO-opleiding NT2
D. Knol	beleidsmedewerker Stichting GAO (geïntegreerd achterstandsbeleid onderwijs), Deventer, aandachtsvelden: taalbeleid, eerste opvang

Voortgezet onderwijs

P. Burghouts	coördinator post-HBO-opleiding NT2; docent Nederlands Lerarenopleiding HKLT
M. van der Hagen	extern begeleider Post-HBO; docent Nederlands HKLT
A.M. Kleinheerenbrink	coördinator NT2 ISK (eerste opvang 12-16 jaar) Stedelijk College Eindhoven
I. van den Bogert	Lerares NT2 Merewadecollege, Gorinchem
J. de Maa	Medewerster STER-project, Project bureau Rotterdam en PI Rotterdam
M. Moodley	schoolbegeleidster voor Afrikaans als tweede taal, Durban, Zuid-Afrika
M.T. Serné	voormalig taalcoördinator/adj.onderwijs, Huygens College, Amsterdam (ISK (i)vbo-mavo)
F. van Wijngaarden	leraar nederlands en maatschappijleer, Esprit Scholengroep vestiging Marcanti; tevens taalcoördinator
H. Jongeleen	docent, leerlingbegeleider, coördinator ISK, Stedelijk College Eindhoven
D. Nelck	taalcoördinator en leraar Nederlands op het Calandlyceum te Amsterdam
T. Galesloot	docent NT2 Prisma College Utrecht, coördinator Vakgroep NT2

Beroepsonderwijs en volwassenen-educatie

T. van der Laan	docent NT2 VAVO en Vormingswerk, ROC Tiel
P. Heck	docent NT2 (hoogopgeleide aspirant studenten), Talencentrum KUB
D. Geurink	docent NT2, ROC de Amerlanden te Amersfoort e.o.

- E. Liemberg werkzaam bij CINOP, 's-Hertogenbosch. Heeft materiaal ontwikkeld voor opleidingen docenten NT2; gespecialiseerd in didactiek moderne vreemde talen
- R. Snijders educatief werker met coördinerende taken, REC Geldrop (onderdeel van ROC Eindhoven)
- D. Boon Uitgever VE/NT2 bij Uitgeverij Malmberg. Daarvoor NT2-docent
- A. Hurkmans stafmedewerker onderwijszaken Omnium College Breda. Daarvoor docent post-HBO-opleiding NT2
- J. Lommen werkzaam bij Fontys Hogescholen, vakgroep Nederlands/NT2. Docent en extern begeleider Post-HBO-opleiding NT2 voor BVE/VO en Basisonderwijs
- C. de Vries coördinator vernieuwing, Trajectum College te Utrecht
- C. Raymakers-Volaart ondersteuner NT2, ROC A12 Ede. Docent vakdidactiek NT2, KUN
- S. Schenning docent NT2, Albeda College Rotterdam
- I. van de Craats extern-begeleider NT2-docentenopleiding, voorzitter sectie NT2 Levende Talen
- M. Passier docent Taalschool Rotterdam (intensieve taalcursussen, niveau VAVO en voorbereidend beroepsonderwijs)
- E. Kok werkzaam bij Het Projectbureau Rotterdam (Taalbeleid in het cbo/mbo; training en nascholing aan docenten VO)

Bijlage 4 Uitslagen van de stemmingen elektronische vergaderingen

Basisonderwijs

item- nr.	gem.	s.d.	ja	ja, mits	nee	item- nr.	gem.	s.d.	ja	ja, mits	nee
1	j	0	13	0	0	34	j	0,39	11	2	1
2	j	0,45	10	3	0	35	j	0,29	12	1	0
3	j	0,39	11	2	0	36	j	0,29	12	1	0
4	j	0	13	0	0	37	j	0	13	0	0
5	j	0,49	9	4	0	38	j	0	13	0	0
6	j	0,39	11	2	0	39	j	0	13	0	0
7	j	0	13	0	0	40	j	0	13	0	0
8	j	0,39	11	2	0	41	j	0	13	0	0
9	j	0	13	0	0	42	j	0,29	12	1	0
10	j	0,45	10	3	0	43	j	0,29	12	1	0
11	m	0,83	6	4	3	44	j	0	13	0	0
12	j	0,67	9	3	1	45	j	0	13	0	0
13	j	0,69	8	3	1	46	j	0	13	0	0
14	m	0,98	9	0	4	47	j	0	13	0	0
15	j	0,62	11	1	1	48	j	0,65	10	1	1
16	j	0,78	11	0	2	49	j	0,45	10	3	0
17	j	0,58	12	0	1	50	j	0,67	9	3	1
18	j	0,65	10	2	1	51	j	0,30	11	1	0
19	j	0,67	9	2	1	52	j	0	13	0	0
20	m	0,69	7	4	1	53	j	0,62	11	1	1
21	j	0,67	9	3	1	54	j	0,62	11	1	1
22	j	0,45	10	3	0	55	n	0,80	3	2	8
23	j	0,65	10	1	1	56	m	0,79	4	5	4
24	j	0,79	10	1	2	57	j	0,45	10	3	0
25	m	0,80	9	2	2	58	m	0,94	7	2	4
26	j	0,62	11	1	1	59	j	0	13	0	0
27	m	0,92	8	1	3	60	j	0	13	0	0
28	j	0,29	12	1	0	61	j	0,62	11	1	1
29	j	0	13	0	0	62	j	0,65	10	2	1
30	j	0,58	12	0	1	63	j	0,67	8	4	1
31	j	0,78	11	0	2	64	j	0,29	12	1	0
32	m	0,97	8	1	4	65	j	0,58	12	0	1
33	j	0,67	9	3	1						

Voortgezet onderwijs

item- nr.	gem.	s.d.	ja	ja, mits	nee	item- nr.	gem.	s.d.	ja	ja, mits	nee
1	j	0,60	10	0	1	33	j	0	11	0	0
2	j	0,40	9	2	0	34	j	0,30	10	1	0
3	j	0,47	8	3	0	35	j	0,30	10	1	0
4	j	0,69	7	3	1	36	j	0,30	10	1	0
5	j	0,40	9	2	0	37	j	0	11	0	0
6	j	0,65	9	1	1	38	j	0	11	0	0
7	j	0,69	7	3	1	39	j	0,30	10	1	0
8	j	0,65	9	1	1	40	j	0	11	0	0
9	j	0,60	10	0	1	41	j	0	11	0	0
10	m	0,79	5	4	2	42	j	0,47	8	3	0
11	j	0,67	8	2	1	43	j	0	11	0	0
12	j	0,69	7	3	1	44	j	0	11	0	0
13	m	0,75	4	5	2	45	j	0,60	10	0	1
14	j	0,52	6	5	0	46	j	0,65	9	1	1
15	j	0,40	9	2	0	47	j	0	11	0	0
16	j	0,67	8	2	1	48	j	0	11	0	0
17	m	0,69	6	4	1	49	j	0	11	0	0
18	m	0,67	5	5	1	50	m	0,82	7	2	2
19	j	0,69	7	3	1	51	j	0	11	0	0
20	j	0,40	9	2	0	52	j	0,40	9	2	0
21	m	0,92	7	1	3	53	j	0,82	8	1	2
22	m	0,67	5	5	1	54	j	0,60	10	0	1
23	j	0,82	8	1	2	55	j	0,69	7	3	1
24	m	0,69	6	4	1	56	m	0,69	6	4	1
25	j	0,69	7	3	1	57	j	0,40	9	2	0
26	j	0,30	10	1	0	58	j	0,60	10	0	1
27	j	0	11	0	0	59	j	0	11	0	0
28	j	0,30	10	1	0	60	j	0,81	9	0	2
29	j	0,65	9	1	1	61	j	0,65	9	1	1
30	j	0,40	9	2	0	62	j	0,67	8	2	1
31	j	0	11	0	0	63	j	0,30	10	1	0
32	j	0	11	0	0	64	j	0	11	0	0

Beroepsonderwijs en volwassenen-educatie

item- nr.	gem.	s.d.	ja	ja, mits	nee	item- nr.	gem.	s.d.	ja	ja, mits	nee
1	j	0,27	13	1	0	38	j	0,36	12	2	0
2	j	0,58	12	1	1	39	j	0	14	0	0
3	m	1,03	6	0	8	40	j	0,53	13	0	1
4	m	0,94	10	0	4	41	j	0	14	0	0
5	j	0	14	0	0	42	j	0,43	11	3	0
6	m	0,93	9	1	4	43	j	0	14	0	0
7	j	0,53	13	0	1	44	j	0	14	0	0
8	j	0,27	13	1	0	45	j	0	14	0	0
9	j	0,61	11	2	1	46	j	0	14	0	0
10	n	0,74	2	1	11	47	j	0	14	0	0
11	m	0,85	9	2	3	48	j	0	14	0	0
12	j	0,36	12	2	0	49	j	0	14	0	0
13	j	0,58	12	1	1	50	j	0	14	0	0
14	j	0,43	11	3	0	51	j	0,27	13	1	0
15	j	0,61	11	2	1	52	j	0,27	13	1	0
16	j	0,74	11	1	2	53	j	0,61	11	2	1
17	j	0,27	13	1	0	54	j	0	14	0	0
18	j	0,53	13	0	1	55	j	0	14	0	0
19	j	0,36	12	2	0	56	j	0	14	0	0
20	j	0,27	13	0	1	57	j	0,53	13	0	1
21	j	0,28	12	1	0	58	j	0,53	13	0	1
22	m	0,95	7	2	5	59	j	0,53	13	0	1
23	m	0,97	8	1	5	60	j	0,53	13	0	1
24	m	0,83	7	4	3	61	j	0	14	0	0
25	j	0,85	11	0	3	62	j	0,27	13	1	0
26	j	0,27	13	1	0	63	j	0,36	12	2	0
27	j	0,36	12	2	0	64	j	0,43	11	3	0
28	m	0,93	9	1	4	65	m	0,84	8	3	3
29	m	0,85	9	2	3	66	m	0,99	7	1	5
30	j	0,74	11	1	2	67	j	0	14	0	0
31	j	0,78	9	2	2	68	j	0	14	0	0
32	m	0,88	9	1	3	69	j	0	14	0	0
33	j	0,61	11	2	1	70	j	0,58	12	1	1
34	j	0	14	0	0	71	j	0	14	0	0
35	j	0	13	0	0	72	j	0	14	0	0
36	j	0,58	12	1	1	73	j	0,63	10	2	1
37	j	0,61	11	2	1						

Bijlage 5 Evaluatie van de elektronische vergaderruimte-bijeenkomsten

De schaal loopt van 1 tot 5, waarbij geldt dat 1 = zeer oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal, 4 = eens en 5 = zeer eens. Ter controle is vraag 21 *negatief* geformuleerd. Het aantal respondenten bedroeg 35 (= 92.1%). Er is geen factor-analyse of betrouwbaarheidstest uitgevoerd vanwege het kleine aantal respondenten. EVR = elektronische vergaderruimte.

Vraag	Resultaten Evaluatie NT2-sessies		
	Aantal	Gemiddelde	Standaardafw.
1. De doelstelling van de bijeenkomst in de elektronische vergaderruimte was duidelijk.	35	4.51	.78
2. De opzet van de bijeenkomst in de elektronische vergaderruimte was goed.	35	4.34	.80
3. Het was duidelijk wat er tijdens deze bijeenkomst van mij verwacht werd.	35	4.43	.82
4. Er was tijdens de bijeenkomst voldoende tijd om ideeën in te voeren in de computer.	35	3.89	1.16
5. De anonimiteit van de invoer in de elektronische vergaderruimte bevordert een open discussie.	35	3.54	1.09
6. De discussies hadden een open karakter.	35	4.14	.77
7. Er was tijdens de bijeenkomst tijd om de elektronische inbreng van andere deelnemers te lezen.	35	3.57	1.07
8. De elektronische vergaderruimte bevordert de mogelijkheid voor deelnemers om een gelijke inbreng te hebben tijdens de discussie.	35	4.09	.95
9. Een bijeenkomst in de elektronische vergaderruimte verloopt beter dan een bijeenkomst zonder ondersteuning met computers.	34	3.29	.91
10. Er was tijdens de bijeenkomst tijd om mondeling te discussiëren.	34	4.06	.95
11. De deelnemers hadden tijdens deze bijeenkomst een gelijke mondelinge inbreng.	34	3.44	1.08
12. De elektronische vergaderruimte is een goed hulpmiddel om de betrokkenheid van de deelnemers tijdens de bijeenkomst te vergroten.	35	3.71	1.02
13. De elektronische vergaderruimte is een goed hulpmiddel voor het verbeteren van het beroepsprofiel.	34	3.97	.84
14. De elektronische vergaderruimte is een goed hulpmiddel voor het selecteren van discutabele elementen uit het beroepsprofiel.	35	4.23	.84
15. De elektronische vergaderruimte is een goed hulpmiddel voor het verzamelen van informatie over het beroepsprofiel.	35	4.09	.85
16. De elektronische vergaderruimte is een goed hulpmiddel om een beroepsprofiel te laten valideren.	34	4.06	.85
17. De elektronische vergaderruimte is een goed hulpmiddel om inzicht te krijgen in de standpunten van de groep.	35	4.03	.79

18. De elektronische vergaderruimte is een goed hulpmiddel om inzicht te krijgen in de standpunten van de individuele deelnemers.	35	3.26	1.12
19. De bijeenkomst in de elektronische vergaderruimte heeft het draagvlak voor het beroepsprofiel leraar NT2 basisonderwijs / volwassenonderwijs / voortgezet onderwijs vergroot.	34	3.74	.86
20. De elektronische vergaderruimte is een goed hulpmiddel om in subgroepen te werken.	35	3.97	.95
21. De elektronische vergaderruimte leidt de aandacht af van de inhoud van de discussie.	35	2.11	1.02
22. De elektronische vergaderruimte vergroot de produktiviteit van de deelnemers vergeleken met een bijeenkomst zonder ondersteuning van de elektronische vergaderruimte.	35	3.66	.84
23. De elektronische vergaderruimte vergroot de creativiteit van de deelnemers vergeleken met een bijeenkomst zonder ondersteuning van de elektronische vergaderruimte.	34	3.03	.80
24. De doelstelling (= valideren van het beroepsprofiel) van deze bijeenkomst is gehaald.	35	4.00	.87
25. De elektronische vergaderruimte is een goed hulpmiddel voor interactieve onderwijsvormen.	35	3.77	.81

Open vragen

1. Wat vindt u een voordeel van de Elektronische Vergaderruimte?

- De afwisseling: toch tamelijk droge stof op een aardige manier bespreken. Dit werkt met name goed bij stemmen.
- Het kunnen vergaderen over grote afstand, zodat geen reistijd verloren gaat (elektronisch vergaderen).
- Als het in enquêtevorm gebeurt -> meteen resultaten zichtbaar.
- De betrokkenheid van alle deelnemers wordt gestimuleerd.
- Je kunt meteen door naar de volgende fase.
- Je kunt inhoudelijk specifiek kijken.
- Stemming gaat snel.
- Objectiviteit.
- Iedereen moet zijn mening geven en hoeft daarvoor z'n stem niet te verheffen (lagere drempel).
- Efficiënt vergaderen.
- Motiverend voor deelnemers al je meteen resultaten ziet die leiden tot een verdieping van de discussie.
- Deelnemers zijn actiever.
- Gelijk de resultaten zijn te zien.
- Afgescheiden van wandelgangen schept de mogelijkheid tot 'alert' blijven
- Snelheid.
- Snelle wijze van aanpassingen en wijzigingen aanbrengen in bestaande documenten. Alles is meteen opgeslagen.

- Een stemming is meteen in kaart te brengen.
- De anonimiteit. Je moet je aandacht bij de computer houden dus “wegdromen” is er niet bij!
- Lekker snel.
- Voor iedereen een gelijke inbreng tijdens de discussie.
- Elektronische vergaderruimte vergroot de betrokkenheid van de deelnemers.
- Iedereen krijgt de kans te reflecteren/reageren.
- Snel resultaten zichtbaar m.b.t. discussiepunten leidt dus tot snel en goed resultaat -> is effectief.
- Tijdsbesparing.
- Meer inbreng van de individuele deelnemers.
- Tijdwinst.
- Effectieve Info vergaring.
- Inzetbaar op verschillende manieren, meer dan alleen “ronde tafel”
- Je blijft actief betrokken bij de vergadering.
- Je kunt efficiënter werken.

2. Wat vindt u een nadeel van de Elektronische Vergaderruimte?

- Meer algemeen: bij sommige zaken (zoals visie ontwikkelen) lijkt meer directe communicatie me wenselijk.
- Geen direct contact met medevergaders/de andere deelnemers.
- Uitleg vragen of item dat multi-interpretabel is verduidelijkt willen hebben kan niet.
- De grote computers voor je en de statische opstelling wat het werken in subgroepjes wat belemmert.
- Veel leestekst op het scherm, vermoeiend.
- Slecht zicht op computer en bord (plaatsing scherm te dicht bij voor leesbril + computerneke!). Ik had veel pijn tijdens de vergadering.
- De ruimte was niet erg geschikt.
- Het lijkt me veel voorbereidingstijd te kosten.
- Er moet iemand bij zijn die op de hoogte is van de technische aspecten.
- Minder communicatie.
- Weinig frisse lucht, makkelijk te warm.
- Klein, bedompt. Plaats inwaarts en raam open: het lukt!
- Minder menselijke interactie.
- Het kijken over monitoren heen, dus de belemmering van het zicht.
- Je kijkt toch naar elkaar, je wil zien, wie praat.
- ‘t Was hier erg benauwd.
- Plattegrond deelnemers vanuit cursisten.
- Lange tijd bezig in vrij bedompte ruimte.
- Als je wilt discussiëren is de opstelling van de deelnemers niet ideaal.
- Als je gaat discussiëren zie je de deelnemers slecht.
- Erg intensief.
- Het zou leuker zijn in carré. Je kunt anderen niet zien en dat wil je toch ondanks die elektronica.

3. Heeft u nog op- of aanmerkingen over de elektronische vergaderruimte?

- Neen. Leuke middag. Complimenten voor de organisatie!
- Prime “tool”! (nee serieus).
- Leuk! Interessant! Goede vergadervorm.
- Waarschijnlijk beter in U-vorm met laptops.
- Tijdsdruk achteraf stond soms fundamentele discussie in de weg. Tijdsdruk heeft ook voordelen.
- Het is gedaan in een betrekkelijk kleine groep. Dan is een bijeenkomst zonder elektronische vergaderruimte ook meestal goed in de zin van inbreng van deelnemers, creativiteit e.d.
- Het was een leerzame ervaring.

Bijlage 6 Beroepsprofiel leraar specifiek NT2-onderwijs (versie 1997) (Kerkhoff en Kroon 1997:29-61)

Beroepsprofiel 'leraar NT2 in het basisonderwijs'

Doelgroep

Leraren basisonderwijs die lesgeven in multi-etnische, multiculturele en/of meertalige scholen en zich daarbij specifiek richten op het verzorgen van NT2-lessen voor allochtone leerlingen.

"Leraren in het primair onderwijs dienen zich in toenemende mate naast hun gewone werk te specialiseren. Dat gebeurt o.a. als vakleerkracht, interne begeleider van uitvallende leerlingen, beheerder van documentatiecentrum en orthotheek, leraar NT2, de leraar OET, en begeleider van beginnende collega's of collega's die tijdelijk problemen in het werk ervaren." (*Beroep in beweging* 1996:95)

Taak

NT2-leraren basisonderwijs verzorgen specifieke NT2-lessen voor zowel onder- als zij-instromende allochtone leerlingen, waaronder begrepen lessen aanvankelijk lezen en schrijven in het Nederlands als tweede taal voor die zij-instromende leerlingen die analfabeet zijn dan wel niet gealfabetiseerd in het Latijnse schrift. De allochtone leerlingen verwerven daardoor een zodanig niveau van taalvaardigheid in het Nederlands dat zij in staat zijn tot volwaardige participatie in de reguliere klas/groep en volwaardige deelname aan het daarin gevolgde curriculum. Op die manier dragen NT2-leraren basisonderwijs ertoe bij dat allochtone leerlingen in staat worden gesteld tot volwaardig functioneren en participeren in de verschillende sectoren van de Nederlandse samenleving.

"Leerkrachten in het Nederlandse onderwijs krijgen steeds vaker te maken met leerlingen die het Nederlands niet van huis uit hebben geleerd. Zij leren het Nederlands als tweede taal. Het onderwijzen van een tweede taal vraagt een heel andere didactiek dan het moedertaalonderwijs. Belangrijk is dat leerkrachten basisonderwijs kunnen beschikken over kennis en vaardigheden op het terrein van Nederlands als tweede taal. De opleidingen hebben hierin een taak." (Biemond, Verhallen en Walst 1993:418)

Activiteiten

De activiteiten van NT2-leraren in het basisonderwijs worden in dit profiel in de volgende 'taakgebieden' verdeeld:

- 1 het bepalen van de beginsituatie;
- 2 het formuleren van doelstellingen;
- 3 de selectie van leerstof;
- 4 de ordening van leerstof;
- 5 de selectie van onderwijsleermiddelen;
- 6 de overdracht van leerstof;
- 7 de controle, evaluatie en toetsing van leerstof;
- 8 de opvang van allochtone leerlingen die niet gealfabetiseerd zijn dan wel niet gealfabetiseerd in het Latijnse schrift;
- 9 de evaluatie van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen;
- 10 de professionalisering van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen.

"De cijfers liegen er niet om. Het percentage leerlingen dat doorstroomt naar verdere vormen van onderwijs, is ronduit bedroevend. Over de verwerving van verdere vormen van grammaticale constructies bij voorbeeld, wordt vaak te gemakkelijke gedacht. Als je beter kijkt naar het taalgebruik van kinderen, zie je bijvoorbeeld dat ze vaak maar twee hulpwerkwoorden gebruiken. 'Gaan' en 'hebben of zijn' en die laatste twee worden vaak door elkaar gehaald. Kijk, dat zijn dingen, die verwerven kinderen dus niet spontaan." (Joss Broere, Projectbureau OVB in Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen 1993:15)

dus niet spontaan." (Joss Broere, Projectbureau OVB in Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen 1993:15)

Taakgebied 1

NT2-leraren basisonderwijs verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *het bepalen van de beginsituatie* van hun allochtone leerlingen.

- 1.1 Zij overleggen met de coördinator taalbeleid over persoonlijke gegevens van leerlingen die relevant kunnen zijn voor het NT2-onderwijs. Het gaat bijvoorbeeld om intake-gegevens van onder- en zij-instromende leerlingen over hun etnische, culturele en talige achtergrond, hun leeftijd en gezinssituatie, hun schoolervaring, schoolse kennis en vaardigheden, talenkennis en hun taalvaardigheidsniveau in het Nederlands.
- 1.2 Zij verzamelen indien nodig, bijvoorbeeld als er geen coördinator taalbeleid aanwezig is, mogelijk relevante persoonsgegevens van hun leerlingen.
- 1.3 Zij valideren en interpreteren mogelijk relevante persoonsgegevens van hun leerlingen.
- 1.4 Zij beschrijven en diagnostiseren het taalvaardigheidsniveau in het Nederlands van hun leerlingen met behulp van relevante instrumenten. Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij observeren en interpreteren het spontane (taal-)gedrag van leerlingen en leggen hun bevindingen vast.
 - b Zij maken opnames van spontaan taalgedrag van hun leerlingen en analyseren en interpreteren de gegevens.
 - c Zij selecteren (delen van) relevante toetsinstrumenten, rekening houdend met de persoonskenmerken van de leerling.
 - d Zij nemen de geselecteerde toetsinstrumenten op een verantwoorde wijze af en analyseren en interpreteren de uitkomsten ervan.
 - e Zij leggen de verzamelde gegevens op systematische wijze vast.
- 1.5 Zij formuleren op basis van gegevens over de beginsituatie van hun leerlingen voorstellen betreffende de organisatie van het onderwijs. Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij formuleren voorstellen omtrent de plaatsing van zij-instromende (en desgewenst onderinstromende) leerlingen in een bepaalde (NT2-)niveaugroep.
 - b Zij formuleren voorstellen omtrent de verwijzing van zij-instromende (en desgewenst onderinstromende) leerlingen naar andere instellingen voor onderwijs (lespuntschool, voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs).

Taakgebied 2

NT2-leraren basisonderwijs verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *het formuleren van doelstellingen* ten behoeve van het inhoudelijk en methodisch plannen van een cursus NT2 dan wel een serie NT2-lessen.

- 2.1 Zij formuleren doelstellingen op lesniveau en leveren bijdragen aan het formuleren van cursus- en leerplandoelen. Zij houden daarbij rekening met de vastgestelde kennis en vaardigheden, leerderskenmerken (waaronder de eerste taal) en andere haalbaarheidsfactoren. Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij hebben aandacht voor gegevens over 'objectieve behoeften' van hun leerlingen. Het gaat daarbij om gegevens over de (schoolse en alledaagse) taalvaardigheden die leerlingen nodig hebben om in de klas te kunnen functioneren en om het reguliere curriculum met vrucht te kunnen volgen.
 - b Zij formuleren functionele doelstellingen voor de mondelinge en schriftelijke vaardigheden (luisteren/spreken en lezen/schrijven) en houden daarbij rekening met de noodzakelijke deeltaalvaardigheden met betrekking tot fonetiek, semantiek, morfologie, syntaxis en pragmatiek.

- c Zij oriënteren zich op beschikbare materialen met betrekking tot NT2-doelen, zoals leerplannen, leerdoelomschrijvingen, onderwijsleermiddelen en toetsinstrumenten.

Taakgebied 3

NT2-leraren basisonderwijs verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *de selectie van leerstof*.

- 3.1 Zij formuleren en/of selecteren criteria ten behoeve van de beschrijving, evaluatie en selectie van leerstof. Zij gaan daarbij uit van de doelstellingen van hun onderwijs op leerplan-, cursus- en lesniveau en houden rekening met de beginsituatie van de leerlingen (persoonskenmerken en taalvaardigheidsniveau in het Nederlands). Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij oriënteren zich op bestaande leerstof in (delen van) eerste- en/of tweede-taalmethodes, werkbladen, prentenboeken, cassettes, vertelplaten, strips, spelletjes, enzovoort.
 - b Zij oriënteren zich, bijvoorbeeld aan de hand van literatuurstudie, op relevante structurele en temporele aspecten van tweede-taalverwervingsprocessen bij kinderen.
 - c Zij oriënteren zich op linguïstische aspecten van teksten, vragen en opdrachten uit onderwijsleermiddelen van vakken uit het reguliere curriculum en relateren de NT2-leerstof daaraan.
- 3.2 Zij selecteren leerstof op basis van de geformuleerde criteria, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de leerlingen en met verwijzing naar de materialen waar ze in voorkomen.

Taakgebied 4

NT2-leraren basisonderwijs verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *de ordening van leerstof*.

- 4.1 Zij formuleren en/of selecteren criteria ten behoeve van de ordening van leerstof. Zij gaan daarbij uit van de doelstellingen van hun onderwijs op leerplan-, cursus- en lesniveau en houden rekening met de beginsituatie van de leerlingen (persoonskenmerken en taalvaardigheidsniveau in het Nederlands). Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij oriënteren zich op de wijze waarop leerstof is geordend in (delen van) eerste- en/of tweede-taalmethodes.
 - b Zij oriënteren zich, bijvoorbeeld aan de hand van literatuurstudie, op relevante structurele en temporele aspecten van tweede-taalverwervingsprocessen bij kinderen.
 - c Zij oriënteren zich op linguïstische aspecten van teksten, vragen en opdrachten uit onderwijsleermiddelen van vakken uit het reguliere curriculum en relateren de NT2-leerstof daaraan.
- 4.2 Zij ordenen leerstof en brengen deze, op basis van de geformuleerde criteria, onder in een cursorische leerlijn (in de vorm van een raamplan of een anderszins geordend schema).

Taakgebied 5

NT2-leraren basisonderwijs verrichten de volgende activiteiten met betrekking tot *de selectie van onderwijsleermiddelen* voor het NT2-curriculum.

- 5.1 Zij formuleren en/of selecteren criteria ten behoeve van de selectie van onderwijsleermiddelen. De selectiecriteria hebben betrekking op de uitgangspunten van de leermiddelen, de doelgroep, de doelstellingengebieden, de leerstof, de methode, de didactische werkvormen, de oefeningen, de materialen, de evaluatie, de organisatie, de vormgeving en de mogelijkheden tot differentiatie.
- 5.2 Zij selecteren geschikte bestaande onderwijsleermiddelen op basis van de opgestelde criteria. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - a Zij inventariseren, bestuderen en analyseren beschikbare NT2-onderwijsleermiddelen en -leermiddelenoverzichten.

- b Zij nemen kennis van besprekingen van beschikbare NT2-onderwijsleermiddelen in vak-tijdschriften.
 - c Zij oriënteren zich op de ervaringen van gebruikers van beschikbare NT2-onderwijsleer-middelen.
- 5.3 Zij ontwikkelen in voorkomende gevallen additioneel lesmateriaal ter opvulling van leemten in beschikbare onderwijsleermiddelen. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
- a Zij evalueren de door hen gehanteerde onderwijsleermiddelen en signaleren leemten en/of onjuistheden.
 - b Zij inventariseren en selecteren suggesties voor additioneel lesmateriaal in artikelen in vakbladen en ontwikkelen werk- en oefenvormen daarbij.
 - c Zij verzamelen authentiek lees- en luistermateriaal (radio, televisie, krant etc.) en/of oorspronkelijk anders bedoeld materiaal (lotto, memory, kwartet etc.) en ontwikkelen daar voor hun leerlingen relevante werk- en oefenvormen bij.

Taakgebied 6

NT2-leraren basisonderwijs verrichten de volgende activiteiten met betrekking tot *de overdracht van leerstof*.

- 6.1 Zij passen organisatie- en groeperingsvormen toe die in de gegeven omstandigheden op school- en klas/groepsniveau voor de betreffende leerlingen het meest passend zijn. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
- a Zij oriënteren zich op relevante theorieën over groeperings- en/of organisatievormen en op ervaringen van collega's.
 - b Zij bepalen in overleg met de coördinator taalbeleid en/of NT2-collega's relevante groe-peringsvormen.
 - c Zij passen de geselecteerde organisatie- en groeperingsvormen toe.
- 6.2 Zij selecteren verschillende werkvormen en oefeningen die passend zijn voor de overdracht van de geselecteerde NT2-leerstof en passen die op een verantwoorde wijze toe. Zij verrich-ten in dat verband de volgende activiteiten.
- a Zij inventariseren en selecteren voor het NT2-onderwijs beschikbare en relevante werk-vormen, oefeningen en hulpmiddelen voor de verschillende taalvaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven, op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek. Zij doen dat op basis van litera-tuurstudie en ervaringen van collega's.
 - b Zij passen de geselecteerde werkvormen, oefeningen en hulpmiddelen op een verantwoorde en gedifferentieerde wijze toe.
- 6.3 Zij stimuleren, sturen en begeleiden het tweede-taalverwervingsproces van de leerlingen. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
- a Zij creëren onderwijsleersituaties waarin sprake is van een rijk en gevarieerd mondeling en schriftelijk taalaanbod.
 - b Zij creëren onderwijsleersituaties waarin allochtone leerlingen zich geborgen weten en 'fouten' (in de zin van taalontwikkelingsverschijnselen) durven te maken.
 - c Zij stimuleren intensieve interactie tussen leerlingen en leraar en tussen leerlingen onder-ling.
 - d Zij stimuleren de zelfwerkzaamheid van de leerling.
 - e Zij geven constructieve feedback.
 - f Zij maken op verantwoorde wijze gebruik van audiovisuele media en nieuwe technologie-ën.
 - g Zij creëren onderwijsleersituaties waarin allochtone leerlingen gestimuleerd worden ook buiten de context van het (NT2-)onderwijs hun taalvaardigheid in het Nederlands uit te breiden.

- 6.4 Zij leggen een relatie tussen de inhoud van en de activiteiten binnen het NT2-curriculum enerzijds en anderzijds de andere schoolvakken, de onderwijsleersituatie in het algemeen en de dagelijkse leef- en ervaringswereld van de leerlingen. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
- Zij sluiten aan bij de kennis en ervaring die allochtone leerlingen al in de eigen taal en leefwereld hebben.
 - Zij stimuleren en ondersteunen hun leerlingen bij tweede-taalleeraspecten van binnenschoolse activiteiten zoals (toneel)uitvoeringen op klas- en schoolniveau en werkstukken en verslagen voor zaakvakken.
 - Zij stimuleren en ondersteunen hun leerlingen bij tweede-taalleeraspecten van buitenschoolse activiteiten zoals boekkeuze bij bibliotheekbezoek en abonnementen op jeugdtijdschriften.

Taakgebied 7

NT2-leraren basisonderwijs verrichten met betrekking tot de *controle, evaluatie en toetsing van de taalvaardigheid in het Nederlands* van hun leerlingen de volgende activiteiten.

- Zij controleren en evalueren de vorderingen van de leerlingen. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - Zij vergelijken voortdurend de binnen en buiten de les getoonde NT2-vaardigheden van leerlingen met de doelen van het NT2-onderwijs en leggen hun bevindingen vast.
 - Zij herhalen de gepresenteerde leerstof systematisch, al dan niet in andere contexten of werkvormen, en leggen hun bevindingen vast.
- Zij maken op passende momenten gebruik van relevante curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke NT2-toetsen. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - Zij stellen relevante toetsdoelen vast die gerelateerd zijn aan het verdere onderwijskundig en/of didactisch handelen.
 - Zij bepalen relevante toetsmomenten.
 - Zij oriënteren zich op beschikbare NT2-toetsen en toetsvormen.
 - Zij selecteren voor hun toetsdoel relevante curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke toetsen. Zij zijn daarbij alert op mogelijke talige en/of culturele bias.
- Zij ontwikkelen, indien er geen geschikte curriculum-afhankelijke toetsen beschikbaar zijn, valide en betrouwbare curriculum-afhankelijke toetsen. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - Zij expliciteren hun toetsdoelen.
 - Zij kiezen relevante toetsvormen en operationaliseren hun toetsdoelen daarin.
 - Zij stellen beoordelingscriteria vast en een normering.
- Zij nemen NT2-toetsen op een verantwoorde wijze af. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - Zij creëren adequate condities wat betreft tijd, plaats, setting, afname, medium, toetsleider.
 - Zij geven adequate instructies (verbaal en/of non-verbaal) en ondersteuning.
- Zij interpreteren de verzamelde toetsresultaten op een verantwoorde wijze. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - Zij analyseren, beschrijven en verklaren de toetsresultaten met behulp van de in de handleiding bij de toets gegeven en/of zelf eerst bepaalde aanwijzingen en referentiepunten.
 - Zij beschrijven, analyseren en categoriseren de taalontwikkelingsverschijnselen in verzamelde directe taaldata en zoeken naar didactisch relevante verklaringen.
 - Zij vertalen de toetsresultaten in onderwijskundig en/of didactisch remediërend handelen.
 - Zij leggen de verzamelde gegevens en conclusies vast in een leerlingdossier.
 - Zij rapporteren de bevindingen terug aan de betrokken leerling en/of de klasseleerkracht en nemen daarbij de wettelijk bepaalde voorschriften met betrekking tot de bescherming van de privacy van de leerling in acht.

Taakgebied 8

NT2-leraren basisonderwijs verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *het onderwijs aan zij-instromende allochtone leerlingen die analfabeet zijn dan wel niet gealfabetiseerd in het Latijnse schrift*.

- 8.1 Zij passen de hiervoor opgesomde activiteiten met betrekking de beginsituatie van leerlingen, de doelstellingen, de selectie, ordening en overdracht van leerstof en de controle, evaluatie en toetsing toe op het specifieke terrein van het aanvankelijk lezen en schrijven in een tweede taal.
- 8.2 Zij passen de hiervoor opgesomde activiteiten aan aan het gegeven dat deze leerlingen nauwelijks of geen ervaring hebben met elementaire studievaardigheden en typisch schoolse conventies.
- 8.3 Zij passen de hiervoor opgesomde activiteiten gedifferentieerd aan voor leerlingen die wel hebben leren lezen en schrijven, maar in een ander schriftsysteem en/of andere schrijfrichting dan voor het Nederlands gebruikt worden.

Taakgebied 9

NT2-leraren basisonderwijs verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *de evaluatie van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen* met betrekking tot hun allochtone leerlingen.

- 9.1 Zij maken lesopzetten voor te geven lessen.
- 9.2 Zij maken aantekeningen en verslagen van verzorgde lessen.
- 9.3 Zij voeren evaluatie-gesprekken met leerlingen en/of hun ouders.
- 9.4 Zij maken audio- en/of video-opnames van (delen van) eigen lessen of laten die maken.
- 9.5 Zij laten hun eigen lessen door collega's en/of andere deskundigen observeren.
- 9.6 Zij evalueren hun eigen handelen aan de hand van zelfreflectie en aan de hand van intervisie, gevraagde en ongevraagde commentaren van collega's, leerlingen en/of ouders.
- 9.7 Zij evalueren hun eigen handelen aan de hand van de prestaties van leerlingen.

Taakgebied 10

NT2-leraren basisonderwijs verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *de professionalisering van hun eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen* met betrekking tot hun allochtone leerlingen.

- 10.1 Zij voeren intern en extern overleg met collega's en andere (NT2-)deskundigen.
- 10.2 Zij houden relevante vakbladen en tijdschriften op het gebied van NT2 bij.
- 10.3 Zij nemen deel aan scholingsbijeenkomsten, workshops en symposia op het gebied van NT2.
- 10.4 Zij oriënteren zich op aspecten van taalbeleid op leerling-, klas- en schoolniveau.

Beroepsprofiel 'leraar NT2 in het voortgezet onderwijs'

Doelgroep

Leraren voortgezet onderwijs die lesgeven in multi-etnische, multiculturele en/of meertalige scholen en zich daarbij specifiek richten op het verzorgen van lessen NT2 aan allochtone leerlingen.

"In klas 10 zitten 17 leerlingen, 6 meisjes en 11 jongens. De samenstelling van de klas is wat betreft nationaliteiten divers. Behalve groepjes Turkse, Marokkaanse en Ghanese leerlingen zitten er ook nog enkele 'eenlingen' in de klas. Ook wat betreft de kleding bestaan er grote verschillen. Zowel zeer traditionele kleding (hoofddoekjes, lange rokken) als de laatste Westerse mode zijn in de klas vertegenwoordigd. De leerlingen zitten per twee naast elkaar; de leerling die alleen zit, is met zijn bank recht voor de tafel van de docent geplaatst. Na de les vertelt de docent me dat de plaatsen van de leerling zorgvuldig zijn gekozen: zo min mogelijk leerlingen met dezelfde moedertaal naast elkaar en de drukste leerlingen zo dicht mogelijk bij haar in de buurt." (Van Gurp 1989:114)

Taak

NT2-leraren voortgezet onderwijs verzorgen specifieke NT2-lessen voor zowel onder- als zij-instromende allochtone leerlingen, waaronder begrepen lessen aanvankelijk lezen en schrijven in het Nederlands als tweede taal voor die zij-instromende leerlingen die analfaab zijn dan wel niet gealfabetiseerd in het Latijnse schrift. De allochtone leerlingen verwerven daardoor een zodanig niveau van taalvaardigheid in het Nederlands dat zij in staat zijn tot volwaardige participatie in de reguliere klas/groep en volwaardige deelname aan het daarin gevolgde curriculum. Op die manier dragen NT2-leraren voortgezet onderwijs ertoe bij dat allochtone leerlingen in staat worden gesteld tot volwaardig functioneren en participeren in de verschillende sectoren van de Nederlandse samenleving.

"Niet alleen neveninstromers maar ook reguliere leerlingen kunnen rekenen op extra hulp onder meer bij het Nederlands. Tachtig tot vijftig procent van de leerlingen op het Johan de Witt College is van allochtone herkomst, inclusief de leerlingen uit Suriname en de Nederlandse Antillen. Alle 1700 leerlingen die daaraan behoefte hebben, kunnen hulp krijgen in welk van dan ook. In hulpuren Nederlands gaat de aandacht vooral uit naar een beter tekstbegrip. De leerling wordt tijdens de hulpuren individueel begeleid." (Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen 1993:40)

Activiteiten

De activiteiten van NT2-leraren in het voortgezet onderwijs worden in dit profiel in de volgende 'taakgebieden' verdeeld:

- 1 het bepalen van de beginsituatie;
- 2 het formuleren van doelstellingen;
- 3 de selectie van leerstof;
- 4 de ordening van leerstof;
- 5 de selectie van onderwijsleermiddelen;
- 6 de overdracht van leerstof;
- 7 de controle, evaluatie en toetsing van leerstof;
- 8 de opvang van allochtone leerlingen die niet gealfabetiseerd zijn dan wel niet gealfabetiseerd in het Latijnse schrift;
- 9 de evaluatie van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen;
- 10 de professionalisering van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen.

"Laat ik maar weer eens beginnen met de eerste opvang en schakeling van neveninstromers. Vooral met de schakeling naar het vervolgonderwijs is het nog steeds slecht gesteld. Veelal is opvangonderwijs

eindonderwijs voor leerlingen, dat nota bene vaak veel langer duurt dan er eigenlijk voor staat. Sommige leerlingen komen in het mbo terecht, waar het opvangcircuit weer van vooraf aan begint. Tenslotte moeten de kinderen globaal voldoen aan de ingangseisen van een bepaalde (k)mbo-opleiding of een andere daar aangeboden vakopleiding. Een ander deel komt terecht in een veel lager onderwijsniveau dan waarin ze eigenlijk gegeven hun opleiding in het thuisland, thuishoren. Maar heel vaak is, zoals gezegd, opvangonderwijs in de praktijk eindonderwijs." (Van der Geest 1994:17)

Taakgebied 1

NT2-leraren voortgezet onderwijs verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *het bepalen van de beginsituatie* van hun allochtone leerlingen.

- 1.1 Zij overleggen met de coördinator taalbeleid over persoonlijke gegevens van hun leerlingen die relevant kunnen zijn voor het NT2-onderwijs. Het gaat bijvoorbeeld om intake-gegevens van zij-instromende leerlingen over hun etnische, culturele en talige achtergrond, hun leeftijd en gezinssituatie, hun schoolervaring, schoolse kennis en vaardigheden, talenkennis en hun taalvaardigheidsniveau in het Nederlands.
- 1.2 Zij verzamelen indien nodig, bijvoorbeeld als er geen coördinator taalbeleid aanwezig is, mogelijk relevante persoonsgegevens van hun leerlingen.
- 1.3 Zij valideren en interpreteren mogelijk relevante persoonsgegevens van hun leerlingen.
- 1.4 Zij beschrijven en diagnostiseren met behulp van relevante instrumenten het taalvaardigheidsniveau in het Nederlands van hun leerlingen. Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij observeren en interpreteren het spontane (taal-)gedrag van leerlingen en leggen hun bevindingen vast.
 - b Zij maken opnames van spontaan taalgedrag van hun leerlingen en analyseren en interpreteren de gegevens.
 - c Zij selecteren (delen van) relevante toetsinstrumenten, rekening houdend met de persoonskenmerken van de leerling.
 - d Zij nemen de geselecteerde toetsinstrumenten op een verantwoorde wijze af en analyseren en interpreteren de uitkomsten ervan.
 - e Zij leggen de verzamelde gegevens op systematische wijze vast.
- 1.5 Zij formuleren op basis van gegevens over de beginsituatie van hun leerlingen voorstellen betreffende de organisatie van het onderwijs. Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij formuleren voorstellen omtrent de plaatsing van zij-instromende (en desgewenst onderinstromende) leerlingen in een bepaalde (NT2-)niveaugroep.
 - b Zij formuleren voorstellen omtrent de verwijzing van zij-instromende (en desgewenst onderinstromende) leerlingen naar andere instellingen voor onderwijs.

Taakgebied 2

NT2-leraren voortgezet onderwijs verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *het formuleren van doelstellingen* ten behoeve van het inhoudelijk en methodisch plannen van een cursus NT2 dan wel een serie NT2-lessen.

- 2.1 Zij formuleren doelstellingen op lesniveau en leveren bijdragen aan het formuleren van cursus- en leerplandoelen. Zij houden daarbij rekening met de vastgestelde kennis en vaardigheden, leerderskenmerken (waaronder de eerste taal) en andere haalbaarheidsfactoren. Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij hebben aandacht voor gegevens over 'objectieve behoeften' van hun leerlingen. Het gaat daarbij om gegevens over de (schoolse en alledaagse) taalvaardigheden die leerlingen nodig hebben om in de klas te kunnen functioneren en om het reguliere curriculum met vrucht te kunnen volgen.
 - b Zij formuleren functionele doelstellingen voor de mondelinge en schriftelijke vaardigheden (luisteren/spreken en lezen/schrijven) en houden daarbij rekening met de noodzakelijke

deeltaalvaardigheden met betrekking tot fonetiek, semantiek, morfologie, syntaxis en pragmatiek.

- c Zij oriënteren zich op beschikbare materialen met betrekking tot NT2-doelen, zoals leerplannen, leerdoelomschrijvingen, onderwijsleermiddelen en toetsinstrumenten.

Taakgebied 3

NT2-leraren voortgezet onderwijs verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *de selectie van leerstof*.

- 3.1 Zij formuleren en/of selecteren criteria ten behoeve van de beschrijving, evaluatie en selectie van leerstof. Zij gaan daarbij uit van de doelstellingen van hun onderwijs op leerplan-, cursus- en lesniveau en houden rekening met de beginsituatie van de leerlingen (persoonskenmerken en taalvaardigheidsniveau in het Nederlands). Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij oriënteren zich op bestaande leerstof in (delen van) eerste- en/of tweede-taalmethodes, werkbladen, prentenboeken, cassettes, vertelplaten, strips, spelletjes, enzovoort.
 - b Zij oriënteren zich, bijvoorbeeld aan de hand van literatuurstudie, op relevante structurele en temporele aspecten van tweede-taalverwervingsprocessen bij kinderen en (jong-)volwassenen.
 - c Zij oriënteren zich, in nauwe samenwerking met collega-vakdocenten, op linguïstische aspecten van teksten, vragen en opdrachten uit onderwijsleermiddelen van vakken uit het reguliere curriculum en relateren de NT2-leerstof daaraan.
- 3.2 Zij selecteren leerstof op basis van de geformuleerde criteria, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de leerlingen en met verwijzing naar de materialen waar ze in voorkomen.

Taakgebied 4

NT2-leraren voortgezet onderwijs verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *de ordening van leerstof*.

- 4.1 Zij formuleren en/of selecteren criteria ten behoeve van de ordening van leerstof. Zij gaan daarbij uit van de doelstellingen van hun onderwijs op leerplan-, cursus- en lesniveau en houden rekening met de beginsituatie van de leerlingen (persoonskenmerken en taalvaardigheidsniveau in het Nederlands). Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij oriënteren zich op de wijze waarop leerstof is geordend in (delen van) eerste- en/of tweede-taalmethodes.
 - b Zij oriënteren zich, bijvoorbeeld aan de hand van literatuurstudie, op relevante structurele en temporele aspecten van tweede-taalverwervingsprocessen bij kinderen en (jong-)volwassenen.
 - c Zij oriënteren zich op linguïstische aspecten van teksten, vragen en opdrachten uit onderwijsleermiddelen van vakken uit het reguliere curriculum en relateren de NT2-leerstof daaraan.
- 4.2 Zij ordenen leerstof en brengen deze, op basis van de geformuleerde criteria, onder in een cursorische leerlijn (in de vorm van een raamplan of een anderszins geordend schema).

Taakgebied 5

NT2-leraren voortgezet onderwijs verrichten de volgende activiteiten met betrekking tot *de selectie van onderwijsleermiddelen* voor het NT2-curriculum.

- 5.1 Zij formuleren en/of selecteren criteria ten behoeve van de selectie van onderwijsleermiddelen. De selectiecriteria hebben betrekking op de uitgangspunten van de leermiddelen, de doelgroep, de doelstellingengebieden, de leerstof, de methode, de didactische werkvormen, de oefeningen, de materialen, de evaluatie, de organisatie, de vormgeving en de mogelijkheden tot differentiatie.

- 5.2 Zij selecteren geschikte bestaande onderwijsleermiddelen op basis van de opgestelde criteria. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - a Zij inventariseren, bestuderen en analyseren beschikbare NT2-onderwijsleermiddelen en -leermiddelenoverzichten.
 - b Zij nemen kennis van besprekingen van beschikbare NT2-onderwijsleermiddelen in vak-tijdschriften.
 - c Zij oriënteren zich op de ervaringen van gebruikers van beschikbare NT2-onderwijsleer-middelen.
- 5.3 Zij ontwikkelen in voorkomende gevallen additioneel lesmateriaal ter opvulling van leemten in beschikbare onderwijsleermiddelen. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - a Zij evalueren de door hen gehanteerde onderwijsleermiddelen en signaleren leemten en/of onjuistheden.
 - b Zij inventariseren en selecteren suggesties voor additioneel lesmateriaal in artikelen in vakbladen en ontwikkelen werk- en oefenvormen daarbij.
 - c Zij verzamelen authentiek lees- en luistermateriaal (radio, televisie, krant etc.) en/of oorspronkelijk anders bedoeld materiaal (lotto, memory, kwartet etc.) en ontwikkelen daar voor hun leerlingen relevante werk- en oefenvormen bij.

Taakgebied 6

NT2-leraren voortgezet onderwijs verrichten de volgende activiteiten met betrekking tot *de overdracht van leerstof*.

- 6.1 Zij passen organisatie- en groeperingsvormen toe die in de gegeven omstandigheden op school- en klas/groepsniveau voor de betreffende leerlingen het meest passend zijn. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - a Zij oriënteren zich op relevante theorieën over groeperings- en/of organisatievormen en op ervaringen van collega's.
 - b Zij bepalen in overleg met de coördinator taalbeleid en/of NT2-collega's relevante groe-peringsvormen.
 - c Zij passen de geselecteerde organisatie- en groeperingsvormen toe.
- 6.2 Zij selecteren verschillende werkvormen en oefeningen die passend zijn voor de overdracht van de geselecteerde NT2-leerstof en passen die op een verantwoorde wijze toe. Zij verrich-ten in dat verband de volgende activiteiten.
 - a Zij inventariseren en selecteren voor het NT2-onderwijs beschikbare en relevante werk-vormen, oefeningen en hulpmiddelen voor de verschillende taalvaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven, op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek. Zij doen dat op basis van litera-tuurstudie en ervaringen van collega's.
 - b Zij passen de geselecteerde werkvormen, oefeningen en hulpmiddelen op een verantwoorde en gedifferentieerde wijze toe.
- 6.3 Zij stimuleren, sturen en begeleiden het tweede-taalverwervingsproces van de leerlingen. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - a Zij creëren onderwijsleersituaties waarin sprake is van een rijk en gevarieerd mondeling en schriftelijk taalaanbod.
 - b Zij creëren onderwijsleersituaties waarin allochtone leerlingen zich geborgen weten en 'fouten' (in de zin van taalontwikkelingsverschijnselen) durven te maken.
 - c Zij stimuleren intensieve interactie tussen leerlingen en leraar en tussen leerlingen onder-ling.
 - d Zij stimuleren de zelfwerkzaamheid van de leerling.
 - e Zij geven constructieve feedback.
 - f Zij maken op verantwoorde wijze gebruik van audiovisuele media en nieuwe technologie-ën.

- g Zij creëren onderwijsleersituaties waarin allochtone leerlingen gestimuleerd worden ook buiten de context van het (NT2-)onderwijs hun taalvaardigheid in het Nederlands uit te breiden.
- 6.4 Zij leggen een relatie tussen de inhoud van en de activiteiten binnen het NT2-curriculum enerzijds en anderzijds de andere schoolvakken, de onderwijsleersituatie in het algemeen en de dagelijkse leef- en ervaringswereld van de leerlingen. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - a Zij sluiten aan bij de kennis en ervaring die allochtone leerlingen al in de eigen taal en leefwereld hebben.
 - b Zij stimuleren en ondersteunen hun leerlingen bij tweede-taalleeraspecten van binnenschoolse activiteiten zoals (toneel)uitvoeringen op klas- en schoolniveau en werkstukken en verslagen voor zaakvakken.
 - c Zij stimuleren en ondersteunen hun leerlingen bij tweede-taalleeraspecten van buitenschoolse activiteiten zoals boekkeuze bij bibliotheekbezoek, abonnementen op jongerentijdschriften en het lidmaatschap van clubs en verenigingen.

Taakgebied 7

NT2-leraren voortgezet onderwijs verrichten met betrekking tot de *controle, evaluatie en toetsing van de taalvaardigheid in het Nederlands* van hun leerlingen de volgende activiteiten.

- 7.1 Zij controleren en evalueren de vorderingen van de leerlingen. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - a Zij vergelijken voortdurend de binnen en buiten de les getoonde NT2-vaardigheden van leerling(en) met de doelen van het NT2-onderwijs en leggen hun bevindingen vast.
 - b Zij herhalen de gepresenteerde leerstof systematisch, al dan niet in andere contexten of werkvormen, en leggen hun bevindingen vast.
- 7.2 Zij maken op passende momenten gebruik van relevante curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke NT2-toetsen. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - a Zij stellen relevante toetsdoelen vast die gerelateerd zijn aan het verdere onderwijskundig en/of didactisch handelen.
 - b Zij bepalen relevante toetsmomenten.
 - c Zij oriënteren zich op beschikbare NT2-toetsen en toetsvormen.
 - d Zij selecteren voor hun toetsdoel relevante curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke toetsen. Zij zijn daarbij alert op mogelijke talige en/of culturele bias.
- 7.3 Zij ontwikkelen, indien er geen geschikte curriculum-afhankelijke toetsen beschikbaar zijn, valide en betrouwbare curriculum-afhankelijke toetsen. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - a Zij expliciteren hun toetsdoelen.
 - b Zij kiezen relevante toetsvormen en operationaliseren hun toetsdoelen daarin.
 - c Zij stellen beoordelingscriteria vast en een normering.
- 7.4 Zij nemen NT2-toetsen op een verantwoorde wijze af. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - a Zij creëren adequate condities wat betreft tijd, plaats, setting, afname, medium, toetsleider.
 - b Zij geven adequate instructies (verbaal en/of non-verbaal) en ondersteuning.
- 7.5 Zij interpreteren de verzamelde toetsresultaten op een verantwoorde wijze. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
 - a Zij analyseren, beschrijven en verklaren de toetsresultaten met behulp van de in de handleiding bij de toets gegeven en/of zelf eerst bepaalde aanwijzingen en referentiepunten.
 - b Zij beschrijven, analyseren en categoriseren de taalontwikkelingsverschijnselen in verzamelde directe taaldata en zoeken naar didactisch relevante verklaringen.
 - c Zij vertalen de toetsresultaten in onderwijskundig en/of didactisch remediërend handelen.
 - d Zij leggen de verzamelde gegevens en conclusies vast in een leerlingdossier.

- e Zij rapporteren de bevindingen terug aan de betrokken leerling en/of de klasseleerkracht en nemen daarbij de wettelijk bepaalde voorschriften met betrekking tot de bescherming van de privacy van de leerling in acht.

Taakgebied 8

NT2-leraren voortgezet onderwijs verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *het onderwijs aan zij-instromende allochtone leerlingen die analfabeet zijn dan wel niet gealfabetiseerd in het Latijnse schrift*.

- 8.1 Zij passen de hiervoor opgesomde activiteiten met betrekking de beginsituatie van leerlingen, de doelstellingen, de selectie, ordening en overdracht van leerstof en de controle, evaluatie en toetsing toe op het specifieke terrein van het aanvankelijk lezen en schrijven in een tweede taal.
- 8.2 Zij passen de hiervoor opgesomde activiteiten aan aan het gegeven dat deze leerlingen nauwelijks of geen ervaring hebben met elementaire studievaardigheden en typisch schoolse conventies.
- 8.3 Zij passen de hiervoor opgesomde activiteiten gedifferentieerd aan voor leerlingen die wel hebben leren lezen en schrijven, maar in een ander schriftsysteem en/of andere schrijfrichting dan voor het Nederlands gebruikt worden.

Taakgebied 9

NT2-leraren voortgezet onderwijs verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *de evaluatie van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen* met betrekking tot hun allochtone leerlingen.

- 9.1 Zij maken lesopzetten voor te geven lessen.
- 9.2 Zij maken aantekeningen en verslagen van verzorgde lessen.
- 9.3 Zij voeren evaluatie-gesprekken met leerlingen en/of hun ouders.
- 9.4 Zij maken audio- en/of video-opnames van (delen van) eigen lessen of laten die maken.
- 9.5 Zij laten hun eigen lessen door collega's en/of andere deskundigen observeren.
- 9.6 Zij evalueren hun eigen handelen aan de hand van zelfreflectie en aan de hand van intervisie, gevraagde en ongevraagde commentaren van collega's, leerlingen en/of ouders.
- 9.7 Zij evalueren hun eigen handelen aan de hand van de prestaties van leerlingen.

Taakgebied 10

NT2-leraren voortgezet onderwijs verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *de professionalisering van hun eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen* met betrekking tot hun allochtone leerlingen.

- 10.1 Zij voeren intern en extern overleg met collega's en andere (NT2-)deskundigen.
- 10.2 Zij houden relevante vakbladen en tijdschriften op het gebied van NT2 bij.
- 10.3 Zij nemen deel aan scholingsbijeenkomsten, workshops en symposia op het gebied van NT2.
- 10.4 Zij oriënteren zich op aspecten van taalbeleid op leerling-, klas- en schoolniveau.

Beroepsprofiel 'leraar NT2 in beroepsonderwijs en volwasseneneducatie'

Doelgroep

Leraren in beroepsonderwijs en volwassenen-educatie (BVE) die lesgeven in multi-etnische, multi-culturele en/of meertalige onderwijsinstellingen en zich daarbij specifiek richten op het verzorgen van NT2-lessen aan allochtone cursisten.

"De volwasseneneducatie wijkt in een aantal opzichten af van het reguliere onderwijs voor jeugdigen. Dat geldt in het bijzonder voor het NT2-onderwijs. Waar het basis- en voortgezet onderwijs bezocht worden door zowel zij- als onderinstromende leerlingen, is de laatstgenoemde populatie slechts in geringe mate vertegenwoordigd in het NT2-onderwijs in de volwasseneneducatie. Daar wordt de grootste groep gevormd door cursisten die een relatief korte verblijfsduur in Nederland hebben en derhalve geen reguliere schoolopleiding in Nederland gevolgd hebben.

Ook het begrip 'meertalige klassen' heeft in het reguliere onderwijs een andere inhoud dan in het volwassenenonderwijs. In het reguliere onderwijs wordt de term gebruikt om aan te geven dat er sprake is van klassen waarin de voor dat niveau van onderwijs algemeen geldende doelen nagestreefd worden en waarin zowel Nederlandstalige als van oorsprong niet-Nederlandstalige kinderen zitten. Deze laatsten zijn in de regel twee- of meertalig. In het volwassenenonderwijs zijn klassen meertalig in die zin dat daar weinig klassen worden aangetroffen met uitsluitend cursisten met dezelfde moedertaalachtergrond. De situatie dat Nederlandstalige en van oorsprong niet-Nederlandstalige cursisten dezelfde vakken volgen wordt daar slechts sporadisch aangetroffen." (Bakker-Ringeling, Janssen-van Dielen en Van Neerven 1994:85)

Taak

NT2-leraren BVE verzorgen specifieke NT2-lessen voor allochtone cursisten waaronder begrepen lessen aanvankelijk lezen en schrijven in het Nederlands als tweede taal voor die cursisten die analfaab zijn dan wel niet gealfabetiseerd in het Latijnse schrift. De allochtone cursisten verwerven daardoor een zodanig niveau van taalvaardigheid in het Nederlands dat zij in staat zijn tot volwaardige participatie in andere reguliere vormen van beroepsonderwijs en volwassenen-educatie en/of het hoger onderwijs. Op die manier dragen NT2-leraren BVE ertoe bij dat de allochtone cursisten in staat worden gesteld tot volwaardig functioneren en participeren in de verschillende sectoren van de Nederlandse samenleving.

"De auteurs beginnen met een praktijksituatie, waarin het proces van leren lezen en de verschillende stadia daarin inzichtelijk gemaakt worden. Vervolgens bespreken ze de verschillende beginsituaties van analfabeten: sommigen zijn anders-alfabeet, want zij kunnen wel lezen en schrijven in hun eigen taal (Arabisch of Thais), anderen kunnen in het geheel niet lezen en schrijven en weer anderen kunnen lezen en schrijven in een niet alfabetisch schrift (Chinees). Daarnaast bestaan er grote verschillen in de beheersingsgraad van het spreken en luisteren in het Nederlands en dit heeft allemaal consequenties voor het leerproces." (Leenders 1997:125-126)

Activiteiten

De activiteiten van NT2-leraren BVE worden in dit profiel in de volgende 'taakgebieden' verdeeld:

- 1 het bepalen van de beginsituatie;
- 2 het formuleren van doelstellingen;
- 3 de selectie van leerstof;
- 4 de ordening van leerstof;
- 5 de selectie van onderwijsleermiddelen;
- 6 de overdracht van leerstof;
- 7 de controle, evaluatie en toetsing van leerstof;
- 8 de opvang van allochtone cursisten die niet gealfabetiseerd zijn dan wel niet gealfabetiseerd in het Latijnse schrift;

- 9 de evaluatie van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen;
- 10 de professionalisering van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen.

"Het heeft lang geduurd voordat in Nederland overheid en onderwijsinstellingen zich bewust werden van de noodzaak van een professionele benadering van het (taal)onderwijs aan migranten. Inmiddels is er echter veel bereikt. Het onderwijs in Nederlands als tweede taal is een professie geworden waarbij een breed scala aan lesmateriaal beschikbaar is. Er zijn leerdoelen geformuleerd, en er zijn leerplannen en toetsen beschikbaar.

Toch blijken grote groepen cursisten in het NT2-onderwijs niet functioneel taalvaardig te worden. Nog steeds ook is er te weinig doorstroming naar bijvoorbeeld beroepsopleidingen en levert deelname aan beroepsopleidingen tal van problemen op." (Counou, 1996:8).

Taakgebied 1

NT2-leraren BVE verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *het bepalen van de beginsituatie* van hun allochtone cursisten.

- 1.1 Zij overleggen met de coördinator taalbeleid over persoonlijke gegevens van cursisten die relevant kunnen zijn voor het NT2-onderwijs. Het gaat bijvoorbeeld om intake-gegevens van instromende cursisten over hun leerwensen, hun etnische, culturele en talige achtergrond, hun leeftijd en gezinssituatie, hun schoolervaring, schoolse kennis en vaardigheden, talenkennis en hun taalvaardigheidsniveau in het Nederlands.
- 1.2 Zij verzamelen indien nodig, bijvoorbeeld als er geen coördinator taalbeleid aanwezig is, gegevens over achtergrondkenmerken en specifieke leerwensen van hun cursisten. Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij voeren van kennismakingsgesprekken met de cursisten.
 - b Zij verzamelen informatie bij collega's en anderen die bekend zijn met de betrokken cursisten.
 - c Zij observeren de cursisten tijdens de eerste lessen Nederlands als tweede taal.
- 1.3 Zij valideren en interpreteren mogelijk relevante persoonsgegevens van hun cursisten.
- 1.4 Zij oriënteren zich op de leerstijl van de cursisten. Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij voeren gerichte gesprekken met de cursisten.
 - b Zij verzamelen informatie bij collega's en anderen die bekend zijn met de betrokken cursisten.
 - c Zij observeren het taalleergedrag van de cursisten tijdens en buiten de eerste lessen Nederlands als tweede taal (bijvoorbeeld bij de uitvoering van buitenschoolse opdrachten of taalstages)
 - d Zij leggen de verzamelde gegevens op systematische wijze vast.
- 1.5 Zij verzamelen additionele gegevens over het taalvaardigheidsniveau in het Nederlands van de cursisten ten behoeve van de validering en verdieping/nuancering van de gegevens die uit de intake naar voren zijn gekomen. Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij observeren en interpreteren het spontane (taal-)gedrag van cursisten en leggen hun bevindingen vast.
 - b Zij maken opnames van spontaan taalgedrag van hun cursisten en analyseren en interpreteren de gegevens.
 - c Zij selecteren (delen van) relevante toetsinstrumenten, rekening houdend met persoonskenmerken van de cursisten.
 - d Zij nemen de geselecteerde toetsinstrumenten op een verantwoorde wijze af en analyseren en interpreteren de uitkomsten ervan.
 - e Zij leggen de verzamelde gegevens op systematische wijze vast.
- 1.6 Zij formuleren op basis van gegevens over de beginsituatie van hun cursisten voorstellen betreffende de organisatie van het onderwijs. Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.

- a Zij formuleren voorstellen omtrent de plaatsing van instromende cursisten in een bepaalde (NT2-)niveaugroep.
- b Zij formuleren voorstellen omtrent de verwijzing van cursisten naar andere vormen van volwassenenonderwijs (bijvoorbeeld hoger onderwijs) en/of maatschappelijke organisaties (bijvoorbeeld arbeidsbureau).

Taakgebied 2

NT2-leraren BVE verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *het formuleren van doelstellingen* ten behoeve van het inhoudelijk en methodisch plannen van een cursus NT2, dan wel een serie NT2-lessen.

- 2.1 Zij formuleren doelstellingen op lesniveau en leveren bijdragen aan het formuleren van cursus- en leerplandoelen. Zij houden daarbij rekening met de vastgestelde kennis en vaardigheden, leerderskenmerken (waaronder de eerste taal) en andere haalbaarheidsfactoren. Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij hebben aandacht voor gegevens over 'objectieve behoeften' van hun cursisten. Het gaat daarbij om gegevens over de eisen die er in en buiten het onderwijs aan de taalvaardigheid in het Nederlands van hun cursisten worden gesteld. Zij houden daarbij rekening met de eisen die er worden gesteld in vervolgopleidingen en/of op de arbeidsmarkt.
 - b Zij formuleren functionele doelstellingen voor de mondelinge en schriftelijke vaardigheden (luisteren/spreken en lezen/schrijven) en houden daarbij rekening met de noodzakelijke deeltaalvaardigheden met betrekking tot fonetiek, semantiek, morfologie, syntaxis en pragmatiek.
 - c Zij oriënteren zich op beschikbare materialen met betrekking tot NT2-doelen, zoals leerplannen, leerdoelomschrijvingen, onderwijsleermiddelen en toetsinstrumenten.

Taakgebied 3

NT2-leraren BVE verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *de selectie van leerstof*.

- 3.1 Zij formuleren en/of selecteren criteria ten behoeve van de beschrijving, evaluatie en selectie van leerstof. Zij gaan daarbij uit van de doelstellingen van hun onderwijs op leerplan-, cursus- en lesniveau en houden rekening met de beginsituatie van de cursisten (persoonskenmerken en taalvaardigheidsniveau in het Nederlands). Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij oriënteren zich op bestaande leerstof ten behoeve van volwassen NT2-leerders.
 - b Zij oriënteren zich, bijvoorbeeld aan de hand van literatuurstudie, op relevante structurele en temporele aspecten van tweede-taalverwervingsprocessen bij volwassenen.
 - c In nauwe samenwerking met collega-vakdocenten oriënteren zij zich op linguïstische aspecten van teksten, vragen en opdrachten uit onderwijsleermiddelen van vakken uit het 'reguliere curriculum' (bijvoorbeeld beroepsopleiding) en relateren de NT2-leerstof daaraan.
- 3.2 Zij selecteren leerstof op basis van de geformuleerde criteria, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de cursisten en met verwijzing naar de materialen waar ze in voorkomen.

Taakgebied 4

NT2-leraren BVE verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *de ordening van leerstof*.

- 4.1 Zij formuleren en/of selecteren criteria ten behoeve van de ordening van leerstof. Zij gaan daarbij uit van de doelstellingen van hun onderwijs op leerplan-, cursus- en lesniveau en houden rekening met de beginsituatie van de cursisten (persoonskenmerken en taalvaardigheidsniveau in het Nederlands). Zij verrichten in dit verband de volgende activiteiten.
 - a Zij oriënteren zich op de wijze waarop leerstof is geordend in (delen van) eerste- en/of tweede-taalmethodes.

- b Zij oriënteren zich, bijvoorbeeld aan de hand van literatuurstudie, op relevante structurele en temporele aspecten van tweede-taalverwervingsprocessen bij volwassenen.
 - c Zij oriënteren zich op linguïstische aspecten van teksten, vragen en opdrachten uit onderwijsleermiddelen van vakken uit het 'reguliere curriculum' (bijvoorbeeld beroepsopleiding) en relateren de NT2-leerstof daaraan.
- 4.2 Zij ordenen leerstof en brengen deze, op basis van de geformuleerde criteria, onder in een cursorische leerlijn (in de vorm van een raamplan of een anderszins geordend schema).

Taakgebied 5

NT2-leraren BVE verrichten de volgende activiteiten met betrekking tot *de selectie van onderwijsleermiddelen* voor het NT2-curriculum.

- 5.1 Zij formuleren en/of selecteren criteria ten behoeve van de selectie van onderwijsleermiddelen. De selectiecriteria hebben betrekking op de uitgangspunten van de leermiddelen, de doelgroep, de doelstellingengebieden, de leerstof, de methode, de didactische werkvormen, de oefeningen, de materialen, de evaluatie, de organisatie, de vormgeving en de mogelijkheden tot differentiatie.
- 5.2 Zij selecteren geschikte bestaande onderwijsleermiddelen op basis van de opgestelde criteria. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
- a Zij inventariseren, bestuderen en analyseren beschikbare NT2-onderwijsleermiddelen en -leermiddelenoverzichten.
 - b Zij nemen kennis van besprekingen van beschikbare NT2-onderwijsleermiddelen in vaktijdschriften.
 - c Zij oriënteren zich op de ervaringen van gebruikers van beschikbare NT2-onderwijsleermiddelen.
- 5.3 Zij ontwikkelen in voorkomende gevallen additioneel lesmateriaal ter opvulling van leemten in beschikbare onderwijsleermiddelen. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
- a Zij evalueren de door hen gehanteerde onderwijsleermiddelen en signaleren leemten en/of onjuistheden.
 - b Zij inventariseren en selecteren suggesties voor additioneel lesmateriaal in artikelen in vakbladen en ontwikkelen werk- en oefenvormen daarbij.
 - c Zij verzamelen authentiek lees- en luistermateriaal (radio, televisie, krant etc.) en/of oorspronkelijk anders bedoeld materiaal (lotto, memory, kwartet etc.) en ontwikkelen daarvoor hun cursisten relevante werk- en oefenvormen bij.

Taakgebied 6

NT2-leraren BVE verrichten de volgende activiteiten met betrekking tot *de overdracht van leerstof*.

- 6.1 Zij passen organisatie- en groeperingsvormen toe die in de gegeven omstandigheden op groepsniveau voor de betreffende cursisten het meest passend zijn. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
- a Zij oriënteren zich op relevante theorieën over groeperings- en/of organisatievormen en op ervaringen van collega's.
 - b Zij bepalen in overleg met de coördinator taalbeleid en/of NT2-collega's relevante groeperingsvormen.
 - c Zij passen de geselecteerde organisatie- en groeperingsvormen toe.
- 6.2 Zij selecteren verschillende werkvormen en oefeningen die passend zijn voor de overdracht van de geselecteerde NT2-leerstof en passen die op een verantwoorde wijze toe. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
- a Zij inventariseren en selecteren voor het NT2-onderwijs beschikbare en relevante werkvormen, oefeningen en hulpmiddelen voor de verschillende taalvaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven, op het niveau van de deeltaalvaardigheden met betrekking tot

- klanken, woorden, morfologie, syntaxis en pragmatiek. Zij doen dat op basis van literatuurstudie en ervaringen van collega's.
- b Zij passen de geselecteerde werkvormen, oefeningen en hulpmiddelen op een verantwoorde en gedifferentieerde wijze toe.
- 6.3 Zij stimuleren, sturen en begeleiden het tweede-taalverwervingsproces van de cursisten. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
- a Zij creëren onderwijsleersituaties waarin sprake is van een rijk en gevarieerd mondeling en schriftelijk taalaanbod.
- b Zij creëren onderwijsleersituaties waarin allochtone cursisten zich geborgen weten en 'fouten' (in de zin van taalontwikkelingsverschijnselen) durven te maken.
- c Zij stimuleren intensieve interactie tussen cursisten en leraar en tussen cursisten onderling.
- d Zij stimuleren de zelfwerkzaamheid van de cursisten.
- e Zij stimuleren de ontwikkeling van taalleer- en compensatiestrategieën.
- f Zij geven constructieve feedback.
- g Zij maken op verantwoorde wijze gebruik van audiovisuele media en nieuwe technologieën.
- h Zij creëren onderwijsleersituaties waarin allochtone cursisten gestimuleerd worden ook buiten de context van het (NT2-)onderwijs hun taalvaardigheid in het Nederlands uit te breiden.
- 6.4 Zij leggen een relatie tussen de inhoud van en de activiteiten binnen het NT2-curriculum enerzijds en anderzijds andere cursussen, de onderwijsleersituatie in het algemeen en de dagelijkse leef- en ervaringswereld van de cursisten. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
- a Zij sluiten aan bij de kennis en ervaring die allochtone cursisten al in de eigen taal en leefwereld hebben.
- b Zij sluiten aan bij de Nederlandse leef- en werksituatie van hun cursisten.
- c Zij stimuleren en ondersteunen hun cursisten bij tweede-taalleeraspecten van andere dan NT2-cursussen (bijvoorbeeld andere vakken binnen het beroepsonderwijs, werkstukken en verslagen).
- d Zij stimuleren en ondersteunen hun cursisten bij verwerven van het Nederlands in de eigen leef- en werksituatie buiten de NT2-lessen.

Taakgebied 7

NT2-leraren BVE verrichten met betrekking tot de *controle, evaluatie en toetsing van de taalvaardigheid in het Nederlands* van hun cursisten de volgende activiteiten.

- 7.1 Zij controleren en evalueren de vorderingen van de cursisten. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
- a Zij vergelijken voortdurend de binnen en buiten de les getoonde NT2-vaardigheden van cursisten met de doelen van het NT2-onderwijs en leggen hun bevindingen vast.
- b Zij herhalen de gepresenteerde leerstof systematisch, al dan niet in andere contexten of werkvormen, en leggen hun bevindingen vast.
- 7.2 Zij maken op passende momenten gebruik van relevante curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke NT2-toetsen. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
- a Zij stellen relevante toetsdoelen vast die gerelateerd zijn aan het verdere onderwijskundig en/of didactisch handelen.
- b Zij bepalen relevante toetsmomenten.
- c Zij oriënteren zich op beschikbare NT2-toetsen en toetsvormen.
- d Zij selecteren voor hun toetsdoel relevante curriculum-afhankelijke en curriculum-onafhankelijke toetsen. Zij zijn daarbij alert op mogelijke talige en/of culturele bias.
- 7.3 Zij ontwikkelen, indien er geen geschikte curriculum-afhankelijke toetsen beschikbaar zijn, valide en betrouwbare curriculum-afhankelijke toetsen. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.

- a Zij expliciteren hun toetsdoelen.
 - b Zij kiezen een relevante toetsvorm en operationaliseren hun toetsdoelen daarin.
 - c Zij stellen beoordelingscriteria vast en een normering.
- 7.4 Zij nemen NT2-toetsen op een verantwoorde wijze af. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
- a Zij creëren adequate condities wat betreft tijd, plaats, setting, afname, medium, toetsleider.
 - b Zij geven adequate instructies (verbaal en/of non-verbaal) en ondersteuning.
- 7.5 Zij interpreteren de verzamelde toetsresultaten op een verantwoorde wijze. Zij verrichten in dat verband de volgende activiteiten.
- a Zij analyseren en beschrijven de toetsresultaten met behulp van de in de handleiding bij de toets gegeven en/of zelf eerst bepaalde aanwijzingen en referentiepunten. Zij zoeken naar verklaringen voor de toetsresultaten.
 - b Zij beschrijven, analyseren en categoriseren de taalontwikkelingsverschijnselen in verzamelde directe taaldata en zoeken naar didactisch relevante verklaringen.
 - c Zij vertalen de toetsresultaten in onderwijskundig en/of didactisch remediërend handelen.
 - d Zij leggen de verzamelde gegevens en conclusies vast in een cursistendossier.
 - e Zij rapporteren de bevindingen terug aan de betrokken cursist en/of betrokken collega's en nemen daarbij de wettelijk bepaalde voorschriften met betrekking tot de bescherming van de privacy van de cursist in acht.

Taakgebied 8

NT2-leraren BVE verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *het onderwijs aan allochtone cursisten die analfabeet zijn dan wel niet gealfabetiseerd in het Latijnse schrift*.

- 8.1 Zij passen de hiervoor opgesomde activiteiten met betrekking de beginsituatie van cursisten, de doelstellingen, de selectie, ordening en overdracht van leerstof en de controle, evaluatie en toetsing toe op het specifieke terrein van het alfabetiseren in een tweede taal.
- 8.2 Zij passen de hiervoor opgesomde activiteiten aan aan het gegeven dat deze cursisten nauwelijks of geen ervaring hebben met elementaire studievaardigheden en typisch schoolse conventies.
- 8.3 Zij passen de hiervoor opgesomde activiteiten gedifferentieerd aan voor cursisten die wel hebben leren lezen en schrijven, maar in een ander schriftstelsel en/of andere schrijfrichting dan voor het Nederlands gebruikt worden.

Taakgebied 9

NT2-leraren BVE verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *de evaluatie van het eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen* met betrekking tot hun allochtone cursisten.

- 9.1 Zij maken lesopzetten voor te geven lessen.
- 9.2 Zij maken aantekeningen en verslagen van verzorgde lessen.
- 9.3 Zij voeren evaluatie-gesprekken met cursisten.
- 9.4 Zij maken audio- en/of video-opnames van (delen van) eigen lessen of laten die maken.
- 9.5 Zij laten hun eigen lessen door collega's en/of andere deskundigen observeren.
- 9.6 Zij evalueren hun eigen handelen aan de hand van zelfreflectie en aan de hand van intervisie, gevraagde en ongevraagde commentaren van cursisten en/of collega's.
- 9.7 Zij evalueren hun eigen handelen aan de hand van de prestaties van cursisten.

Taakgebied 10

NT2-leraren BVE verrichten de volgende activiteiten ten behoeve van *de professionalisering van hun eigen didactisch, onderwijskundig en pedagogisch handelen* met betrekking tot hun allochtone cursisten.

- 10.1 Zij voeren intern en extern overleg met collega's en andere (NT2-)deskundigen.
- 10.2 Zij houden relevante vakbladen en tijdschriften op het gebied van NT2 bij.

- 10.3 Zij nemen deel aan scholingsbijeenkomsten, workshops en symposia op het gebied van NT2.
- 10.4 Zij oriënteren zich op aspecten van taalbeleid op het niveau van cursist, groep en instelling.